

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BİLİM DALI

**HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN MESLEK EDİNDİRME FAALİYETLERİNİN İŞ
YAŞAMLARINA ETKİSİ:
MALTEPE CEZA İNFAZ KURUMLARI KAMPÜSÜNDE ÖRNEK ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

MUSTAFA SARIDIKEN

Gaziantep, 2014

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ BİLİM DALI

**HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN MESLEK EDİNDİRME FAALİYETLERİNİN İŞ
YAŞAMLARINA ETKİSİ:
MALTEPE CEZA İNFAZ KURUMLARI KAMPÜSÜNDE ÖRNEK ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

MUSTAFA SARIDİKEN
Danışman: Yrd. Doç. Dr. İBRAHİM METİN AYCİL

Gaziantep, 2014

ÖZET

Bu araştırma, ceza infaz kurumlarında bulunan ve denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını belirlemeyi ve katılımcıların demografik ve cezaevine ilişkin tanımlayıcı özelliklerine göre, meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır.

Amaç doğrultusunda hazırlanan anket formları; ceza infaz kurumlarında bulunan 266 hükümlü ve tutuklu ile denetimli serbestlikten faydalanan 196 hükümlü ve tutuklu olmak üzere toplam 462 kişiye uygulanmıştır.

Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma istatistiklerinin yanında, t testi, tek yönlü anova ve Tukey testlerinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular, denetimli serbestlikten faydalananların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin ne olumlu ne olumsuz, orta düzeyde tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, katılımcıların bazı demografik ve cezaevine ilişkin tanımlayıcı özelliklerine göre, meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarında farklılaşmaların olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, Hükümlü, Tutuklu, Eğitim, Meslek Edindirme

ABSTRACT

This study aims to decide to examine the attitudes of convicts and prisoners, who take advantage of supervised independence, on vocational training activities due to their demographic and descriptive specialities.

For this purpose, prepared survey forms were applied on 462 persons including 266 prisoners and convicts, 196 prisoners who take advantage of supervised independence.

Data of surveys were analysed on computer with SPSS 21.0 statistic program. T Test, One Direction Anova Test and Tukey Test were used for the evaluation with percentage, average and standard deviation.

At the end of investigation, it was decided that convicts, prisoners and prisoners, who take advantage of supervised independence has developed no positive and no negative attitudes; it was decided that they developed mid-level attitude. Beside, it was determined that due to some demographic and some descriptive specialities of prisons, convicts, prisoners and prisoners, who take advantage of supervised independence have attitude differentiation on vocational training activities.

Keywords: Convict, education, prison, prisoner, vocational training

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
2. CEZA İNFAZ KURUMLARI OLGUSU	2
2.1. Ceza Kavramı.....	2
2.2. Cezanın Amacı	2
2.3. Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar.....	2
2.3.1. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası.....	3
2.3.2. Müebbet hapis cezası.....	3
2.3.3. Süreli hapis cezası	3
2.3.3.1. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar.....	3
2.3.4. Adli para cezası	5
2.3.4.1. İnfazda amaç	5
2.3.4.2. İnfazın önleme amacı.....	7
2.3.4.3. İnfazın yeniden topluma kazandırma amacı	7
2.3.5. İnfazın koşul ve dayanağı	9
3. HÜRRİYETİ BAĞLAYICI (HAPİS) CEZALAR VE TARİHSEL GELİŞİM	10
3.1. Batı’da Cezaevi Kavramı	11
3.2. Aydınlanma Çağından 20.yy’ a Kadar Olan Dönemde Cezaevleri.....	12
3.3. 20.yy’ da Cezaevleri.....	17
3.4. Ülkemizde Cezaevi Kavramı	19
3.4.1. Osmanlı devletinde cezaevleri.....	19
3.4.2. Cumhuriyet döneminde cezaevleri	21
3.4.3. Günümüzde ceza infaz kurumları.....	23
3.4.3.1. Kapalı ceza infaz kurumları	24
3.4.3.2. Kadın ve çocuk ceza infaz kurumları.....	28
3.4.3.3. Açık ceza infaz kurumu	29
4. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN, TOPLUMA KAZANDIRILMASI DOĞRULTUSUNDA EĞİTİMİ, MESLEK EDİNDİRİLMESİ VE ÇALIŞTIRILMA FALİYETLERİ	31

4.1. Dünyada Ceza İnfaz Kurumlarındaki Eğitim ve Meslek Edindirme Faaliyetlerine Bakış ve Tarihi Seyir	31
4.2. Cezaevinde Verilen Eğitimin Önemi	34
4.3. Ülkemizde Ceza İnfaz Kurumlarındaki Hükümlü Ve Tutukluların Eğitimi İle İlgili Çalışmalar.....	37
4.4. Ceza infaz Kurumlarının Temel Amacı Olarak Eğitim	37
4.4.1. Eğitim konusunda bilgilendirme	38
4.4.2. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları	39
4.4.2.1. Ceza İnfaz kurumlarımızdaki örgün ve yaygın eğitim ile ilgili çalışmalar.....	39
4.4.2.2. Ceza infaz kurumlarında iş ve meslek eğitimi ile ilgili çalışmalar	42
4.4.3. Eğitimin hükümlü istihdamı açısından önemi	44
4.5. Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülerin Çalıştırılması	45
4.5.1. Kurum dışında çalıştırma.....	46
4.5.2. Kurum hizmetinde çalıştırma	46
4.5.3. Kurum içinde ve kurum dışında çalıştırmada uygulanacak ilkeler.....	46
4.5.4. Ücret ve sosyal haklar.....	47
4.5.5. Hükümlülerin Çalıştırılmasındaki Amaç.....	49
4.6. Hükümlülerin Tahliye Öncesi Hazırlık Çalışmaları.....	50
4.7. Yeni Bir Topluma Kazandırma Modeli Olarak Denetimli Serbestlik.....	51
4.8. Ülkemizde Denetimli Serbestlik Faaliyetleri	51
5. YÖNTEM	53
5.1. Araştırmanın Modeli	53
5.2. Evren ve Örneklem.....	53
5.3. Veri Toplama Araçları	53
5.3.1. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutuklulara uygulanan anket	53
5.3.2. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutuklulara uygulanan anket	55
5.4. Verilerin İstatistiksel Analizi	57
6. BULGULAR VE YORUMLAR	58
6.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutuklulara İlişkin Bulgular	58
6.1.1. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların demografik özelliklere göre dağılımı	58
6.1.2. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı	61
6.1.3. Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları	67

6.1.4. Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalaması.....	73
6.1.5. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin demografik özelliklere göre ortalamaları	73
6.1.6. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özelliklerine göre ortalamaları	77
6.2. Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutuklulara İlişkin Bulgular	85
6.2.1. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların demografik özelliklere göre dağılımı	85
6.2.2. Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum” ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları	96
6.2.3. Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalaması.....	100
6.2.4. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin demografik özelliklere göre ortalamaları	100
6.2.5. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin cezaevindeki mesleki eğitim ile özelliklere göre ortalamaları	105
7. SONUÇ	107
EKLER.....	110
KAYNAKÇA	120

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1: 2006-2010 Yılları Arasında İşyurtlarında Çalışıp Tahliye Olduktan Sonra İş Bulma Verileri.....	50
Tablo 2: Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Yapısı.....	54
Tablo 3: Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Denetimli Ölçeği Faktör Yapısı	56
Tablo 4: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	58
Tablo 5: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	58
Tablo 6: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Medeni Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	58
Tablo 7: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	59
Tablo 8: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	59
Tablo 9: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	59
Tablo 10: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı.....	60
Tablo 11: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı	60
Tablo 12: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Hüküm Giydiği Suç Türü Değişkenine Göre Dağılımı	61
Tablo 13: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza Aldığı Süre Değişkenine Göre Dağılımı	61
Tablo 14: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Geriye Kalan Hükümlü Veya Tutukluluk Süresi Değişkenine Göre Dağılımı	62
Tablo 15: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programları Değişkenine Göre Dağılımı	62
Tablo 16: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Çalıştığı İş Kolu Değişkenine Göre Dağılımı	63
Tablo 17: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların İş Kolunu Tercih Etmesindeki Sebepler Değişkenine Göre Dağılımı	63
Tablo 18: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli Değişkenine Göre Dağılımı.....	64

Tablo 19: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Kütüphaneden Yararlanma Sıklığı Değişkenine Göre Dağılımı	64
Tablo 20: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programlarını Yeterli Bulma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	64
Tablo 21: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları Veya İş Atölyeleri Değişkenine Göre Dağılımı	65
Tablo 22: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişiklikler Değişkenine Göre Dağılımı	66
Tablo 23: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutumları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	67
Tablo 24: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması	73
Tablo 25: Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları	73
Tablo 26: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşa Göre Ortalamaları	74
Tablo 27: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Medeni Durumuna Göre Ortalamaları	74
Tablo 28: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları	75
Tablo 29: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları	75
Tablo 30: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumuna Göre Ortalamaları	76
Tablo 31: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleğine Göre Ortalamaları	76
Tablo 32: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Yere Göre Ortalamaları	77
Tablo 33: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Hüküm Giydiği Suç Türüne Göre Ortalamaları	77
Tablo 34: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza Aldığı Süreye Göre Ortalamaları	78

Tablo 35: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Geriye Kalan Hükümlü Veya Tutukluluk Süresine Göre Ortalamaları.....	78
Tablo 36: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programlarına Göre Ortalamaları	79
Tablo 37: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumunda Çalıştığı İş Koluna Göre Ortalamaları	80
Tablo 38: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin İş Kolunu Tercih Etmesindeki Sebeplere Göre Ortalamaları	81
Tablo 39: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekline Göre Ortalamaları	81
Tablo 40: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Kütüphaneden Yararlanma Sıklığı Göre Ortalamaları ...	82
Tablo 41: Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programlarını Yeterli Bulma Durumuna Göre Ortalamaları	82
Tablo 42: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları Veya İş Atölyelerine Göre Ortalamaları	83
Tablo 43: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişikliklere Göre Ortalamaları	84
Tablo 44: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	85
Tablo 45: Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	85
Tablo 46: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Medeni Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	86
Tablo 47: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	86
Tablo 48: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	86
Tablo 49: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	87

Tablo 50: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı.....	87
Tablo 51: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı	87
Tablo 52: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların İkamet Ettiği Bireyler Değişkenine Göre Dağılımı	88
Tablo 53: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Konutun Sahip Olduğu Birey Değişkenine Göre Dağılımı	88
Tablo 54: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Hüküm Giydiği Suç Türü Değişkenine Göre Dağılımı	88
Tablo 55: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Geriye Kalan Denetim Serbestlik Süresinin Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	89
Tablo 56: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programları Değişkenine Göre Dağılımı	89
Tablo 57: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Süre Zarfında Çalıştığı İş Kolları Değişkenine Göre Dağılımı	90
Tablo 58: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programları Yeterli Bulma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	90
Tablo 59: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	91
Tablo 60: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Çalıştığı İşin Sigortalı Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	91
Tablo 61: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Çalıştığı İşle İlgili Ceza İnfaz Kurumunda Mesleki Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	91
Tablo 62: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra İnsanlarla İletişim Kurmakta Zorluk Yaşama Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	92
Tablo 63: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Yaşam Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	92
Tablo 64: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Sürede Katıldığı İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Kendisine Tahliye Olduktan Sonra Yardımcı Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	93

Tablo 65: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Tahliye Olduğu (Bulunduğu) Ceza İnfaz Kurumlarında Tahliye Sonrası Yaşama Hazırlık İçin Yapılması Gerektiğini Düşündüğü Şeyler Değişkenine Göre Dağılımı	93
Tablo 66: Hükümlü ve Tutuklular Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Süre Zarfında Çalıştığı İş Kolunu Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımı	94
Tablo 67: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları veya İş Atölyelerinin Dağılımı.....	94
Tablo 68: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişikliklere Göre Dağılımı	95
Tablo 69: Hükümlü Ve Tutuklular Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Karşılaştığı Zorluklara Göre Dağılımı.....	95
Tablo 70: Araştırmaya Katılan Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ <i>Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum</i> ” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	96
Tablo 71: Araştırmaya Katılan Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması.....	100
Tablo 72: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları	100
Tablo 73: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşa Göre Ortalamaları	101
Tablo 74: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Medeni Durumuna Göre Ortalamaları	101
Tablo 75: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları.	102
Tablo 76: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu göre Ortalamaları	102
Tablo 77: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumuna Göre Ortalamaları	102
Tablo 78: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleğe Göre Ortalamaları	103
Tablo 79: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Yere Göre Ortalamaları	103

Tablo 80: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin İkamet Ettiği Bireylere Göre Ortalamaları	104
Tablo 81: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Konutun Sahip Olduğu Bireye Göre Ortalamaları	104
Tablo 82: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Hüküm Giydiği Suç Türüne Göre Ortalamaları	105
Tablo 83: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programları Yeterli Bulma Durumuna Göre Ortalamaları.....	105
Tablo 84: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları	106
Tablo 85: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Çalıştığı İşin Sigortalı Olma Durumuna Göre Ortalamaları	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: İşyurtlarında, Çalışan Hükümlü ve Tutuklu Sayısı	48
Şekil 2: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması	73
Şekil 3: Araştırmaya Katılan Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması	100

1. GİRİŞ

Eğitim, gerek bireyler, gerekse toplumlar açısından oldukça önemli bir kavramdır. Eğitim kalkınmanın temeli olarak görülmekte, eğitim oranının yükselmesiyle birlikte toplumda yaşanan suç olaylarının azalarak, cezaevlerinde yatan kişi sayısının da aynı doğrultuda azalacağı, unk eğitimi kişilerin suç işlemeye daha az meyledecekleri ne sürülmektedir. Bu nedenle tüm ülkeler eğitime önem vererek, eğitimi bir toplum oluşturmanın çabası içerisinde dirler.

Ancak, günümüzde eğitimi veya eğitimsiz herhangi bir suç sebebiyle ceza ve infaz kurumlarında pek çok kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin bazılarının cezaevine girmeden önce herhangi bir mesleği olduğu gibi, bazılarının ise bir mesleği bulunmamaktadır. Ceza ve infaz kurumlarında bulunan kişilerin zamanlarını değerlendirmeleri, para kazanmaları tahliye sonrasında uğraşacakları bir mesleklerinin olması gibi sebeplerle hükümlü ve tutuklulara yönelik meslek edindirme faaliyetleri düzenlenmektedir.

Bu araştırma, ceza infaz kurumlarında bulunan ve denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını belirlemeyi ve katılımcıların demografik ve cezaevine ilişkin tanımlayıcı özelliklerine göre, meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır.

Ceza infaz kurumları olgusunu açıklamak için ceza kavramı ve cezanın amacından bahsedilerek, hürriyeti bağlayıcı cezalara yer verilmiştir. Ardından hürriyeti bağlayıcı cezaların, dünyada ve ülkemizdeki gelişiminde bahsedilmiştir. Araştırmanın takip eden bölümünde hükümlü ve tutukluların, topluma kazandırılması doğrultusunda eğitimi, meslek edindirilmesi ve çalıştırılma faaliyetleri, dünyadaki ve Türkiye’deki uygulamaları açıklanmıştır. Buraya kadar anlatılan teorik bilgileri daha spesifik hale getirmek için bir uygulama yapılmıştır. Araştırmanın uygulama bölümünde; İstanbul Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan L1, L2, L3, ocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları ile Açık Ceza İnfaz Kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle yapılan anket çalışmasının modeline, evren ve örneklemine yer verilerek, anketi oluşturan veri toplama araçlarından ve elde edilen verilerin istatistiksel analizinden bahsedilerek, elde edilen bulgular, tablolar yardımıyla yorumlanarak sunulmuştur.

2. CEZA İNFAZ KURUMLARI OLGUSU

2.1. Ceza Kavramı

Suç ve ceza insanlığın var oluşu kadar geçmişi olan gerçektir. Cezalandırma şekli toplumlarda tarihi seyir içerisinde sosyal, ekonomik ve kültürel koşulların etkisiyle değişiklikler göstermektedir. Ceza olarak hapisaneler ise bütün toplumların uyguladığı biçimsel ceza yönteminin başında gelmektedir (Bahar, 2010: 41).

Terminolojide ceza; kanunlarla öngörülen, toplum ve kişiye belli ölçüde zarar veren fiillerin karşılığı olarak suçu işleyene ızdırap çektirilmek amacıyla, bazı mahrumiyetlere tabi tutulan, kazai bir kararla ve failin kusurluluğu ile orantılı ve onun şahsına uygun olarak hükmedilen korkutucu bir yaptırım olarak tanımlanmaktadır. (CTE Hizmet İçi Eğitim Ders Notları) Kısaca hukuka aykırı, kusurlu insan davranışlarına karşı yaptırımlara ceza denir (Özbek, 2013: 83).

2.2. Cezanın Amacı

Geleneksel olarak cezanın amaçları, **ceza ödetmeye** (tenkil) ve **önlemeye yönelik** olmak üzere iki amacı vardır. İkinci amaç da **toplum** (genel önleme) veya **bireysel** (özel önleme) olarak suçu önlemeye çalışır. Günümüzde geçerli olan görüş, ödetici ve önleyici amaçların bir arada bulunduğu **karma görüştür** (Özbek, 2013: 83). Mabry de; “ceza, bedenden çok ruha yönelik olmalıdır”(Foucault, 2013: 51) diyerek cezanın suçlunun bedeninden çok düşünce, kalp ve vicdan üzerine etkisinin olması gerektiği üzerinde durmuştur.

Günümüzde cezalandırmanın amacının, toplumdaki intikam duygularının tatmin edilmesi veya bedel ödettilmesinden öte, ceza çekenlerin ıslah edilmesi, iyileştirilmesi, rehabilite edilmesi, , topluma kazandırılması (tretman) olmalıdır. (Saldırım, 2010: 321)

Türk Ceza Kanununun birinci maddesinden de anlaşılacağı üzere, cezanın amacı; kısaca düzeni sağlamak ve en önemlisi de tekrar suç işlenmesin engellemek olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer ceza tekrar suca yönelmeyi engelleyemiyorsa ceza amacına ulaşmış sayılmaz, sadece boşa geçirilen bir zamandan ibaret kalır.

TCK. 45. Maddesinde cezalar, hürriyeti bağlayıcı (hapis) cezalar ve adli para cezaları olarak ikiye ayrılmıştır.

2.3. Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar

Sucu işleyenin, işlediği suçun karşılığı olarak, kanunda öngörülen süre boyunca özgürlüğünden yoksun bırakılmasıdır. Bu cezalar, hükümlünün belirli hak ve yükümlülükleri çerçevesinde cezaevlerinde çektirilirlir.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin belgelerinden, hürriyeti bağlayıcı cezaların insan hakları ile bağdaşan cezalar olduğu görülmektedir. Yani, hürriyeti bağlayıcı ceza insan onuruna aykırı olmadığından son çare olarak (ultima ratio) uygulanabilir. Ancak çok aşırı yüksek hürriyeti bağlayıcı cezalar ve bu cezaların insanlık onurunu rencide edecek şekilde infaz edilmesi AİHS' ne göre aykırıdır (Demirbaş, 2013: 68).

TCK.'da cezalar -Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası

- Müebbet hapis cezası
- Süreli hapis cezası (mad46) olmak üzere üç şekilde sınıflandırılmıştır.

2.3.1. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca devam eder, kanun ve tüzükte belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilir. (mad.47)

2.3.2. Müebbet hapis cezası

Müebbet hapis cezası, hükümlünün hayatı boyunca devam eder (mad.48)

2.3.3. Süreli hapis cezası

(1) Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hâllerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz.

(2) Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır. (mad.49)

2.3.3.1. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar

Suç işleme oranındaki artışlar, birçok ülkede yargı organlarının iş yükünün giderek artmasına yol açmıştır. Ceza yaptırımının etkisiz kaldığı uluslararası terör ve organize suçlar gibi yeni suç şekilleri karşılaşılmıştır. Suç politikasının içine düştüğü bu krizin bir sonucu olarak o güne kadar hapis cezalarının ve bunların infazının yeniden topluma kazandırıcı gücüne güvenen birçok ülke, cezaların ve infazları bakımından yeni seçenek arayışları göze çarpmaktadır. Seçenek yaptırım olarak, erteleme, para cezası, çalışma cezası ve özgürlüğü sınırlayıcı başkaca yaptırımlar gündeme gelmiştir (Çolak-Altun, 2006).

Hapis cezaları, yalnızca önemli suçlarda, tekerrürde ve tehlikeli şiddet suçlarında gündeme gelmekte bu bakımından birinci yaptırım ultima ratio (son çare) olarak başvurulması düşünülmektedir. Bununla birlikte gerek genel ve gerek özel önleme düşüncesiyle, hapis cezalarından tamamen vazgeçilmesi düşünülemez (Çolak-Altun, 2006).

Kısa süreli hapis cezalarına, suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığı ve suçun işlenmesindeki özellikleri göz önünde bulundurularak

çeşitli seçenek yaptırımlar uygulanabilir. Bunlar TCK.nın50. maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

- a) *Adli para cezasına,*
- b) *Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,*
- c) *En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,*
- d) *Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,*
- e) *Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,*
- f) *Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, Çevrilebilir.*

(2) *Suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hâllerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez.*

(3) *Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir.*

(4) *Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı hâlinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adli para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir hâlinde uygulanmaz.*

(5) *Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir.*

(6) *Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek yaptırımın gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi hâlinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhâl infaz edilir. Bu durumda, beşinci fıkra hükmü uygulanmaz.*

(7) *Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi durumunda, hükmü veren mahkemece tedbir değiştirilir. (mad.50)*

2.3.4. Adli para cezası

(1) Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

(3) Kararda, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.

(4) Hâkim, ekonomik ve şahsi hâllerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler hâlinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi hâlinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir. (mad.52)

1.4.1 İnfaz Kavramı

Ülkemizde infaz halk arasında kişinin hayatını sonlandırma anlamında anlaşılmaktadır. Ancak infaz en basit şekilde, ceza çektirmek, verilen kararı yerine getirmek, verilen cezayı uygulamak anlamlarına gelmektedir.

İnfaz (Execution, enforcement) Arapça kökenli bir hukuki bir kavramdır. Mahkemenin almış olduğu kararı yerine getirme, kararı uygulama anlamındadır (<http://infaz.nedir.com/>, 2013).

Dinamik acıdan bakıldığında infazın, yaptırıma tabi tutma yollarından biri olduğu söylenebilir. Kesin olarak bu süreç yasal ceza tehdidi ile başlar, suçun işlenmesi, ceza mahkemesinin bir suçun varlığına karar vermesi ve hükmün kesinleşerek cezanın çekilmesine kadar olan süreyi kapsar (Özbek, 2013: 30)

2.3.4.1. İnfazda amaç

İnfazın amacını, tarihi gelişim süreci göz önünde bulundurarak üç ana ilkede ortaya koyabiliriz. Bunlar;

- Toplumun suçlu veya suçlulardan korunması,
- Suçlunun cezasının kefareti ödemesi,
- Suçlunun ıslah edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması,

Bu ilkeler içerisinde hiç kuşkusuz ıslah ön plana çıkmaktadır. 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanun'un gerekçesinde ıslah ilkesi;"... Suç işleyenleri, kişiliğine uygun terbiye, eğitim ve çalışma yollarıyla ıslah edip, kendilerini topluma yararlı birer unsur haline getirme ..." şeklinde vurgulanmıştır (Sağlam, 1995).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun' da infazla ulaşılmak istenen amaçlar;

- "öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak,
- Bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek,
- Toplum suça karşı korumak,
- Hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek,
- Üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır." (CGTİHK mad.3)

şeklinde belirtilmiştir.

Kanundan (CGTİHK mad.3) anlaşılacağı üzere ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenen amaçları, önleme amacı (sucu) ve yeniden topluma kazandırma (resosyalizasyon) olarak iki başlıkta toplamak mümkündür (Özbek, 2013: 42).

Alman Federal Anayasa Mahkemesinin 05.06.1973 tarihindeki *Lebech* kararında,"*Hükümlüye sorumlu yaşamayı sürdüreceği yetenek ve iradeye aracılık edilmelidir; o, hukuki ihlal olmaksızın bir özgür toplumun koşulları altında yaşamı sürdürmeyi, onun şanslarını idrak etmeyi ve risklerinin mevcut olduğunu öğrenmelidir*" denilmektedir. Mahkemenin bu kararından anlaşılacağı üzere, hükümlünün yeniden sosyalleştirmeyi veya sosyalleşmenin önemini vurgulamıştır (Demirbaş, 2013: 39).

Yine Alman İnfaz Kanunu'na göre hürriyeti bağlayıcı cezaların "*failin yeniden sosyalleşmesi ve diğer suçlardan toplumun korunması*" şeklinde iki görevi vardır denilmektedir. Cezanın infaz edilmesi hükümlü için cezanın kötü olduğunu ifade eder. Eğer burdaki infazın amacı açıklanırsa, hükümlü, ileriki yaşamında sosyal sorumluluk dolu bir yaşantıyı suça karışmadan devam ettirmek istiyorsa ceza infaz kurumunda hürriyeti bağlayıcı cezanın karşılığını almalıdır. Bundan dolayıdır ki cezanın infazı, hükümlüye bir öğrenme şekil ve imkanı tanımalıdır (Demirbaş, 2013: 39).

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunda (mad.3) infazdaki birinci amaç olarak 'önleme amacı' olduğu daha baskındır. Bununla beraber Alman İnfaz Kanununda ise failin yeniden topluma kazandırılması ön plandadır.

Ortak kanı olarak iki amaç da birbirine sınımsız bağlı olup, biri diğerdnden ayrılmaz. Bir amacın diğerdn amaca üstün olduğu söylenemez. O halde hürriyeti bağlayıcı cezaların infazının amacı, sadece hükümlünün ceza infaz kurumunda muhafaza edilmesi değildir. Hükümlü, cezasını çektikten sonra büyük olasılıkla topluma yeniden döneceğine göre, modern infaz hukukunun gelişimine paralel olarak giderek artan şekilde, infaz gerçekleşirken, hükümlünün yeniden toplumun bir üyesi olmasının sağlanması ve suç işlemlerini önlemek amacıyla iyileştirilmesi gerektiği önem kazanmaktadır (Özbek, 2013: 42).

2.3.4.2. İnfazın önleme amacı

Suç zaten işlendiği için önleme amacın geleceğe dönük bir amaçtır. Ceza tek başına amaç olamaz. Amaç suçu işleyenini usandırmak değil, onun tekrar suç işlemlerini engellemek olmalıdır. Önleme amacı, **genel ve özel önleme** olarak iki şekilde karşımıza çıkar; (Özbek, 2013: 43,44).

- Toplumunu oluşturan bireyler açısından, **genel önleme**; Cezadaki amaç ne misilleme, ne de suçlu kişi üzerinde baskı sağlamaktır. Buradaki amaç ceza tehdidi ve cezanın infazı yoluyla yasadaki yasaklanan fiilleri öğretmek ve bu yasakların çiğnenmesini engellemektir.
- Suçlu üzerindeki önleme açısından, **özel önleme**; Cezanın suçu işleyen kişinin topluma zararsız hale getirilmesinin amaçlandığı bir etkidir. Günümüzde infaz hukukunda cezalarda daha çok önleme, önleme amacı içerisinde de özel önleme amacı ön plana çıkmaktadır. İnfaz hukukunda öncelikli amaç failin yeniden suç işlemlerini veya suça yönelmesini önlemek, hükümlünün gelecekte suçunu tekrar etmesini engelleyerek bu kabiliyetinin kazanılmasını sağlanması gerekir. İnfazda amaç hiçbir şekilde ödetme olamaz. İnfaz suçluyu dört duvar arasına kapatıp, sadece toplumdan uzaklaştırmakla amacına ulaşmaz. Suç işleyeninin yeniden suç işlenmesi engellenmeli, yeniden toplum için faydalı birer birey haline gelmesi için imkânlar tanınması gerekir. Bu şekilde ancak infada gerçek amaca ulaşılabilir.

2.3.4.3. İnfazın yeniden topluma kazandırma amacı

Rehabilitasyon programları uygulanmasında sınıflandırma ve gözlemlenim önemi büyüktür. Hükümlü ve tutuklulara en uygun programın hangisi olduğu, yapılacak gözlemler sonucu, uzmanlar tarafından karar verilmesi infazın bireyselleştirilmesi açısından önemlidir. Gözlemlenme, tek kişilik hücre yerine topluluk içerisinde yapılarak daha gerçekçi veriler elde edileceği görüşü savunulmaktadır (Karakaş Doğan, 2010: 241-242).

Aslında ceza infaz kurumlarının fonksiyonlarına ilişkin farklı yaklaşımlar vardır. Bu farklı yaklaşımlar, bireylerin niçin suç işlediği yönündeki açıklamalarla da yakından ilgilidir.

Bireylerin içinde buldukları olumsuz veya dezavantajlı durumlarından dolayı suça yöneliklerini ileri süren bazı kriminologlara göre, suçluların cezalandırılmalarından çok ıslah edilmelerini savunmaktadırlar. Çünkü bu kriminologlara göre, birey suç işlemeye toplumsal unsurlar veya sorunlar tarafından sürüklenmiştir. Ceza infaz kurumunun amacı bu nedenle, suçlu bireyleri iyileştirip, yeniden topluma kazandırmak zorundadır (Kızmaz, 2007).

Günümüzde infazın amacı olarak, iyileştirme değil, hükümlünün yeniden sosyalleştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Bu da, hükümlünün ileriki yaşamında sosyal sorumluluk içerisinde suç işlemekten yaşam sürdürebilmesi için ceza infaz kurumunda gösterilen çabaların tümüdür.

İyileştirme, İspanya'nın 1979 tarihli Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun gerekçesinde de, *“insanın kişiliğinin değişmesi için yüklenmiş bir değiştirme çabası değildir; fakat sadece, hürriyetini verimli bir biçimde yaşamaya yardım etmek üzere zorunlu unsurların uygulanmasıdır”* şeklinde tanımlanmıştır (Demirbaş, 2013: 163). İyileştirme bu şekilde tanımlanarak, hükümlünün sosyal bir çevrede özgür bir şekilde yaşamaya yardımcı olacak kurallar vurgu yapılmaktadır.

Bu hususu Alman Anayasa Mahkemesi de; *“hürriyeti Bağlayıcı cezanın insan onuruna saygı içerisinde infazı, hükümlünün daha sonraki bir zamanda özgürlüğünü tekrar kazanacağına ve kendisini topluma tekrar bütünleştirebileceğine, somut ve esaslı gerçekleşebilir de şansa sahip olduğunun garanti edilmiş olmasıdır”* (Demirbaş, 2013: 164) şeklinde tanımlanmıştır. Burada da hükümlünün, infazın sona ermesinden sonra tekrar sosyal bir çevrede yaşamaya devam edeceğinin üzerinde durulmaktadır.

Yeniden topluma kazandırılma Anayasamızda da; ***“insan Haysiyetine dokunulmazlığı ilkesi ve sosyal devlet ilkesi”*** olarak iki şekilde üzerinde durulmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti *“sosyal bir devlet”* tir (Anayasa. m.2) Sosyal devlet olmak, devlete sorumluluklar yüklemektedir. Devleti bu görevleri de sosyal adalet ve sosyal güvenliğin sağlanmasıdır. Sosyal adalet kişiler arasındaki sosyal eşitliği sağlamayı hedeflerken; sosyal güvenlik ise tüm bireyleri sosyal ve ekonomik baskılardan korumayı hedefler. Anayasamızın deyişle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin *“temel amaç ve görevleri, ... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”* (Anayasa m.5)

Yeniden topluma kazandırma devleti, anayasadaki temel haklardan kaynaklanan, her insanın onuruna saygı gösterilmesinin gereğidir. İnfazın ne şekilde uygulanırsa uygulansın,

infaz gerçekleşirken hukmlnn kişisel ve sosyal varlığının gerekleri göz ardı edilmemelidir. Bu yüzden Ceza İnfaz Kurumları gerekli personel ve teçhizat bakımından sürekli hazır bulunmalıdır. İnfaz sırasındaki yaşam koşulları ve infazın hukmller üzerindeki etkileri, hukmlnn yeniden toplumun bir yesi olma şansının olduğunun unutulmadan gelecekteki yaşantısının tekrar başka suca bulaşmadan devam ettirebileceği, elverişli şartların oluşturacak şekilde şekillenmesi gerekir. Bu etkiler arasında Ceza İnfaz Kurumuna girilmesiyle karşılaşılan “damgalanma” nın yarattığı olumsuzluklar ve buna benzer bireysel olarak ortaya çıkabilecek zararlarında da sınırlandırılması gerekmektedir (zbek, 2013: 47-48).

2.3.5. İnfazın koşul ve dayanağı

5275 sayılı CGTİHK “*mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz .*” (m.4) “*Mahkeme, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükmü Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Bu hükme göre cezanın infazı Cumhuriyet savcısı tarafından izlenir ve denetlenir.*”(m.5) denilerek infazda n koşulunun kesinleşmiş mahkeme kararının olması gerekir. Mahkmiyet hükmü kesinleşmeden veya mahkumiyet ilamı olmadan infaza başlanamaz.

Burada hükmün kesinleşmesinin iki etkinden bahsetmek mümkündür (zbek, 2013: 29, Y.NO: 2804)

- Kararın bağlayıcılık etkisi,
- Aynı fiilden dolayı aynı kişinin yeniden yargılanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Anayasada (m.138/4) “*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.*”denerek mahkeme kararlarına, yasama ve yürütme organları ile idare ve kişileri bağlayacağı, kararların geciktirilmeden uygulanması gerekliğine dikkat çekilmiştir.

3. HÜRRİYETİ BAĞLAYICI (HAPİS) CEZALAR VE TARİHSEL GELİŞİM

İlk çağlarda cezayı veren kurum ile cezayı çektiren kurum aynıydı. Ceza veren hükümdar aynı zamanda da onu yerine getiriyordu. İnfazda ıslah ve topluma kazandırmadan çok ödetme ön planda idi (Özbek,2013: 31).

Suçlunun durumu dikkate alınmadan uygulanan cezaların, suçu işleyenin yok edilmesi veya mağdurun zararının giderilmesi dışında hiçbir amacı yoktu. Suçlu kamunun düşmanı olarak algılanıyordu, suçluya tüm araçlarla karşı konulabileceği kabul ediliyordu. Bu dönemde cezalar ölüm, sakat bırakma, kırbaçlama ve diğer bedene acı veren cezalar uygulama, sürgün, para cezası ve kölelik şekline uygulanmaktaydı (Demirbaş,2013: 99). Damiens bedene yönelik bir ceza infazını ; *"Paris kilisesinin cümle kapısının önünde, suçunu herkesin önünde itiraf etmeye mahkûm edilmişti; buraya elinde yanar halde bulunan iki libre ağırlığındaki bir meşaleyi taşıyarak, üzerinde gömlekten başka bir şey olmadığı halde, iki tekerlekli bir yük arabasında götürülecekti; sonra aynı yük arabasıyla Grève meydanına götürülecek ve burada kurulmuş olan darağacına çıkartılarak memeleri, kolları, kalçaları, baldırları kızgın kerpetenle çekilecek; babasını (kralı) öldürdüğü bıçağı sağ elinde tutacak ve kerpetenle çekilen yerlerine erimiş kurşun, kaynar yağ, kaynar reçine ve birlikte eritilen balmumu ile kükürt dökülecek, sonra da bedeni dört ata çektirilerek parçalanılacak ve vücudu ateşte yakılacak, kül haline getirilecek ve bu küller rüzgâra savrulacaktır"* (Foucault, 2013: 33). (2 Mart 1757) şeklinde tasvir ederek bedene yönelik cezaların korkutucu boyutlarını gözler önüne sermeye çalışmıştır.

Bu dönemde suçlu kamunun düşmanı olarak görüldüğünden, suçlu beden ve hukuki olarak yok sayılmasına, dolayısıyla da malvarlığı ve kişilik olarak zarar görmeye mecbur bırakılmıştır. Bu bakımdan ceza bedene yöneliktir. Günden güne infazın törensel niteliği ortadan kalkmış fakat bedene yönelik cezalar devam etmiştir.18.yy sonlarından itibaren cezada bedene yönelik olarak ızdırap çektirme niteliği hapis, zorla çalıştırma, kürek, ikamet yasağı ve sürgüne dönüşmüştür. Diğer tarardan, ölüm cezasının yerine getirilmesinde anlık ölümün sağlanması ve bedene dokunmadan bu cezanın uygulanması amacıyla 1792 yılından itibaren giyotin kullanılmaya başlanmıştır (Özbek, 2013: 31).

Bedene yönelik ızdırap çektiren cezaların kalkması 1850'lerden sonra olmuştur. Bu tarihten sonra cezalandırmada insan unsurunun esas alınması, cezalandırmanın ve infazın amacı olan fiziksel cezanın yerine ruhsal cezanın almasına neden olmuştur. Aynı zamanda cezalandırma ve infaz alanında ideal ve şeffaf ceza, suçun ve cazibesinin azaltılması, suç işleyeni kamunun hizmetine sokan bir çeşit kölelik şeklindeki ders çıkarılabilir ceza ve açık infaz kazandırılmıştır. Yine bu dönemde topluma yararsız, masraflı olduğu için topluma zararı olan, barındırdığı mahkûmları meşgul etmediği için onların kötü yönlerini artırdığı yönündeki eleştirilerine rağmen hapishaneler ve hürriyeti bağlayıcı cezalar diğer cezalara oranla günümüze

kadar gelen süreçte artış göstermiştir (Özbek, 2013: 32). Foucault, hapishanelerin doğuşunu, azap çektirmenin son bulması ve seyirlik unsurun silinmesi, buna karşın bedenün özgürlüğünün kısıtlanması olarak tasvir etmiştir (Foucault, 2013: 40).

3.1. Batı'da Cezaevi Kavramı

Hapishaneler ortaya çıkana kadar olan dönemde cezalandırmada düşüncesi ön planda idi. Ortaçağın sonlarına kadar suçlunun bir yerde hapsedilmesi cezanın verilebilmesi veya bedene yönelik cezalar ile idam cezasının yerine getirilmesine kadar tutulan yerler şeklinde idi (Özbek,2013: 32). Hürriyeti bağlayıcı cezalara Yunan, Babil, Mısır ve Romalılarda rastlanmaktadır. Burada hapis cezaları belirli süre ceza çekmek için değil, hükümlünün yargılama veya infazına kadar tutulduğu yer olarak hizmet etmiştir (Demirbaş,2010: 5).

Kaiser, hürriyeti bağlayıcı cezalardaki infazın gelişimini;

- *Amsterdam Cezaevlerinin doğuşu ve onların 17. Yüzyılda Avrupa'ya etkisi,*
- *Kuzey Amerika ceza infaz modelinin etkisi ve 19.yüzyılın doğu sistemi konusunda tartışma,*
- *Ceza İnfaz Kurumlarının açılması ve 20.yüzyılın ikinci yarısında hükümlülere muamelede askeri esasların hukuken gerçekleştirilmesi,(Demirbaş, 2013: 107)*

şeklinde üç dönemde incelenebileceğini belirtmiştir.

Demirbaş da cezaevlerinin gelişimini;

- 1) Sadece kefaretin değil, hükümlünün iyileştirilme yeniden sosyalleşmesi ve bu görüşün Hollanda'dan tüm dünyaya yayılan Amsterdam hapishanelerinin ortaya çıkması. 16. Yüzyılın sonlarından Fransız ihtilalına kadar süren dönem;
- 2) Aydınlanmadan 1. Dünya Savaşına kadar devam eden dönem;
- 3) Ceza İnfaz Kurumlarının açılması ve 20. Yüzyılın ikinci yarısında hükümlülere ceza çektirirken hukuki belirli standartların getirilmesi; şeklinde üç döneme ayırarak incelemeyi uygun görmüştür (Demirbaş, 2013: 107).

Eski Yunanda da cezalarda kısas ve intikam duygusu hâkimdi. Suçluyu onursuz bir köle yapma, herkese acık bir yerde rezil etme, par ve mal varlığı ile ilgili cezalar, sürgün, dayak ile bedeni terbiye etme ve ölüm gibi cezaları Atina mahkemeleri vermiştir.

Roma da genellikle kendi vatandaşlarına bedeni cezalar değil de para cezaları uygulanırdı. Romalılarda da hapishaneler tutuklu ve ağır suçluların asılmalarının kadar tutuldukları yerlerdir. 12 Levha kanununa göre borcunu ödemeyen kimselere yedi buçuk kg ağırlığında demir ile ayağından zincirleme, 60 gün alacaklıya çalışma(60 günün sonunda öldürebilir veya köle olarak satabilir), köle kişi değil eşyadır. Sahibi, kölesini öldürebilir yada

eğitebilir. Köleler yerin altında bulunan özel zindanlarda zincirli bir şekilde orada çalışmak zorunda idiler.

Cermenlerde ise, esir alma, fidye isteme, yaygın bir şekilde cezalandırma olarak kullanılmakta idi. 500'lü yıllara kadar hürriyeti bağlayıcı cezalar yoktu, bunun sebebi ise; ceza hukuku ve tanrısal intikamın birbirinden ayrılamamasıdır. 8.yüzyılda Langobarden'da hürriyet bağlayıcı cezalar görülür; Büyük Karl, 813'te suçluların iyileşmesi için öldürülmeleri yerine (ölümden çok korkarlardı) yüksek bir yerde hapsedilmelerini sağlamıştır.

Hapis cezası ilk defa manastırda uygulanmıştır. Kapalı bir yerde, bir iş yapmaya mecbur edilen suçluları rahipler belirli zamanlarda ziyaret eder, buradakilere dini ve ahlaki öğütlerde bulunurlardı. (bu uygulama, günümüzdeki hücre sistemi ile hükümlüleri korunması ile benzerlik göstermektedir) Roma hukuk geleneğinde, başrahipler ve psikoposlar hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmetmeye yetkili idiler. Bu uygulama ile Papa VIII. Bonifaz Batıda hürriyeti bağlayıcı cezayı yasal bir zemine Engizisyon Mahkemeleri ve bu mahkemelerin kilise otoritesinin laikler üzerinde yayılması ile olmuştur (Demirbaş, 2013: 99-103).

İlk cezaevinin nerede kurulduğu konusundaki tartışmalar devam etmekle birlikte, hukukçular günümüzdeki manada ilk cezaevinin **Amsterdam cezaevleri** olduğu ortak görüşüne sahiptirler.

Günümüzdeki manada ilk cezaevi 1588'de Amsterdam Ceza Mahkemesinin Jürisinin,16 yaşından küçük bir hırsıza ölüm ceza sına mahkûm etmeyerek devlet tarafından eğitilmesi kararının verilmesine dayanır. Bu karardan sonrası Belediye Başkanı ve Mahkeme arasındaki tartışmalar sonrasında, ilkbahar 1595'de Şehir Meclisi, Klarissen Manastırı'nın Çalışma ve iyileştirme merkezi olarak kurulması ile başlar. Erkekler için "*Zuchthaus*" (Demirbaş, 2013: 109) 1597 yılında "*spinnhuis*" lar da kadınlar için inşa edilmiştir (Özbek, 2013: 36). Amsterdam hapishaneleri, kabiliyetsiz, serseri, avare gençleri, dürüst ve Tanrıdan korkan, inançlı bireyler olarak yetiştirerek hükümlülerin, sadece cezalandırma değil, aynı zamanda yeniden topluma kazandırmayı amaçlamıştır.

Amsterdam cezaevleri birçok ülkeye örnek olmuştur. Bu kapsamda Almanya'da 1600 yıllarının başından itibaren bir çok çalışma evleri kurulmuştur. Bunlar Bremen, Lübeck, Hamburg, Danzig, Spandau, Berlin şehirlerinde 18.yy sonlarına doğru bu çalışma evlerinin sayıları 60'a ulaşmıştır. Fakat bu cezaevlerinin hepsi birbirinden farklılık gösterdiğinden dolayıdır ki tek tip cezaevinden söz etmek mümkün değildir (Özbek, 2013: 36).

3.2. Aydınlanma Çağından 20.yy' a Kadar Olan Dönemde Cezaevleri

17.yy ile 18.yy' ın sonlarına kadar cezaevleri suçlu ve düzensiz insanları muhafaza etme yeri olarak görülmüştür. Bu tarihte savaşlar sonucunda cezaevlerindeki suçlu ve düzensiz

insanlarında artışlar olmuştur (Demirbaş, 2013: 112).17.yy’ da çalışma evlerinde çöküş süreci yaşanmaya başlanmış, bu çöküşün sebebi 30 yıl savaşları (1618-1648) olarak görülmektedir. Muhtemeldir ki savaşların devam etmesi devletleri ekonomik olarak zayıflatması ile cezaevleri de pislik ve yoksulluğa terk edilmiştir. Günden güne bu kurumlar gerçek amacının dışına çıkmış, çalışma yolu ile iyileştirme yerine ekonomik menfaatler ön plana çıkmıştır. Bu kurumlar çeşitli girişimcilere kiralanarak kazanç kapısı haline getirilmiştir. Bu şekilde bir politika izlenmesinin sonucu olarak da hükümlülerin sosyal çevreye uyumlarını yönelik çalışmalarının son bulmasına sebep olmuştur. Bu durum sonucunda da kadın-erkek, genç-çocuk ayrımı yapılmadan bütün hükümlüler dar odalarda, sağlıksız ortamlarda tutulması sonucunda toplu ölümlerin olması ile de bu sistem tamamen çökmüştür (Özbek, 2013: 36-37).

18.yy sonu 19.yy başlarında cezaevi şartları çok kötü idi. Buna karşılık Hollanda ceza sisteminin bu durumdan etkilenmediği görülmektedir. Hollanda cezaevleri temizlik, düzen, disiplin ve iyi iş olarak örnek olacak düzeyde idiler. Diğer Avrupa ülkeleri cezaevlerini deliler, yoksullar ve yetimler evi olarak da kullanmaları sonucunda gerçek amacından uzaklaşmışlardır. Ünlü Alman cezaevi uzmanı **Karls Krohne** , “*Cezaevi İlmî*” isimli 1840’a kadar bütün cezaevlerini gezere yazdığı ders kitabında 19.yy’ ın cezaevlerini 17.yy’ a benzediğini, bütün Alman vahşetin ve ihmal edilmişliğin en kötü şekilde yaşandığını ifade etmiştir (Demirbaş, 2013: 114).

Bu dönemde cezaevlerinin en büyük sorunu, kapasitesinin çok üzerinde insan barındırılmasıdır. Cezaevlerinde akıl hastaları, hatta hükümlülerin cezaevi dışında hayatların devam ettiremeyecek durumda olan eş ve çocukları da yanlarında kalabiliyorlardı. Bu kötü cezaevi koşulları İngiliz **Adshead** tarafından “sucun yüksek okulu” olarak nitelendirilerek eleştirilmiştir. Bu kötü durum gerçek bir cezaevi reformunu gerekli kılmıştır (Demirbaş, 2013: 114). Bu reform da 1756 yılında brest’te cezaevinde esir olarak kalan **John Howard**’ın çabası çok büyüktür. Howard mahkûmlarla bizzat kalarak, gerekse hapishanelerin durumunu bizzat inceleyerek 1777 yılında yayınladığı “*cezaevlerinin durumu*” adlı kitabı ile ceza infaz alanında önemli katkılar sunmuştur. Howard bu eserinde, Hollanda dışındaki bütün Avrupa ülkelerinin cezaevlerini eleştirmiştir. Onun fikirleri sadece Avrupa’da değil, Amerika’da da yankı bulmuştur. 1787 yılında Amerika’da kurulan “*Umumi Cezaevlerinin Sefaletini Giderme Cemiyeti*” Howard’ın fikirlerinin Amerika’da yayılmasını sağlamıştır (Kurt, 2007: 20).

Howard’ın fikirleri günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir. Ona göre iyi bir hapis cezasında beş ana özelliğin bulunması gerekir. Bunlar (Demirbaş, 2013: 114);

- Hükümlülerin sağlığının korunarak beslenme için yeterli gıdaların verilmesi,
- Disiplin,

- Ahlaki ve dini terbiye
- Mesleki eğitim verilmesi ve çalışmanın zorunlu tutulması,
- İyi hal ve terbiye esaslarına bağlı olarak hafifletilen hücre cezasıdır.

Howard'a göre mahkûmun her şeyden önce bulunduğu durumdan daha fazla bozulmasının engellenmesi gerekmektedir. Bunun gereği olarak da mahkûmların temiz yerlerde barındırılmalı ve uygun bir şekilde beslenme imkânı tanınmalıdır. Howard suçluların ıslah edilmesinde; (Kurt,2007: 21)

- Yalnızlık,
- Çoğunlukla dini olmak üzer eğitim ve öğretim,
- Çalışma,

Bu üç aracın olması gerektiğini ve cezaevlerinin amacının, suçluları ahlaki acıdan ıslahının sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Suçluların toplu halde bulundurulmaları ise ıslahlarını engellediği gibi aralarında kötü huyların yayılmasını artırır. Bu yüzden mahkûmların geceleri ayrı (hücrede) barındırılması gerekir. Yalnız bırakılmak ve suskunluk suçun en büyük düşmanıdır. Bu şekilde suçlu düşünceye, düşündükçe de pişmanlığa yönelmiş olur, en ağır cezadan, en yüce dini telkinlerden daha çok iyilik ve dürüstlüğe yönlendirir.

Howard'ın fikirleri Avrupa ve Amerika'da kısa zamanda etkisini göstermesi sonucunda, toplu hapis cezasının sakıncalarını ortadan kaldırmak için hücre sistemi uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda Horsham (1779) ve Petworth' da (1785) birkaç tane tek kişilik hücreleri olan cezaevleri inşa edilmiştir (Kurt,2007: 21).

İngiltere'de inançlarından dolayı ağır cezalara maruz kaldıkları için Pensilvanya'ya göç ederek, Pensilvanya eyaletini kuran *Quakerler*, **Filedelfiya Cezaevi Vakfı'nı** (1776) kurmuşlardır. Bu vakıf dünyanın ilk cezaevi iyileştirme vakfı olarak günümüzde de faaliyetlerini sürdürmektedir. ABD'nin "Özgürlük Antlaşması'nı imzalayan **Benjamin Franklin** ve **Benjamin Rush** gibi kişiler de bu vakfın üyeleri arasındadır. Bu vakfın öncülüğünde 1790 yılında 30 kişi kapasiteli **Pensilvanya** sisteminin ilk cezaevi olarak Filadelfiya Cezaevi kurulmuştur. Suçlular gece ve gündüz, hiçbir iş yapmaksızın tek kişilik hücrede, ceza ve Tanrı'yla geçirmesi gerekiyordu. Burada görevliler dışında hiç kimse ile görüşülmemekte idi. Tek meşgale İncil okumaktı. Hücre cezasının süresi 12 yılı buluyordu. Bu katı tecrit ancak ceza süresinin tamamlanması veya hükümlünün ölmesi ya da akıl hastası olmasına kadar devam etmekte idi. Quakerler'in iyi niyet ve hükümlünün manevi benliğini kontrol altında tutmak suretiyle ıslah esasına dayanan, bu uygulama iki yıl içerisinde ölümler ve akıl hastalıkları ile sonuçlanmıştır (Demirbaş, 2013: 118-119).

1830 yılında Belçika'da Cezaevi Genel Müfettişi olarak görev yapan *Dupectiaux* da Belçika'daki cezaevlerindeki kötü durumu görerek, ıslah açısından çözüm üretmeye çalışarak ceza infaz ilmine önemli katkılar sunmuştur. Bu yıllarda infazla ilgili iki sistemden söz edilmektedir; (Erem, 1997: 322-323)

- Mahkûmları gündüz toplu halde çalıştırıldığı, geceleri ise hücreler konulduğu, **Auburn** sistemi
- Mahkûmların gece ve gündüz hücreye konulduğu, **Filadelfiya** sistemi

Dupectiaux hazırladığı raporunda cezanın toplu bir şekilde çektirilirken, mahkûmların cinsiyet ve suçlarına göre ayrılması gerektiğini belirtmiştir. *Dupectiaux*'in görüşleri zamanla değişmiş 1837'de yayınladığı eserinde, mutlak surette hücre hapsinin suçluluğa karşı en etkili yol olacağını savunmuştur (Erem, 1997: 322-323).

Dupectiaux ve Howard'ın fikirlerinden etkilenecek, Belçika hükümeti 1844'de cezaevlerinin hücrelendirilmesi için ilk adımı atarak, 1851 yılında Marche ve Bürüksel cezaevlerinin kadınlar kısmını, 1853'de Bruges ve Lieges, 1854'de Dinant, 1862'de Gant cezaevlerine hücreler yapılmıştır. Belçika cezaevleri önemli ölçüde hücrelendirilmiş, 4 Mart 1870 tarihli kanunda hücre cezası hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında genel prensip olarak belirlenmiştir (Kurt, 2007: 23).

İlk tek hücreli cezaevi, Almayanın Baden şehrinde inşa edilmiştir.(Bruchsal cezaevi) tek hücreli cezaevlerinde, cezaevi idaresinin sorunlar yaşaması sonucu başlangıçtaki önemini yitirmiştir. Wichern'in Prusya'daki ıslahatından sonra 15.05.1871 tarihli Alman Ceza Kanununda, hücre hapis cezasını kabületmiş ancak 3 yıla sınırlandırmıştır. Bu kanunla Almanyada tek hücreli cezaevi inşa edilmeye tekrar başlanmıştır, 1869 da tek hücre sayısı 3247 iken 12785 adet daha ilave edilmiş, bu sayı 1930'larda 28000'e ulaşmıştır. Bu kanunda, ağır hapis cezasına çarptırılanlarda çalışma zorunluluğu vardı. Sadece hapis cezasına çarptırılanlarda ise çalışma zorunluluğu yoktu. Hapis ve ağır hapis cezaları tek kişilik hücrelerde ceza çektirilmekte idi (Kurt, 2007: 23-24).

Maconochie tarafından 1840 yılında Norfolk adında "çalışma ve iyi hal" esas alınarak mahkuma not verilmesi, bu notlar göre ceza süresinin belirlenmesine dayanan "dereceli sistem" uygulanmıştır. Bu sistemle Pensilvanya ve Auburn sistemlerinin yararlı yönleri alınıp sakıncalarından vazgeçilerek cezadaki ızdırap verici yön ile eğitici ve uslandırıcı amaçları birleştirerek cezaevinde disiplin sağlanması amaçlanmaktadır. Dereceli sistem İngiltere ve İrlanda'da gelişme göstermiştir. Bu sistemde tek kişilik hücre hapsi, hükümlünün denenmesine hizmet eder; içerideki davranış ve karakterlerine göre, devam eden infazları için gönderilmelerinde büyük öneme sahip sınıflara ayrılırlar. Bu yönden infaz rejimi başlangıçta

şiddetli olmakla beraber, ceza süresi azaldıkça, iyi hal gösterdikçe rejim yumuşamakta, son olarak hükümlü şartla salıverilmektedir. İngiliz dereceli sistemi, 18 ve 19.yy da kolonilere iş gücü sağlamak için hükümlülerin Avustralya'ya gönderilmesi ile ortaya çıkmıştır. İngiliz dereceli sistemi üç aşamalı olarak uygulanmaktadır (Demirbaş, 2013: 122);

- Sert bir infaz başlangıcı ortaya koyuyor,
- Daha sonra kolonilere iş gücü sağlamak için hükümlü Avustralya'ya gönderiliyor,
- Son olarıktan şartlı tahliye öngörülüyor,

Hükümlülerin kolonilere işçi olarak gönderilmeleri, açık cezaevlerinin ortaya çıkması ve gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. 1851 *Sir Walter Crofton* tarafından İngiliz derece sistemi geliştirilerek, toplu infaz ile şartlı tahliye arasına “*ara kurum-istasyon*” yeni bir ceza infaz basamağı koyarak İrlanda da uygulanmıştır. İrlanda sistemi dört aşamalı olarak işlemekte idi; (Demirbaş, 2013: 123).

- Kontrol ve değerlendirme amacıyla tek kişilik mahkûmiyet (hücre),
- İyileştirme ve uyum amacıyla müşterek ev (çalışma)
- Yeniden sosyalleştirme amacıyla ara kurumlar,
- Son olarıktan şartlı tahliye,

İrlanda sisteminde hükümlüler, kurum dışında tarım işlerine yerleştirilirdi. Bu uygulama ile hükümlülerin insanlarla iletişimi sayesinde, hükümlülükten özgürlüğe geçişi ve dış dünyaya adaptasyonunun kolaylaştırılması amaçlanmıştır (Demirbaş, 2013: 123-124). Dereceli sistem, ülkemizdeki uygulanan ceza İnfaz rejimi ile birçok yönü ile benzerlik göstermektedir.

Fransa'da hapishanelerin işleyişleri denetlenerek, buralardaki olumsuzlukların giderilmesi amacıyla 1818 yılında “*hapishanelerin iyileştirilmesi derneği*” resmi olarak kurulmuş, daha sonra birçok insani amaçlı derneklerin kurulması devam etmiştir. 1840 yılında Fransa'da kurulan Mettray Cezaevinden Foucault, hapishane oluşum sisteminin ne zaman sona erdiğini saptamaya kalkışsaydım,1810 ve ceza kanununu ne de 1844 deki hücreye kapatma ilkesini koyan kanunu seçerdim, Mettray Cezaevi'nin resmi açılışı olan 22 Ocak 1840'ı seçerdim, demiştir. Mettray Cezaevi'nin duvarında “*tanrı sizi görüyor*” diye kara harflerle yazmakta, bu cezaevinin disiplinsel ve davranış şekilleri olarak bütün bastırma teknolojilerinin yoğunlaştırdığı bir modeldir. Burada, manastırdan, hapishaneden, kolejden, alaydan bir şeyler vardır. Küçük itaatsizliklere bile ceza verilmekte, verilen cezaların başında hücre hapsi cezası gelmektedir, şeklinde bahsetmektedir (Foucault, 2013: 340-341, 425-426).

İspanya’da ise 1497-1899 tarihleri arasında, suçlular sürgüne gönderilmekte idi. Alcalá da Henares’te ilk hücreli cezaevi kurulması, 1884’de siyasi mahkûmlar için ayrı bölümü bulunan Madrid Cezaevi yapılması cezaevleri açısından büyük öneme sahiptir. İspanya hücre sistemini tamamen kaldırmamakla beraber 1804 yılından buyana dereceli sistemi sürekli uygulayarak bu sistemin gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Kurt, 2007: 25).

3.3. 20.yy’ da Cezaevleri

1.ve 2. Dünya savaşları cezaevlerinin gelişimini olumsuz etkilemiştir. 1950’lerden sonra cezaevlerinde tekrar gelişmeler başlamıştır (Demirbaş, 2013: 134).19.yy’ın ortalarından itibaren uluslar arası alanda, cezaların infazı konusunda ortak Standard kuralların ortaya konulabilmesi için; 1846yılında Frankfurt ve 1847 yılında Bürükselde kongreler düzenlenmiştir. Bu yöndeki çalışmalar 20.yy ikinci yarısından itibaren hızlı bir şekilde devam etmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından 1955 yılında Cenevre’de yapılan suçların önlenmesi suçluların ıslahı konulu kongrede “Hükümlülere Uygulanacak Muameleye İlişkin Minimum Standart Kuralları” kabul edilmiştir. Bu standart kurallar, Ekonomik ve Sosyal Konseyin 31 Temmuz 1957 tarihli, 63 sayılı kararıyla onaylanmıştır (Nursal, 2002: 251).

Alman İmparatorluğu Davetleri 1923 yılında cezaevleri alanında bir kanun çıkarmışlardır. Bu kanunla hükümlünün kişisel iyileşmesi değil, çalışarak yeniden sosyalleşmeye özendirme yöntemi üzerinde durulmuştur. Weimar döneminde cezaların infazı hakkında, eğitim düşüncesi kesin ve ilk defa olarak vurgulanarak, bu dönemde eğitim, cezaların infazının temeli haline gelmiştir. Ancak 1933 yılında Nasyonel Sosyalistlerin iktidara gelmesiyle bu görüşe son verildi, 1940 tarihli Ceza İnfaz Kanunu’nda ise “güvenlik ve korkutma düşüncesi” ön plana çıkmıştır. 1977’de yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kanunuyla ise hükümlüleri sorumlulukları ve cezaevinin idaresi yetkileri açıkça belirlenerek, çağdaş infaz anlayışına uygun bir şekilde, hükümlülerin tedavisi ve yeniden topluma kazandırmasına önem verilmiştir (Demirbaş, 2013: 135-136).

ABD’de 1870 yılında ACA (*American Correction Association*) günümüze kadar varlığını ve üye sayısını artıran bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurum ABD’nin İnfaz politikasının gelişmesinde çok önemli role sahip ACA, cezaların infazı hakkında reform ihtiyaçlarını belirleyerek bunları; sağlık, beslenme, haberleşme, ziyaret ve eğitim konularında “*ACA Minimum Standart Kurallar*” şeklinde adlandırmış, 1932, 1946 ve 1954 bu kuralları yeniden düzenleyerek yayınlamıştır. ACA, değişik ülkelerden infaz görevlileri ve uzmanlarından oluşan 20.000’den fazla üyesi ile ABD’deki infaz rejimi politikasına etkili olmaktadır. ACA kuruluşundan bir yıl sonra Amerikan Federal Mahkemesi mahkûmlarının, 1871 yılında cezaevi şartlarının iyileştirilmesi talebiyle dava açtıklarında mahkeme davayı reddetmiş ve kararda da “*mahkûmlar sivil ölüdür*” diyerek mahkûmların hiçbir anayasal

haklarının olmadığını belirtmiştir. Mahkemenin bu kararı 20. yy'a kadar mahkûmlara bakış açısını gözler önüne sermesi açısından önem arz etmektedir. 1944 yılında başka bir davada da hükümlülerin anayasal haklarının olduğunu ancak bu hakların kanunla kısıtlanabileceğine karar vermiştir (Türker, 2001: 166,167,169).

1957 yılında Avrupa'da oluşturulan "Suç Problemleri Avrupa Komitesi", Birleşmiş Milletler tarafından 1968 yılında, Hükümlülere Uygulanacak Muameleye İlişkin Minimum Standart Kurallar'ın Avrupa'da uygulanabilmesi için faaliyette bulunmaya davet edilmiştir. Uzmanlarca metnin üzerinde çalışılması sonucu, 1973 yılında Bakanlar Komitesi Tarafından 1973 yılında 5 (73) sayılı kararla, Askeri standartları düzenleyen Avrupa Metni kabul edilmiş, Komite tarafından üye ülkelerden;

- Askeri standartlarla belirlenen ilkeler göre uygulama yapmaları,
- Her beş yılda bir bu uygulamaları Genel Sekretere rapor halinde sunmaları istenmiştir.

Bu kuralların fiilen uygulanmasını sağlamak için 1980 yılına doğru "Hapis Cezası Konusunda İşbirliği Komitesi" oluşturulmuştur. Bu konuyla Parlamenterler Asamblesi de ilgilenmiş, 1981 yılında 914 sayılı kararıyla bu kuralların çağdaş infaz hukuku gereklerine uygun şekilde tekrar gözden geçirilerek yeni bir metin oluşturulması istenmiştir. Bu Çerçevde yapılan çalışmalar sonucunda oluşturulan tavsiyeler metni, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 12 Şubat 1987 tarihinde "*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Askeri Kuralların Avrupa Metni*" başlığı altında 100 madde olarak kabul edilmiştir (Kurt, 2007: 27-28).

Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin (1966) 10/3 maddesinde "*ceza infazı hükümlünün yeniden topluma kazandırılmasına hizmet eder*" şeklinde bir hüküm, ilk defa uluslar arası hukukta yer almıştır. Birçok devletlerarası kuruluş, hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında bir insanlık sağlamak istemiştir. Bunlara 10.12.1984 BM İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi, 10.12.1984 Amerika İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi ve 26.11.1987 Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ve ya Aşağılayıcı Davranış ya da Cezanın Önlenmesi sözleşmeleri dâhildir. Bu uluslar arası belgelerde;

- Ceza infaz kurumlarının kapasitesinin 500 kişiyi aşmaması,
- Oda ve koğuşların makul genişliğe sahip olması,
- Aydınlatma, ısınma, sağlık, hijyen, beslenme, ibadet ve yıkanma gibi ihtiyaçların karşılanması,
- Odaların en az bir metreküp temiz hava alabilecek makul genişlikte olması,

- Pencerelelerin içeriye temiz hava girişini sağlayacak boyutta güneş ışığında okuma ve çalışmayı sağlayacak nitelikte olması,
 - Hükümlülere içme suyu ve yemek sağlanması,
 - Kurumda bir revir olması,
 - Hükümlü çocukları için kurumda kreş bulunması,
 - Karanlık oda ve ya hücreler yapılmaması,
 - Hükümlülerin ziyaretçi kabul edebilmesi ve haberleşebilmesi,
 - Hükümlülerin acık havaya çıkarılması,
 - Hükümlülerin eğitilmesi, çalıştırılabilmesi veya bedensel faaliyetlerde bulunabilmesi,
 - Hükümlülere dilekçe ve şikâyet hakkının kullandırılması
 - Tutuklu ve hükümlülere kötü muamelede bulunulmaması,
- gibi temel kurallar düzenlenmiştir (Demirbaş, 2013: 139-140)

Foucault'a göre iyi bir cezaevinde aşağıdaki yedi ilkenin bulunması gerekir. Bunları; (Foucault, 2013: 390-392)

- İslah ilkesi,
- Sınıflandırma ilkesi,
- Cezaların çeşitlendirilmesi ilkesi,
- Zorunlu ve hak ilkesi olarak çalışma ilkesi,
- Cezaevi eğitiminin ilkesi,
- Tutukluluğun teknik denetimi ilkesi,
- Kurumlar ilkesi, şeklinde sıralamıştır.

3.4. Ülkemizde Cezaevi Kavramı

Ülkemizde cezaevi kavramını, Osmanlı Devleti döneminde ki ceza infaz kurumları, Cumhuriyet dönemi ve günümüzdeki ceza infaz kurumları olarak üç dönem halinde incelemek daha yerinde ve açıklayıcı olur.

3.4.1. Osmanlı devletinde cezaevleri

Osmanlı devletinde İslam Hukukunun etkili olmasından sebebiyle, hürriyeti bağlayıcı cezalar ve infazı açısından İslam Hukukundan etkilenmiştir.

İslam Hukukunda bedene yönelik cezaların esas olması ve hapis cezasının bulunmaması sebebiyle, hürriyeti bağlayıcı cezaların çektirildiği yer anlamında hapishanelerden söz etmek mümkün değildir. Buradaki suçluların tutulduğu yerler, hem tutukevi, hem de İslam Hukukundaki cezaların infaz edilmesine kadarki zamanda suçluların ve ayrıca borçluların borçlarını ödemeleri için tutuldukları yerler olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır (Demirbaş, 2010: 28-29).

Osmanlı'da İslam hukuku esasları geçerli olduğundan, özgürlüğü bağlayıcı cezanın infaz edildiği yer olarak, hapishanelerden söz etmek mümkün değildir. Ancak Osmanlı Hukukunda hakkında ayet ve hadis gereği herhangi bir hükmün bulunmadığı, ceza takdirinin hâkime bırakıldığı suçlarda, devlet başkanı veya ona vekâlet eden hâkim, suçlunun ve suçun toplumdaki algısını göz önü de bulundurarak hapis cezalarına hükmedilmiştir. Bu dönemde genellikle kale burçları hapishane olarak kullanılmış, buralar karanlık, havasız ve nemli olduğu için “zindan” olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde göze çarpanları; İstanbul'da bulunan, Yedikule, Baba Cafer ve Tersane zindanlarıdır. 1831 yılında İstanbul zindanları kaldırılmış, yerine Hapishane-i Umumi kurulmuş, ancak İstanbul dışındaki kale burçlarının zindan olarak kullanılmaya devam etmiştir (Özbek, 2013: 39).

Tanzimat döneminde Kanun-ı ceza (1840) ile kürek ve hapis cezasına, Kanun-ı Cedit (1851) ile yine kürek ve hapis cezası ve Ceza Kanunname-i Hümayun (1858) ile kürek, hapis ve kalebentlik cezalarının uygulandığı görülmektedir. Buharlı gemilerin kullanılmasından önce yelkenli gemiler yelkenlerin kullanılmadığı zamanlarda gemiler küreklerle hareket ettiriliyorlardı. Osmanlıda 16.yy dan itibaren kürek cezası çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Hatta Osmanlı Deniz Kuvvetlerinde kürekçi bulmakta zorlanıldığı dönemlerde, farklı cezalar çarptırılanlara da bu gemilere kürekçi olarak gönderildiği görülmektedir. Daha sonraları buharlı gemilerin icadından sonra ise kürek cezası gerektiren suçlara ağır işlerde çalışma cezası verilmiştir. Kanunlarda hürriyeti bağlayıcı cezaların yer alması ile 1865 yılında modern anlamda ilk cezaevi Sultanahmet'te yapılmıştır (Kurt, 2007: 45-46).

Osmanlı'da kadınların suç işleme oranları düşük olmasına rağmen, kadınlar tarafından en fazla işlenen suç olarak fahişelik suçu görülmektedir. Bu suçu işleyen kadınlar, haklarında karar verilene kadar hapsedilir, daha sonra ise ölüm cezası, genellikle de sürgüne gönderilirdi. Bu dönemde imam ve muhtar evleri kadın suçlular için hapishane olarak kullanılmış, bazı cezaevlerinde kadınlar için ayrı bölümler oluşturulmuştur. Hazreti Baba Cafer Zindanında (1730-1830) kadın suçlulara yer ayrılması buna bir örnektir (Karaca, 2010: 152-154).

20. yy başlarında arşiv belgelerine göre Osmanlı'da Alaşehir, Bursa, Mardin'in Savur kazası, Eğridir, İzmit, Hayrabolu, Suşehri, Akka, Ulukışla, Gönen, Halep, Yozgat, Manastır hem hapishane aynı zamanda da tutukevi (tevkifhane) olarak kullanılan yerler vardır. Aynı

şekilde arşiv belgelerine göre kadınlar içinde; Bandırma, Çeşme, Isparta, Aydın, Kırkağaç, Niğde, Çankırı, Tosya, Konya Haymana, Marmaris, Tarsus, Silvan, Şirvan ve Yafa kadınlar ait hapishaneler olduğu görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bu dönemde tutuk evi ile hapishane ayrımı ve kadın cezaevlerinin olması, modern bir hapishanecilik anlayışının gerçekleştirilmeye çalışıldığının bir göstergesidir. 1911-1912 yıllarında yapılması planlanan bu çalışmaların Balkan savaşları sonucu uygulanamadığı görülmektedir. Ancak bu iyileştirme projeleri 1913-1914 tarihlerinde yeniden gözden geçirilip değerlendirildikten sonra 1917 yılında uygulamaya geçirilebilmiştir. Bu projede; vilayetlerde yapılan cezaevlerinin yöresel ihtiyaçlara göre değiştirilmesi, temel olarak aynı tarz ve şekilde yapılması öngörülmüş ve hükümlülerin sanayi ile uğraşmaları, sanat ve eğitim hususunda teşvik edilmesi de yer almaktadır (Gönen,2010: 173-176).

Osmanlı'da 1916 tarihli Nizamname ile hapishaneleri iç işleyişi düzenlenmiş, tutuklu ve mahkûmların günlük yaşamları da programlanmıştır. Osmanlı, bu tür uygulamaları başlatmakta zorlanmamış ancak, Nizamname, savaş sonrası döneme göre planlanmış, mali açıdan yük getiren maddeleri ertelenirken, kürek cezaları için yapılan değişiklikler ek maliyet getirmediğinden dolayı uygulanmıştır. Osmanlı Hükümeti, hapishanelerin gerekli standartları taşımadığını farkında olmak la beraber, en azından hapishanelere insani bir boyut kazandırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda hapishanenin ekonomik gücünü belirleyen en önemli etkenlerden biri hapishanede iş atölyelerinin bulunması, yani hapishanede üretimin olması gerekir. Bu ekonomik güce sahip İstanbul, Edirne ve Aydın Umumi Hapishaneleri iş atölyeleri olan şanslı hapishanelerdendir (Şen, 2007: 108, 115, 118).

3.4.2. Cumhuriyet döneminde cezaevleri

Ülkemizde, 1926 yılında 765 sayılı kanunla dereceli sistem kabul edilmiştir. 1929 yılına kadar İçişlerine Bakanlığı'na bağlı olan cezaevleri, 1929 tarihinde cezaevlerinin yönetimi Adalet Bakanlığı'na Bağlanması ile gelişmeler ve değişim başlamıştır. Adalet bakanlığı hükümlülerin çalıştırılarak uslandırılması yönünde çaba sarf etmiştir.

Cumhuriyet ilk yıllarında ülkedeki cezaevlerinin kötü durumunu ortaya konulabilmesi açısından incelemelerde bulunmak üzere Adliye müfettişleri **Fuat ve Ferit Beyler** görevlendirilmiştir. Hazırladıkları "*Karadeniz sahilindeki hapishaneler ile İzmir, Adana, Konya, Kastamonu ve İstanbul Ceza ve Tevkifevlerini konu alan*" 24.12.1931 tarihli raporu cezaevlerinin o dönemdeki durumunu gözler önüne sermek açısından çok önemlidir. Bu rapora göre; (Demirbaş, 2013: 151-152)

- Binalardan bir kısmı mahsus suretle cezaevi olarak inşa edilmiş bulunmakla beraber, hiçbir cezanın, günün telakki ve prensipleri dairesinde infazına elverişli değildir; bunların tamamı koğuşlardan ibarettir ve hücre yoktur. Hiçbir cezaevinin mevcudu,

istiap haddi ile mütenasip değildir; ...Kastamonu'da 250 kişilik istiap haddine karşı 597, Samsun'da 200'e karşılık 375, Giresun'da 120'ye karşılık 250, İzmir'de 500'e karşılık 900 mahpus bulunmaktadır....

- Binalar en iptidai hijyen icaplarından dahi mahrumdur; müsait avluya sahip bulunmadıklarından, teneffüs saatleri katiyen değerlendirilmemektedir. Esasen koşullar da, yapıları itibariyle, güneşten tamamen mahrumdurlar; havalandırma ve ısıtma tesisatı mevcut değildir; ocak ve mutfak tertibatının bulunmaması yüzünden, mahpuslar yemeklerini koşullarda mangallar üzerinde pişirmektedirler. Birçok binada akarsu yoktur; mahpuslar kendilerini ve bulaşıklarını koşullarda yıkamaktadırlar. Koşullar akşam 17'den sabah 7'ye kadar kapalı tutulduğundan, def'i tabii koşullarda bulunan tenekelere yapılmaktadır; esasen mevcut helâların vaziyeti de pek kötüdür.
- Mahpusların getirdikleri şahsi eşyalar yatakların yanında, sandıkların içinde, koşulları doldurmakta ve temizliği güçleştirmektedir.
- Hükümlülerin sınıflandırması bir yana, küçükleri büyüklerden, mevkufları mahkûmlardan ayırmak dahi mümkün olmamaktadır. Kadınlara mahsus cezaevi hemen hemen yok gibidir....
- Hemen hemen hiçbir müessesede ziyaret ve görüşme mahalli yoktur.
- Binaların bu gayri müsait durumu mahpusların çalışmasını da imkânsız kılmaktadır... Mesela iki –üç yüz mevcutlu bazı hapisanelerde çalışanların sayısı 10-15'i geçmemektedir.
- Hapisaneler –personel noktasından- daha derin bir mazhariyetsizlik içindedirler....
- Rapor şu cümlelerle son bulmaktadır: ...Hapisanelerimizin bugünkü vaziyetleri ise, adaleti temin değil, adaletsizliği tevlit etmektedir...denilerek, bu dönemdeki cezaevlerinin vahim durumu gözler önüne serilmek istenmiştir. Bu durumun sebebinin ise savaşıların uzun süre devam etmesi ve ülkenin imkânsızlıklarından kaynaklandığı şeklinde belirtilmektedir.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun infazla alakalı hükümlerinin uygulama açısından yetersiz kalması sonucunda 1965 tarihli 647 sayılı kanun hazırlanmıştır. Bununla birlikte uygulanmakta olan dereceli sistem de bazı değişiklikler yapılarak çağdaş gelişmelere paralel olarak modern infaz kuralları getirilmeye çalışılarak, infazın da bireyselleştirilmesine çalışılmış ve sürgün cezası kaldırılmıştır. Aynı zamanda dereceli sistemde olan hücre cezası 647 sayılı kanunla kaldırılmıştır. Bu kanunla infaz açısından cezalar;

- Ölüm cezası;

- Uzun veya Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar;
- Para cezası; olmak üzere üç guruba ayrılmıştır(m.1)

Ölüm cezası 21.7.2004 tarih ve 25529 sayılı R.G.'de yayımlanan, 14.7.2004 tarih ve 5218 sayılı kanunun Madde 1/E-1 hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır. Yerine, ağılaştırılmış müebbet ağır hapis cezası getirilmiştir.

2000’li yıllar Türk ceza sistemi açısından dönüm noktası denecek gelişmeler olmuştur. Bu gelişmelerden ilki; 23.5.2001 tarihinde yürürlüğe giren 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu dur. Bu Kanununda, “ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemek, karara bağlamak...” (m.1) amaçlanmaktadır. Aynı şekilde 21.06.2001 tarihinde yürürlüğe giren 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu ile “ yürürlükteki mevzuat ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle belirlenen ilkeler çerçevesinde ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin yönetim, işleyiş ve uygulamalarını yerinde görmek, incelemek, bilgi almak ve tespitlerini rapor haline getirerek yetkili ve ilgili mercilere sunmak” (m.1) amaçlanmıştır.

02.08.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4769 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personel Eğitim Merkezleri Kanunu ile “ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin ihtiyacı olan nitelikli personelin yetiştirilmesi ve meslekî eğitimlerinin sağlanması” amaçlanmıştır.

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu, Ceza İnfaz Kurumları Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Hükümlülerin Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılmaları Hakkında Yönetmelik gibi, dağınık ve karmaşık halde olan infaz mevzuatı, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile tek çatı altında toplanmıştır (Özbek, 2013: 41). Bu açıdan bakıldığında 5275 Sayılı Kanunun tamamlayıcı ve açıklayıcı yönünü olduğu söylenebilir.

3.4.3. Günümüzde ceza infaz kurumları

Ceza infaz kurumları sınıflandırılırken, hükümevi, tutukevi, kapalı cezaevi, açık cezaevi, kadın cezaevi, çocuk cezaevi, ıslah evi gibi kavramlarla sınıflandırılıyorlardı. Hükümlülerin barındırıldığı yer anlamına gelen cezaevi, hüküm evinin karşılığıdır. Tutukevleri ve ıslahevlerinin cezaevi kavramının dışında kalmasından dolayı, hürriyeti bağlayıcı cezaların ve tutuklama kararlarının infaz edildiği bütün kurumları kapsayan, daha geniş anlamlı kavram olarak, ceza infaz kurumları kavramının kullanılması daha yerinde olmuştur (Sağlam,2003: 46). Ceza infaz kurumları, hürriyeti bağlayıcı cezalara hükümlü olanlarla, herhangi bir suçtan dolayı

mahkemelerce tutuklananların, ıslah edinmek ve topluma yeniden kazandırılmak gayesiyle barındırıldıkları ve eğitildikleri yerlerdir (Yılmaz ve Hazar, 2004: 145).

Ceza infaz kurumları, tutuklanan veya herhangi bir suçtan dolayı hüküm giyen kimselerin barındırıldığı, içeride ceza infaz kurumu tarafından görevlendirilen personeller ile düzen ve güvenliğin 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun çerçevesinde sağlandığı, dış güvenlik bakımından jandarma tarafından özel güvenlik tedbirlerinin uygulandığı kamu binalarıdır.

Ülkemizde bu gün itibari ile 293 kapalı, 41 müstakil açık, 5 kadın kapalı, 1 kadın açık, 3 çocuk ve gençlik Ceza İnfaz Kurumları ile 2 çocuk eğitim olmak üzere toplam 345 Ceza İnfaz Kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar 146.705kişi kapasiteye sahiptir (Adalet Bakanlığı, CTE: 20.07.2013).

Ceza infaz kurumları, zamanla yaşanan gelişmelere paralel olarak, hükümlülerin özelliklerine, kurumların mimari yapısı ve iç örgütlenmesine sınıflandırılmışlardır. Ceza infaz kurumları ilk olarak, uygulanan infaz rejimine göre, “kapalı ve açık ceza infaz kurumları olarak ikiye ayrılır ki bu sınıflandırma temel sınıflandırmadır. Diğer sınıflandırmalar ise, bu sınıflandırmaya ek olarak yapılmaktadır. Bu sınıflandırma aşağıdaki şekilde yapılmaktadır (Sağlam, 2003: 52);

- Uygulanan infaz rejimine göre; kapalı ya da açık ceza infaz kurumu,
- Bulunan hükümlülerin yaş ve cinsiyetlerine göre; erkek-kadın ve çocuk ceza infaz kurumları,
- Tutukluluk ve hükümlülük durumlarına göre; tutukevi veya hükümevi (cezaevi),
- Personel durumuna göre; teşkilatı olmayan veya tam teşkilatlı ceza infaz kurumları,
- Mimarilerine göre, tip projeye göre yapılan veya tip projeye göre olmayan ceza infaz kurumları,
- Uygulanan güvenlik rejimine göre; az, normal ve tam güvenli ceza infaz kurumları.

Burada ceza infaz kurumlarını, genel hatlarıyla üç gruba ayırarak incelemek daha doğru olacaktır. Bu ayırım; kapalı ceza infaz kurumu, kadın ve çocuk ceza infaz kurumları ve açık ceza infaz kurumu şeklinde olabilir.

3.4.3.1. Kapalı ceza infaz kurumları

5275 sayılı CGTİHK’da kapalı ceza infaz kurumları, “iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki

hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”(mad.8) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kurumlarda hükümlülerin firar etmelerini önlemeye yönelik güvenlik önlemleri alınır.

Binanın dış duvarları içerisinde kalan alana, iç güvenlik alanı denir. 5275 sayılı CGTİHK’da Kurumların iç güvenliği, “Adalet Bakanlığına bağlı infaz ve koruma görevlileri tarafından sağlanır. İç güvenlik görevlileri, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri ile işbirliği yapar.”(mad.33/1) İç güvenlik görevlileri silahsızdırlar. İnfaz koruma ve infaz koruma başmemurları, kurum içinde disiplin ve düzeni sağlamakla, hükümlülerin kuruma, kendilerine veya başka hükümlülere zarar vermelerini önlemekle görevlidirler.

Kapalı ceza infaz kurumlarında binanın dış duvarı ile tel örgüler ya da ihata duvarlarının içinde kalan alana dış güvenlik alanı denir. Kapalı ceza infaz kurumlarının dış güvenliği 2803 sayılı Jandarma Teşkilatı, Yetkileri Kanunu’nda jandarmanın mülki görevi olarak “...ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak.”(mad.7) denerek bu görev İçişlerine Bakanlığına bağlı olan jandarmaya verilmiştir. Dış güvenlik hizmetinde görevli personel silahlıdır.

Kapalı ceza infaz kurumları mimari yapıları ve kapasitelerine göre A, B, C, D, E, F, H, K, L, M ve T tipi olarak sınıflandırılırlar (Adalet Bakanlığı, CTE: 20.07.2013).

A Tipi Kapalı Cezaevleri; 1950 ve 1970’li yılları arasında inşa edilmiş ilçe cezaevleridir. 4 adet koğuşu, banyosu, mutfağı ve kütüphanesi ile konferans salonu bulunan. Kadın ve Çocuk hükümlü ve tutuklular için ayrı bölümleri bulunan bu cezaevleri 24 kişi kapasitelidir, ancak gerektiğinde 30 kişiyi de barındırabilir. A Tipi Cezaevleri kendi aralarında A1, A2, A3 olarak sınıflandırılmışlardır. Bunlarda A1 Tip Cezaevi A tipinden farkı 2 adet hücre bulunması ve gerektiğinde 40 kişi barındırılabilmesidir. A2 Tipi Cezaevi ise 1950-1960 yıllarında inşa edilmiş, 5 koğuş ve 2 hücreleri mevcut olup kapasiteleri 40 kişidir. Diğer özellikleri ile A Tipi Cezaevleri ile aynı özelliklere sahiptir. A3 Tipi Cezaevleri 1950-1960 yıllarında ilçe cezaevi olarak inşa edilmişler, diğer A tipleri ile aynı özellikte olmalarına rağmen; 6 adet koğuşa ve 60 kişilik kapasiteye sahip olmaları açısından farklılık göstermektedirler.

B Tipi Kapalı Cezaevleri; A Tipi Cezaevinden farklı olarak, 7 koğuş ve her koğuşun müstakil havalandırması vardır.

C Tipi Kapalı Cezaevleri; A Tipi Cezaevinden farklı olarak, 8 koğuş ve 3 hücre bulunmakta, 164 kişi kapasiteli olmasına rağmen ihtiyaç halinde 300 kişi barındırılabilir.

D Tipi Kapalı Cezaevleri; Yüksek güvenli olan cezaevlerindedir. Biri idare bloğu olmak üzere 11 blok, 230 odadan oluşmaktadır. E blokta 1 adet çamaşırhane, 1 adet kütüphane,

1 adet dershane ve 16 adet çok amaçlı hobi salonu vardır. H ve L blok alt katları disiplin hücrelidir. G blok zemin katta 10 ve 1 inci katta 10 olmak üzere 20 oda müşahede odası vardır. G blok idare katında 26 idari büro, konferans salonu, 2 adet 10'ar yataklı revir, kamera sistem odası bulunmakta, zemin katında santral, berberhane, terzi, teknisyen odası, ses yayın odası, mutfak, yemekhane mevcuttur. Bloklar birbirine fiziksel olarak bağlantılıdır. Odalar tek ve üç kişiliktir.

E Tipi Kapalı Cezaevleri İki katlı olarak koğuş sistemine göre inşa edilmiş olan bu cezaevleri oda sistemine dönüştürüldükten sonra 2, 4, 6, 8 ve 10 kişilik odalar elde edilmiş olup, her odanın müstakil bir havalandırması mevcuttur. İlk kısmının üst katı idareye ait olup, alt katlar yemekhane, üst katlar ise yatakhane olarak kullanılmaktadır. 80 kişilik müşahede bölümü, tam teşkilatlı mutfak, soğuk hava deposu, çamaşır ve çamaşırhane, berber, hamam, özel ziyaret yerleri, mescit, konferans salonu ve iş atölyeleri bulunmaktadır. Son yıllarda müşahede kısımlarında tadilat yapılarak yeni küçük oda tipi koğuşlar da elde edilmiştir. E Tipi Cezaevlerinin normal kapasitesi 600 kişi olup lüzumu durumlarında ilave ranzalarla kapasitesi 1000'e kadar ulaşabilmektedir. E Tipi cezaevlerinde çocuk ve kadınlar için de ayrı bölmeler, jandarma için de müstakil yer mevcuttur. Kurum kaloriferli olup, ana bina içerisinde üç adet lojmanı vardır.

F Tipi Kapalı Cezaevleri; Yüksek güvenliikli cezaevleridir. Tüm tretman programlarının uygulanabilmesi için uygun mekanlara sahip, mevzuatı gereğince sadece tehlikeli hükümlü ve tutuklu statüsündeki kişilerin barındırılabilceğı, fizikî yapısı, elektrik ve elektronik güvenlik sistemleri ile yönetim plânı bakımından güvenliğı tehdit eden unsurları en aza indirilmiş içten ve dıştan koruma görevlileri ile firara karşı engelleri bulunan ve oda sistemine göre inşa edilmiş ceza infaz kurumlarıdır. Sirkülasyonu 3 ana koridordan sağlanan ve 5 bloktan oluşan, 57 adet 1 ve 2, 103 adet 3 kişilik odaları bulunan cezaevi toplam 368 kişi kapasitelidir. Bu ceza infaz kurumlarında açık ve kapalı spor sahaları, ön görüşme odası, iş atölyeleri, kreş, kantin, anons ve müdahale ekip odası, merkez kontrol odası, kütüphane, yönetim ve hizmet servis büroları ile revir, gözetim odaları, kabul, sevk ve tahliye hizmet büroları, nöbetçi müdür ve baş memur odaları ile idare çay ocağı, personel yemekhanesi, mutfak, soğuk hava depoları, jeneratör, çamaşırhane ve sığınak bulunmaktadır. Kurum özelliğı ve güvenliğı nedeniyle, proje aşamasında 24 saat kesintisiz ısınma, aydınlanma ve su verebilecek kapasitede kalorifer (fuel-oil), elektrik, jeneratör ve asıl su tesisatı ile donatılmıştır. Zemin tünel kazma girişimini engelleyici, yeterli miktarda hasır demirli betonla sağlamlaştırılmıştır. kanalizasyon boruları firarı engelleyecek ebatlarda döşenmiş, lagarlar ile kontrol imkanı sağlanmışır.

H Tipi Kapalı Cezaevleri; Oda sistemine göre inşa edilmiş bulunan kurum iki katlı olup iki bloktan meydana gelmektedir. 200 adet tek kişilik ve 100 adet üç kişilik bölmesi bulunmakta

olup, müstakil yemekhane yerleri ile tam teşkilatlı mutfak, soğuk hava deposu, berber, bulaşık ve çamaşırhanesi, özel ziyaretçi yerleri mescit ve konferans salonu ve hamamı bulunmaktadır. H tipi cezaevleri 500 kişi kapasiteli olup kalorifer ile ısıtılmaktadır.

K Tipi Kapalı Cezaevleri; İlçe tipi cezaevleri olup K1,K2 şeklinde iki çeşittirler. K1; 4 koğuş ve 2 disiplin hücresi bulunmaktadır. Kadın ve çocuk hükümlüler için ayrı bölmeleri, kütüphane ve konferans salonu da mevcuttur. Projesi 42 kişilik olan kurumda, 60 kişi barındırılabilir. Her koğuşun bir havalandırma bahçesi bulunmakta olup, ayrıca banyo ve mutfak da mevcuttur. K2; K1 cezaevlerinden,6 koğuşun olması, jandarmaya ayrı bölüm ayrılması, kapasitesi 60 olup 150 kişiye kadar kişi barındırılabilmesi açısından farklılık gösterir.

L Tipi Kapalı Cezaevleri; Büyük kentlerdeki eski ceza infaz kurumlarının yerlerine ya da kapasite yetersizliğine çözüm amacıyla inşa edilen uluslararası standartlara uygun, kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Tutuklu ve hükümlülerin; barınma, sağlık, eğitim ve her türlü iyileştirme taleplerine cevap verecek yeterli fizikî alanlar bulunmaktadır. Bu faaliyetlere ilave olarak, sportif ve kültürel hizmetlerin sunulacağı mekânlar da mevcuttur. L tipi ceza infaz kurumlarında, bireysel odalar 12.45 m², açık avlular 65.19 m², ortak yaşam ünitesi 56.59 m² olup 7 kişinin bir arada bulunduğu bir ünite toplam 208,93 m² dir. Hükümlü ve tutuklu odalarında 100 x 125 cm boyutlarında ışık alan çift ve saydam camlı pencereler bulunmaktadır. L tipi ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular, ünitelerde bulunan bireysel odalarında kalmaktadır. Bu odaların kapıları gece belirli bir saatten sonra kapatılmakta gündüzleri ise açık tutulmaktadır. Hükümlü ve tutuklular gündüzleri 7 kişilik ortak yaşam alanında ve avluda bir araya gelebilmektedir. 7 kişilik 61 ünite, 3 kişilik 4 oda, 40 adet tek kişilik oda sistemine uygun olarak projelendirilen L tipi kapalı ceza infaz kurumları, koğuş sisteminden kaynaklanan güvenlik zafiyetlerini büyük ölçüde azaltmaktadır. Ceza infaz kurumunda, günlük hizmetlerin (sayım, hastane, ziyaret, duruşma, tahliye, görüş vb.) kayıt altına alındığı, personelin idari blok ile hükümlü ve tutuklu bloklarına geçişlerinin kontrol altında tutulduğu ve tüm sirkülasyonun organize edildiği bir ana kontrol merkezi ile altı lokal kontrol merkezi bulunmaktadır. Kurumda, giriş-çıkışların kontrolü ve izinsiz girişleri engellemek üzere göz biyometrisi ile binaya tüm giriş-çıkışlarda elektronik arama amaçlı olarak kullanılan duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır. X-Ray cihazı ceza infaz kurumuna giren her türlü eşya ve erzakın X ışınları ile detayını almak üzere kurulmuş bir sistemdir. Sistem iki ayrı monitöre bağlı olarak çalışmakta, monitörler eşyanın detay ve içeriğini gösterme amaçlı kullanılmakta, şüphe duyulan nesnelere üzerinde yakın gösterim (zoom) yapılabilmektedir. Aramalarda ayrıca el detektörü de kullanılmaktadır. Bu ceza infaz kurumlarında; kurum müdürü, ikinci müdürler, idare memuru, sayman ile yeterli sayıda doktor, diş hekimi, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, kâtip, sağlık memuru, infaz ve koruma başmemuru, teknisyen, infaz ve koruma memuru, hasta bakıcı, odacı, çamaşırcı, kaloriferci ve hizmetli görev yapmaktadır. Her bölümün ortak yaşam alanında

bir adet tv anten girişı, bir adet çok kanallı merkezî radyo, küçük bir mutfak (çay pişirme ve pişirilmeden yenebilen sebze meyveler ile bulaşıkların yıkanması için) elektrikli ısıtıcı için bir adet priz, acil durumlarda personelin çağırılması için 1 adet ışıklı çağırma butonu bulunmaktadır.

M Tipi Kapalı Cezaevleri; İki katlı olarak koğuş sistemine göre inşa edilmiş olan bina oda sistemine dönüştürülmüş 4, 6, 8, 10 kişilik odalar elde edilmiştir. Her odanın havalandırması bulunmaktadır. Bu tiplerde alt katlar yemekhane, üst kısımlar yatakhane olarak kullanılmaktadır. Kadınlar ve çocuklar için müstakil bölümler mevcuttur. Kurumda tam teşkilatlı mutfak, soğuk hava deposu özel ziyaretçi yeri, mescit, konferans salonu, hamamı, berber, bulaşık ve çamaşırhanesi ile iş atölyeleri mevcut olup ayrıca 6 disiplin hücresi bulunmakta ve bina kalorifer ile ısıtılmaktadır.

T Tipi Kapalı Cezaevleri; Büyük kentlerdeki eski ceza infaz kurumlarının yerlerine ya da kapasite yetersizliğine çözüm amacıyla inşa edilen uluslar arası standartlara uygun, kapalı ceza infaz kurumlarıdır. 8 kişilik 72 oda, 3 kişilik 8 oda, 1 kişilik 16 odadan olmak üzere toplam 616 kişi kapasiteli olarak planlanmış olup, 3 ve 8 kişilik odalar dubleks olarak yapılmıştır. Tek kişilik odalar 12 m2 olarak projelendirilmiştir. 3 kişilik odaların alt ve üst kat ortak yaşam ve yatak bölümleri 27'şer m2'dir. 8 kişilik odaların üst kat yatak bölümleri net 28 m2, alt kat ortak yaşam bölümleri 32.5 m2'dir. 8 kişilik ünitelerde 35 m2, 3 kişilik ünitelerde 30 m2 havalandırma bahçeleri yer almıştır. Tutukluların sosyal ve kültürel alanları tanzim edilmiş, bu çerçevede 494 m2'lik kapalı spor salonu, 251 m2'lik açık spor alanı, 226 m2'lik çok amaçlı gösteri salonu, ayrıca, aynı anda 450 kişinin açık görüş, 36 kişinin kapalı görüş yapacağı alanlarla birlikte, 32 kişilik avukat görüş mahalli bulunmaktadır. Diğer özellikler acısında L tipleri ile aynı özelliklere sahiptir.

Herhangi bir tip olarak inşa edilmeyen cezaevleri de vardır. Bu tür ceza infaz kurumlarının kapasiteleri de farklılık göstererek, kapasitelerine göre revir, müstakil mutfak, bulaşık ve çamaşırhane, soğuk hava deposu, mescit, berber, özel ziyaretçi mahalli, hamam ve iş atölyeleri bulunmaktadır. Binalar kaloriferli olup kadın ve çocuk hükümlüler ile jandarmanın da kurumda ayrı bir bölümü mevcuttur.

3.4.3.2. Kadın ve çocuk ceza infaz kurumları

Kadın kapalı ceza infaz kurumları; Kadın hükümlülerin hapis cezalarının infaz edildiği Kanunun 8 ve 9 uncu maddelerine göre kurulmuş kurumlardır. Bu kurumlarda iç güvenlik görevlileri kadınlardan oluşturulur. (CGTİHK mad.10/1) Aynı zamanda bu maksatla kurulmuş kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, kadın hükümlülerin hapis cezaları diğer kurumların, erkek hükümlülerin kaldığı bölümlerle bağlantısı olmayan bölümlerinde infaz edilir(CGTİHK mad.10/2).

Ülkemizde, İstanbul Bakırköy ve Ankara Sincan'da olmak üzere iki adet kadın kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 506 kişi kapasiteli; 12'şer kişilik 38 ünite; 3'er kişilik 2 ünite; 44 adet de tek kişilik odalar bulunmaktadır. Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 352 kişi kapasiteli. Kurumda 12'şer kişilik 24 ünite; 3'er kişilik 12 ünite; 28 adet de tek kişilik odalar bulunmaktadır. Her iki ceza infaz kurumu da çağdaş normlara uygun olarak tasarlanmış olup eğitim, spor, kültürel, iş atölyeleri, dershaneler ve her türlü iyileştirme alanlarına sahiptir. Ayrıca Denizli'de kadın açık ceza infaz kurumu bulunmaktadır.

Çocuk Kapalı Cezaevleri; Onsekiz yaşına girmemiş kişiler çocuk olarak adlandırılırlar(TCK mad.6) CGTİHK'da bu ceza infaz kurumları, Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır.(mad.11/1) Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.(mad.11/2) Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.(mad.11/4) Şeklinde bahsedilmektedir. Aynı zamanda, cezanın infazına başlandığı tarihte onsekiz yaşını bitirmiş olup da yirmibir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin cezalarını çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan kurumlarda gençlik kapalı ceza infaz kurumları denir.(CGTİHK mad.12/1)

Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumlarında ısıtma sistemi kaloriferli olup kurumda dersane, kütüphane, müstakil yemekhane, mutfak, çamaşırhane ve terapi salonları da bulunan cezaevinde mahkemelerce tutuklanmış olup yargılamaları devam eden çocuklar barındırılmakta, hüküm giyen çocuklar ise ıslahevlerine gönderilmektedir. Ayrıca Ankara ve İzmir'de çocuk eğitim evi bulunmaktadır (Adalet Bakanlığı, CTE: 20.07.2013).

Çocuk eğitimevleri ise; Çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır. Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir. (CGTİHK mad.15/1,2)

3.4.3.3. Açık ceza infaz kurumu

Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan,

güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Açık ceza infaz kurumları ihtiyaca göre; Kadın ve gençlik açık ceza infaz kurumları şeklinde kurulabilirler. (CGTİHK mad.14/1)

Tip proje üzerine inşa edilmiş olan açık ceza infaz kurumlarının kapasitesi 35 ile 485 kişi arasında değişmektedir. İş esası üzerine kurulmuş bulunan açık ceza infaz kurumlarında amaç üretime yöneliktir. Bu nedenle de bu kurumlarda iş atölyeleri bulunmakta ve hükümlüler bu atölyelerde çalıştırılmaktadır. Böylece de atıl durumdaki hükümlü iş gücü üretime kanalize edilmekte ve ayrıca tahliye sonrası bu hükümlülerin bir meslek ve sanat öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Açık ceza infaz kurumlarındaki bu faaliyetler kurumda kadrolu olarak görev yapan atölye şefleri tarafından yönlendirilmekte, ayrıca bu kurumlarda gerek görüldüğü takdirde serbest işçi statüsünde de eleman istihdam edilmekte, bu personel aynı zamanda hükümlülerin bir meslek ve sanat öğrenmesini de sağlamaktadır. Revir, sinema ve konferans salonu, yatakhane ve yemekhanesi ile tam teşekküllü mutfak, bulaşıkhanesi, soğuk hava deposu, çamaşırhane, berber, özel ziyaretçi yeri, hamam ve mescidi de bulunan açık ceza infaz kurumları kaloriferli binalardır. Ayrıca, buldukları kapalı ceza infaz kurumları müdürlüklerine bağlı olan açık ceza infaz kurumları da bulunmaktadır. Bu tür açık ceza infaz kurumlarının ayrı müdürlüğü bulunmaz (Adalet Bakanlığı, CTE: 20.07.2013).

4. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN, TOPLUMA KAZANDIRILMASI DOĞRULTUSUNDA EĞİTİMİ, MESLEK EDİNDİRİLMESİ VE ÇALIŞTIRILMA FALİYETLERİ

4.1. Dünyada Ceza İnfaz Kurumlarındaki Eğitim ve Meslek Edindirme Faaliyetlerine Bakış ve Tarihi Seyir

XVIII. yüzyılın sonlarına kadar ceza, azap çektirilen, parçalanan, organları koparılan, vücuduna simgesel damgalar basılan, kürek çektirilen, ölü veya diri teşhir edilen, tekerleklerle gerilerek bu şekilde teşhir edilen beden olarak algılanıyordu. XVIII. yüzyılın sonları ile XIX yüzyılın başlarından itibaren modern cezalar devreye girerek (Rusya 1789, Purusya 1780, Pennsylvania ve Toskana 1786, Avusturya 1788, Fransa 1791, 1808 ve 1810) ceza hukuku yeni bir boyut kazanmıştır. (Foucault, 2013: 39-40) Ceza çektirmedeki bu eski anlayışın terk edilip mahkûmu yeniden topluma kazandırmak için eğitim öğretim etkinliklerine geçilen cezaevlerinde eğitimin kökeni Avrupa’da 16-17 yüzyıla kadar dayanmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD); ceza infaz kurumlarında eğitim çalışmaları ilk kez 1 Ocak 1790 yılında “Walnut Street Jail Ceza İnfaz Kurumu”nda başlamıştır. 1820’li yıllarda ceza infaz kurumlarında eğitim ve iyileştirme çalışmaları yerine, suçlunun kontrol altına alınması için taviz vermeme politikasının yürütülmesi nedeniyle, bu kurumlarda devam eden eğitim çalışmaları arzu edilen düzeyde olmamıştır. Ancak 1800’lü yılların sonlarına doğru ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim çalışmalarının önemi anlaşılabilmiştir. Bu kapsamda;

ABD’de, 8 Kasım 1965 tarihinde “Yüksek Eğitim Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunda, hükümlü ve tutukluların eğitimi konusunda verilebilecek hibeler ile ilgili düzenlemeler yer almıştır. 24 Ocak 1994 tarihinde yürürlüğe giren “Şiddet Suçlarının Kontrolü Kanunu”yla, bir önceki Kanunda yer alan hibe uygulamalarına son verilmiştir. 2 Nisan 2007 tarihinde “İkinci Fırsat Kanunu” ile birçok topluma kazandırma programına mali destek sağlanmıştı r(Kamer, 2012: 14-15). ABD’de hükümlülere hükümlülük süreleri esnasında, Yetişkin Temel Eğitimi (Adult Basic Education-ABE), Genel Eğitim Gelişimi (General Education Development-GED) katılım ve sertifikası, kolej dersleri, mesleki eğitimler, çıraklık eğitimi ve bunların bir ya da birkaçının bir arada sunulduğu eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler sonunda katılımcılara hem başarı tescili hem de motivasyonları için sertifikalar verilmektedir (Koçak ve Altun, 2010: 102).

Norveç’te ilk ceza infaz kurumu, Trondheim’de 1630 yılında hizmete girmiştir. Bu Ülkedeki ceza infaz kurumlarında eğitim; ceza infaz sisteminin önemli bir parçası olmuş, aynı zamanda hükümlülerin topluma kazandırılmasında önemli bir araç olarak kullanılmıştır. 18. yüzyılda, ceza infaz sisteminde topluma kazandırma temel strateji olarak benimsenmiş ve 1735-1789 yılları arasında dört yeni ceza infaz kurumu yapılmıştır.

Ülkede, 19. yüzyılda yukarıda açıklanan strateji değiştirilerek ceza infaz kurumlarının, kanunları ihlal eden kişilerin barındırıldığı yerler olduğu esası kabul edilmiş, 1841 yılında hükümet tarafından oluşturulan Komisyon Raporunda, ceza infaz sistemi şiddetli bir şekilde eleştirilerek bu sistemin caydırıcı olmadığı belirtilmiştir. 1842 yılında yürürlüğe giren Ceza Kanunu ile Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan "*Philadephia Modeli*" kabul edilmiş ve "*disiplin*" esasına dayalı infaz sistemi uygulanmaya başlamıştır (Schenck, 2005: 67).

Norveç'te, eğitim esasına dayalı ilk ceza infaz kurumu 1851 yılında açılmıştır. Bu ceza infaz kurumunda, hükümlü ve tutuklulara her gün eğitim ve ahlak bilgisi verilmekte ayrıca kitap okumaları sağlanmakta idi. 19. yüzyılın sonlarına doğru yürürlüğe giren yeni mevzuat ile, ilköğretimi tamamlamamış erkek hükümlülerin bu eğitimi tamamlamaları zorunluluğu getirilmiştir. 1903 tarihli "*Ceza Kanunu*" ile 18 yaşın altındaki çocuklara eğitime katılma zorunluluğu getirilmiştir. Ülkede, 20. yüzyılın başlarında "*rehabilitasyon felsefesi*" benimsenerek 1928 tarihli "*Genç Hükümlüler İçin Ceza İnfaz Kurumu Rehabilitasyon Kanunu*" yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile 18-23 yaş arası ciddi suç işlemeyen genç hükümlüler için davranışlarını geliştirmeleri için ceza infaz kurumu rehabilitasyonu ve mesleki eğitim programlarının uygulanabilmesi amacıyla "*ceza infaz kurumu mesleki eğitim okulları*" kurulmuştur. Bu Kanun, 1963 yılında yeniden gözden geçirilerek okulların adı "*genç ceza infaz kurumu merkezleri*" olarak değiştirilmiştir. 1975 yılında gerçekleştirilen reform çalışmaları ile bu merkezler kaldırılmıştır.

1969 yılı, Norveç Ceza İnfaz Kurumlarındaki eğitim çalışmaları konusunda dönüm noktası olmuş, Eğitim Bakanlığı ceza infaz kurumlarındaki eğitim çalışmalarından sorumlu olmuştur. Bu kapsamda temel amaç, okul çağında bulunan gençlere gerekli eğitimi sağlamak olarak belirlenmiştir.

2003 yılı itibari ile Norveç'te bulunan 42 ceza infaz kurumundan 34 ünde ceza infaz kurumu okulu bulunmaktadır. 34 ceza infaz kurumunun kapasitesi 2.357'dir. Bu ceza infaz kurumlarında 1.611 hükümlü, 537 tutuklu bulunmaktadır. Bu kurumlarda; tam ve yarı zamanlı 300 öğretmen görev yapmaktadır (Schenck, 2005: 68-69). 2013 yılı itibari ile 5 milyon nüfuslu Norveç'te sadece 3 bin 500 hükümlü bulunuyor, bu ülkede en fazla 21 yıl ceza verilebilmektedir. Bu ülkede Bastoy da deyim yerine ise 5 yıldızlı bir ada hapishanesi bulunmakta; bu hapishanede hükümlülerin kullanabileceği 8 kilometrelik plaj, tenis kortu ve futbol sahası bulunuyor. Bu lüks hapishanede parmaklık, silah, hücre, cop ve güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Uyuşturucu, alkol ve şiddetin yasak olduğu hapishanede bunu gerçekleştiren mahkumlar ceza olarak kapalı cezaevine gönderilmektedir. Burada çeşitli suçlardan hüküm giymiş 120 hükümlü bulunmakta, hükümlüler parmaklıklar arkasında tutulmamakta, tam tersine yeteneklerine göre çalışarak ve hobilerini gerçekleştirmeleri için feribotta çalışma, balık tutma,

temizlik, yemek yapma ve hayvan bakımı gibi görevler verilerek rehabilite edilmektedir. Dünyada tartışmalara neden olan Bastoy Hapishanesi Müdürü Arne Kvernvik Nilzen, “Bastoy deneme aşamasında, sonuçların olumlu olacağını ve tüm dünyada benzeri hapishaneler kurulacağını umuyorum” şeklinde konuşmuştur (mynet.com, 2014).

Danimarka ceza infaz kurumlarında hükümlerin cezalarının infaz edilmesi esnasında eğitimleri de devam etmektedir. Açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki eğitim çalışmaları, kurumlardaki eğitim faaliyetlerden sorumlu müdür danışmanlığında, özel eğitim almış, eğitimden sorumlu müdür ile eğitim faaliyetlerinden sorumlu müdür yardımcısı tarafından yürütülmektedir. Ceza infaz kurumlarında açılan kurslar ile milli eğitime bağlı okullardaki kursların açılması ve sona ermesi aynı tarihlere denk gelir. Bu ülkedeki ceza infaz kurumlarındaki eğitim faaliyetlerini açık, kapalı ceza infaz kurumlarında ve internet üzerinden eğitimler olmak üzere üç guruba ayırarak incelemek daha yerinde olur.

Açık ceza infaz kurumlarında; bulunan hükümlülerin kurum dışında eğitim programlarına devam edebilmesi için bu “teşviğe” hak kazanması gerekmektedir. Bu “teşvik” ise genellikle “hapis cezasının son bölümünde” verilmekte olup, bu nedenle açık ceza infaz kurumlarındaki eğitim, hükümlü açık ceza infaz kurumuna ayrılması ile verilmeye başlar. Eğitimler açık ceza infaz kurumlarında kadrolu öğretmenleri ve kurum dışından saat karşılığı ücret ödenen öğretmenler tarafından verilmektedir. Bu eğitim, hükümlünün salıverme tarihi dikkate alınarak yeteneklerine göre şekillendirilmektedir. Diğer bir ifade ile açık ceza infaz kurumlarındaki eğitim rehabilite edici ve kısa kurslardan oluşmakta, kurum içi ve kurum dışı sınavlar “yerel yetişkin eğitim merkezi” ile gerçekleştirilmektedir. Birkaç yıl önce birkaç açık ceza infaz kurumlarında açık ve kapalı salonlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu salonlarda kadrolu öğretmenler görev yapmaktadır. Bu uygulama ile; alkol ve uyuşturucu kullanma riski olamayan ve “açık ceza kurumu dışında eğitime devam etme teşviğini elde edememiş” hükümlüler, bu teşviği elde etmiş hükümlüler ile aynı olanağa sahip olmuşlardır.

Kapalı ceza infaz kurumlarında; Danimarka’da bir ceza infaz kurumu dışında bütün ceza infaz kurumları 19’uncu yüzyılın sonlarında ve 20’nci yüzyılın başlarında inşa edilmişlerdir. Ceza infaz kurumlarının fiziki yapısı nedeniyle; sınıflar, sınıflarda bulunması gereken teçhizat ve ekipman, görsel eğitim malzemeleri ve grup çalışma odaları standartın altında bulunmaktadır. Bu yüzden ceza infaz kurumu okulları, kurum dışında bulunan Eğitim Bakanlığına bağlı okullar ile aynı seviyede hizmet sunamamaktadır. Yine güvenlik konusu ceza infaz kurumu okullarının işleyişini etkilemekte, ayrıca birçok eğitim programı için gerekli olan internete erişim kısıtlı olması eğitimleri kısıtlamaktadır. Bu açıklamaların dışında Danimarka ceza infaz kurumlarında yetişkin eğitimi konusunda Eğitim Bakanlığına bağlı okullardaki ilk ve orta eğitime eşit son derece kapsamlı çalışmalar yapılmaktadır. Bütün kurslarda Danimarka Dili,

matematik ve İngilizce eğitimine önem verilmektedir. Yine kurslar Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen değerlendirme testleri ile sonuçlanmaktadır. Bu temel eğitimi tamamlayan hükümlüler çok sayıda lise seviyesinde eğitim ve mesleki eğitim programına devam edebilmektedir.

İnternet üzerinden eğitim; birçok eğitim programı internet aracılığı ile verilebilmektedir. İnternet üzerinden verilen eğitimde iki konu göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki; internet, eğitimciler için eğitim sırasında kullandıkları bir araç olmasıdır. İkinci husus ise, ceza infaz kurumu yönetimi için internet kullanımının, kötüye kullanma ve güvenlik açısından risk oluşturmasıdır. 2000 yılında Ceza İnfaz Kurumları ve Denetimli Serbestlik Genel Müdürlüğü yürürlüğe koyduğu bir talimatla açık ceza infaz kurumlarında bulunan eğitim merkezlerinde online internet kullanımına izin vermiştir. Bu talimatta; internetin eğitim amacı dışında, kötüye kullanımına karşı önlemlere yer verilmiştir (Kamer, 2012).

4.2. Cezaevinde Verilen Eğitimin Önemi

Devlet, suç işlediği iddia olunan ya da suç işlediği mahkeme kararıyla kesinleşen tutuklu ve hükümlüleri belli bir mekânda tutarak özgürlüklerini sınırlar. Göz ardı edilmemesi gereken ise; suç toplumsal bir olgudur ve cezalandırmada kişiyi tekrar topluma kazandırmaya yönelik bir süreç izlenmelidir. Yargılama sonunda hüküm giyenlerin çağdaş infaz kurumlarından insan onuruna yaraşır biçimde cezalarını çekmelerini sağlaması gerekir. Bu nedenle devlet dışarıdaki yurttasına sağlamak zorunda olduğu sağlık, eğitim ve güvenlik haklarını cezaevinde de sağlamak zorundadır. Zira cezaevlerinin sorununun çözülmesi ancak insanlık onuru, eşitlik, masumluk karinesi, savunma hakkının korunması ve yargısal denetimle olabilir (Çakır, 2012: 97).

Ceza infaz kurumlarında tek başına insani muamele yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte hükümlü ve tutuklulara değişme ve gelişim fırsatları da verilmelidir. Bunu gerçekleştirebilmek için de önemli ölçüde beceri ve kararlılık gerekir. Cezaevlerinin çoğu toplumun kıyısında kalmış insanlarla doludur. Birçoğu son derece yoksul çevrelerden ve parçalanmış ailelerdendir; önemli bir bölümü işsiz kalmıştır; eğitim düzeylerinin çok düşük olması yüksek bir olasılıktır; bazıları sokaklarda yaşamışlardır ve sosyal çevreleri yoktur. Böyle dezavantajları olan insanların hayat çizgisini değiştirmek kolay iş olmasa gerek. Bu sebeple cezaevlerinde bulunanların durumlarını iyileştirmesine yardımcı olacak yapıcı faaliyetlerden oluşan, tam kapsamlı programların olduğu yerler olması gerekir. Hiç değilse, bir mahkûm cezaevinden tahliye edildiğinde cezaevine girdiğinden daha kötü durumda olmamalı, tersine, cezaevinde geçirdiği dönem sağlığını, zihinsel ve sosyal gücünü koruyup iyileştirmesini sağlaması gerekir (Coyle, 2002: 83).

Hükümlü ve tutukluların dış dünyaya çıktıktan sonra suç işleme oranları yüksektir. Yaşadığı topluma yeniden adapte olmakta zorlanan eski hükümlüler için ceza infaz kurumunda iken temel ihtiyaçların sadece beslenme, barınma ve sağlık gibi koşulların sağlanması yeterli olmadığı aşikârdır. Bu temel ihtiyaçlara ek olarak özgürlükten yoksun bırakılan bireylere, özgürlüklerine kavuşunca yaşamlarını düzene sokabilmeleri için temel eğitim ve temel eğitime ek olarak da mesleki becerilerinin geliştirilmesi için hükümlü veya tutuklunun ceza infaz kurumlarında kaldıkları zaman zarfında mesleki eğitimlerin verilmesi göz ardı edilemeyecek zorunlu bir ihtiyaçtır.

Ceza infaz kurumuna konarak özgürlükten yoksun bırakmak, zaten başlı başına bir cezadır. Bu nedenle cezaevi yönetimi ve cezaevi şartları disiplinin sağlanması dışındaki zorunlu durumlar ya da gerekli tecrit durumu dışında hükümlülerin mevcut durumunu daha da zorlaştırmamalıdır. Buna göre, yaşam standartlarının insan sağlığına yakışır bir şekilde ve toplumdaki standartları sağlamak, cezaevinde bulunmanın zararlı etkileriyle özgür yaşam ve cezaevi yaşantısı arasında görülen ve hükümlülerin öz saygılarına zarar veren farklılıkları en aza indirmek gerekir. Bunun sağlanması ise Akrabalar ve toplum arasındaki bağları koruyarak güçlendirmek ve hükümlülere tahliye sonrasında hayatlarını yeniden başarılı bir şekilde kurmalarını sağlayabilecek beceri ve yetenekleri kazandırmakla sağlanabilir.(Elibal, 2009: 28).

Ülkemizdeki ceza infaz kurumlarındaki yükseköğretim programlarına katılmanın, hükümlülerin yeniden suç işlemelerini ne ölçüde engellediği konusunda bilimsel bir çalışma bulunmamakla birlikte; ABD'nin Ohio eyaletinde, ceza infaz kurumunda yükseköğretimi tamamlayanların, bu eğitimi almayanlara göre tekerrür oranlarında % 72'lik bir farka rastlanmıştır. Aynı eyalette tekerrürlük oranı % 40 iken, salt yükseköğretime kayıtlı olanların (tamamlayanların değil) tekerrür oranı % 18 olarak belirlenmiştir. New York'ta yükseköğretime kayıtlı olanların tekerrür oranı % 44,6 iken, okulu tamamlayanların tekerrürlük oranı % 26,4 düzeyinde kalmıştır. Kanada'da en az iki yıllık yükseköğretim programını bitirenlerin tekerrür oranı, genel hükümlülere göre % 50 daha azdır. Oklahoma eyaletinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Saldırım, 2011: 110).

ABD'de yapılan "*Three-State Redivism Study*" isimli araştırmada ABD'nin; Maryland, Minessoto ve Ohio Eyaletlerindeki ceza infaz kurumlarında eğitim çalışmalarına katılan veya katılmayan hükümlülerin ceza infaz kurumlarından salıverildikten sonra üç yıl içinde yeniden suç işleyip işlemedikleri, yeniden ceza infaz kurumuna alınıp alınmadıkları konuları araştırılmıştır. Bu araştırmamın sonucunda; ceza infaz kurumundan salıverildikten sonra bir suç işledikleri iddiası ile yakalananların %48'inin ceza infaz kurumunda eğitim aldığı, %58'inin ise eğitim almadığı. Ceza infaz kurumundan salıverildikten sonra işledikleri bir suçtan mahkûm olanların %27 sinin eğitim aldığı %35'inin ise eğitim almadığı. Ceza infaz kurumundan

salıverildikten sonra bir suç nedeni ile ceza infaz kurumuna alınma ise; %21'inin eğitim alanlar, %31'inin ise ceza infaz kurumunda bulunduğu süre zarfında eğitim almadığı tespit edilmiştir. (Kamer, 2012).

İngiltere'de yapılan bir araştırmada yeniden suç işlemenin ceza adalet sistemine toplam maliyetinin en az 11 milyar sterlin, bir mükerrer hükümlünün ise maliyetinin 65.000 sterlin olduğu tahmin edilmektedir. Yine bir mükerrer hükümlünün ceza infaz kurumundaki yıllık maliyeti ise 37.500 sterlidir.

Ülkede yapılan kriminolojik ve sosyal araştırmalar sonucu yeniden suç işlenmesini etkileyen dokuz etken olduğu ortaya konmuştur. Bu etkenlerin en başında eğitim eksikliği gelmekte, işsizlik, uyuşturucu madde ve alkol kötü kullanımı, akıl ve fiziki sağlıktaki sorunlar, davranış bozukluğu ve kendini kontrol edememe, hayat becerilerinin yetersiz olması, barınma yerinin bulunmaması, mali desteğin yeterli olamaması ve borcun bulunması ile aile bağlarındaki sorunlar şeklinde sıralanmaktadır. Yine bu araştırmalarda; ceza infaz kurumunda salıverilen hükümlünün işinin olması üçte birden yarı oranına kadar, yine bu kişinin düzenli bir gelecek yerinin bulunması beste bir oranında yeniden suç işleme riskini azalttığı tespit edilmiştir.(Kamer, 2013).

Avustralya'da da mükerrer suçluluk konusunda yapılan çok sayıda araştırmanın sonucunda, mükerrer suçluluğun nedenlerinden ilki eğitim eksikliği karşımıza çıkmaktadır. Diğer mükerrer suçluluğu tetikleyen sebepler ise işsizlik, uyuşturucu bağımlılığı ve alkol kötüye kullanımı, akıl ve fiziksel rahatsızlık, davranış bozukluğu ve kendini kontrol edememe, zayıf sosyal ve iletişim becerileri, barınacak yerin bulunmaması, mali durumun yeterli olmaması, yoksulluk ile zayıf aile bağları olarak belirlenmiştir. Bu Ülkedeki hükümlülerin %60'ının yeterli şekilde okuma ve matematik yeteneğine sahip olmadığı, % 60'ının on yıllık temel eğitimi tamamlayamadığı anlaşılmıştır. Yine hükümlülerin %44'ünün ceza infaz kurumuna girmeden önce sürekli işinin bulunmadığı ve zayıf mesleki becerilerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmalar gösteriyor ki tekrar suç işleyerek ceza infaz kurumuna gelen hükümlülerin, tekrar suca yönelmelerindeki etkenlerin başında eğitimsizlik ya da eğitim eksikliği gelmektedir. Eğitimsizliğin doğal sonucu olarak da istikrarlı bir işe sahip olamam ve sayılan diğer etkenler tekrar suç işlemeyi tetiklemektedir. Ceza infaz kurumlarında verilecek eğitimler, hükümlü ve tutukluların boş zamanlarını değerlendirmeleri için iyi bir fırsat olarak görülmelidir. Eğitim ve öğretim programları, ceza infaz kurumuna kapatılmanın olumsuz etkisini azaltarak burada bulunan kişilerin zamanını verimli geçirmesi için hizmet eder. Ayrıca bu tür çalışmalar yeniden sosyalleşme için hükümlü ve tutuklular üzerine hapsolmanın olumsuz etkisini en aza indirdiği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

4.3. Ülkemizde Ceza İnfaz Kurumlarındaki Hükümlü Ve Tutukluların Eğitimi İle İlgili Çalışmalar

Modern manada cezalandırmanın amacının, toplumun intikam duygusunun tatmin edilmesi veya suç sayılan eylemin bedelinin ödettirilmesinden ziyade, suç işleyen veya işlediği iddia edilenlerin ıslah edilmesi, iyileştirilmesi, rehabilite edilmesi, topluma kazandırılması, gelişim senaryosu olduğu söylenmektedir. Cezaevlerinde öğretmen, psikolog, sosyal çalışmacı, psiko-sosyal danışman istihdam edilmesi, hatta bazen mahkemelerin de ceza verirken bu uzmanlardan yararlanması, ülkemizde olduğu gibi birçok gelişmiş ülkenin uygulamasında yer almaktadır. *“Cezalandırmanın amacının hükümlüleri topluma yeniden kazandırmak olduğu”*, onları cezalandırmayı haklı kılmak, ceza adaletini meşrulaştırmak için uydurulmuş bir yalan değilse, *“Cezaevlerinin -kolej veya üniversite gibi olmasa bile- eğitim kurumları hâline gelmesi”*, ceza adalet politikasının en önemli hedeflerinden biri olmalıdır.

İşte bu anlayış; cezaevlerindeki eğitimin en temel insan haklarından biri olduğu düşüncesinin çıkış noktasıdır. Hükümlü ve tutuklular, özgürlükten mahrum bırakılmanın sonucunda kaybettikleri haklar dışında, diğer bütün insan haklarına sahip olmaya devam ederler. Eğitim hakkı, istisnaları bulunsa da, özgürlükten mahrum bırakılmanın doğal sonucu olarak kaybedilen haklar arasında yer almayıp, kurumun işleyişi içerisinde en çok gözetilmesi gereken haklar arasında yer alır. İyi bir cezaevi rejimi, hükümlü ve tutuklulara sahip oldukları insan haklarını en geniş şekilde kullanma imkânı sağlamalıdır. Bunların başında da onların eğitim hakkının güvence altına alınması gelir. (Saldırım, 2011: 24).

4.4. Ceza infaz Kurumlarının Temel Amacı Olarak Eğitim

Anayasanın 42’nci maddesinin 1’inci fıkrasına göre, *“Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz.”* Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmekle eğitim ve öğretim hakkını kaybetmezler. Kurum rejimi, ceza infaz kurumunda bulunmanın getirdiği doğal sınırlılıklar çerçevesinde, eğitim ve öğretim hakkının en geniş şekilde kullanılmasına olanak sağlamak zorundadır (2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: md. 42).

CGTİHK’da, hükümlü ve tutukluların eğitimi ve topluma kazandırılmasına büyük önem verilmektedir. Kanunun *“İnfazda temel amaç”* başlıklı üçüncü maddesinde; *“Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenen temel amaç, ... hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”* denilerek, bu önem vurgulanmaktadır (5275, CGTİHK, 2004: md.3). Kanunun amacında hükümlülerin eğitilerek topluma kazandırılması gerekliliğinin belirtilmesi, cezaevi rejiminin de bu anlayış çerçevesinde şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen eğitim ve iyileştirme (tretman) faaliyetlerinin amacı hükümlü ve tutukluların (Saldırım, 2011: 84-85);

- Temel insanî gereksinimlerini karşılayabilecekleri ve sahip oldukları potansiyeli geliştirebilecekleri bilgi ve kaynaklarla donatılmalarını,
- Özgürlüklerinin kısıtlanmasına neden olan olayın psikolojik, sosyal ve fiziksel bütünlüklerinde meydana getirdiği zararların giderilmesini,
- Saygınlık, güven, değer ve başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duygularının geliştirilmesini,
- Sosyal, kültürel, meslekî, psikolojik ve fiziksel gereksinimleri doğrultusunda yeniden toplumsallaşmalarına destek olunmasını,
- Beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımından sağlıklı; bir iş ve meslek sahibi olarak yaşamlarını sürdürmenin ve toplum içinde yapıcı bir rol üstlenmenin bilincine varmış, kendilerine ve başkalarına zarar vermeden yaşamayı öğrenmiş bireyler olarak gelişmelerini,
- Aile ve toplumla ilişkilerini güçlendirmelerini,
- Sürekli değişim ve gelişim içinde bulunan toplum hayatına uyum göstermelerini sağlayacak anlayış, alışkanlık, tutum, davranış ve beceriler kazanmalarını,
- Kurum içi yaşamı, toplumsal yaşama yakınlaraştırarak ve toplumla ilişkilerini sürdürebilmeleri için her türlü olanaktan yararlanarak, toplumla bütünleşmelerini sağlamaktır.

4.4.1. Eğitim konusunda bilgilendirme

Kurumda mevcut olan eğitim ve iyileştirme faaliyetleri ve olanakları konusunda hükümlü ve tutukluların bilgi sahibi olmaları çok önemlidir. Okuma yazmayı bilmeyen bir kişinin ceza infaz kurumundan üniversite mezunu olarak çıkması mümkündür. Ya da bu eğitim sürecinin herhangi bir bölümünü ceza infaz kurumunda tamamlama imkânı vardır. Ceza infaz kurumuna alınan kişilerin hak kaybına uğramaması için eğitim olanakları konusunda doğru bilgi sahibi olması büyük önem taşımaktadır (Saldırım, 2011: 85).

CGTİHK'un 22'nci maddesine göre, "Hükümlülere, kuruma alındıklarında uygulanacak iyileştirme çalışmaları, disiplin suçları ve cezaları, bilgi edinme ve şikâyet yolları, hak ve sorumlulukları gibi konular ile kurumdaki yaşam biçimine uyum sağlamaları için gereken bilgiler, kurum yöneticileri tarafından sözlü olarak anlatılır ve yazılı olarak tebliğ olunur. İnfaz sonrası koruma ve yardım konusunda ayrıca bilgi verilir. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu

hükümlülere kendi dilinde, mümkün olmadığında İngilizce, Fransızca veya Almanca olarak bildirilir. Duyma ve konuşma engellilere işaret diliyle anlatılır. Görme engellilere ise kendi alfabeleri ile yazılmış kitapçık verilir.” (5275 CGTİHK, 2004: md.22).

4.4.2. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları

Ceza infaz kurumlarımızdaki eğitim çalışmaları; ilgili kurumlarla işbirliği içinde çok yönlü olarak sürdürülmektedir. Ceza infaz kurumlarında görev yapan öğretmenler, ceza infaz kurumuna alınan hükümlü ile kuruma girdiği anda hükümlünün eğitim ihtiyacının belirlenmesi amacıyla “görüşme” yapmaktadır. Görüşmeler sonunda; hükümlünün ceza infaz kurumuna alındığı tarihten tahliye olacağı tarihe kadar yapılacak eğitim çalışmalarını kapsayan “eğitim planı” hazırlanmaktadır. Her hükümlü için ayrı hazırlanan eğitim planı, belirli aralıklarla gözden geçirilmektedir. Bu kapsamda; ceza infaz kurumlarındaki eğitim çalışmaları Milli Eğitim Müfredatına uygun olarak planlı ve programlı yürütülmektedir. Yine bu eğitimler, her ceza infaz kurumunda bu amaçla oluşturulmuş sınıflarda sürdürülmektedir. Ceza infaz kurumlarımızdaki eğitim çalışmaları; örgün ve yaygın eğitim ile meslek eğitimi olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz (Kamer, 2012).

4.4.2.1. Ceza İnfaz kurumlarımızdaki örgün ve yaygın eğitim ile ilgili çalışmalar

Kapalı ceza infaz kurumlarımızda yaygın, açık ceza infaz kurumlarımız ve çocuk eğitim evlerinde yaygın ve örgün eğitim şeklinde sürdürülmektedir.

a. Birinci ve ikinci kademe eğitimi: 16.06.1983 tarihli ve 2841 sayılı “Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okur-Yazar Duruma Getirilmesi veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Öğrenim Yaptırılması Hakkında Kanun” gereği, ceza infaz kurumlarında yetişkin birinci ve ikinci kademe eğitimi başarı kursları açılmakta ve okuma yazma bilmeyen veya yetişkin ikinci kademe eğitimi başarı belgesi bulunmayan 45 yaş altı, sağlık durumu elverişli genç ve yetişkin hükümlü ve tutukluların bu kurslara katılımı sağlanmaktadır. İstekli olmaları halinde, 45 yaş üzeri tutuklu ve hükümlüler de bu kurslara katılabilmektedir

Birinci kademe eğitimi; kapalı veya açık ceza infaz kurumlarında okur-yazar olmayan veya okur-yazar olup da herhangi bir belgesi bulunmayan hükümlü ve tutukluların katılabileceği 90 saat süren bir eğitimdir.

İkinci kademe eğitimi; kapalı veya açık ceza infaz kurumlarında birinci kademe eğitim belgesi olan hükümlü ve tutukluların katılabileceği 180 saat süren bir eğitimdir. Birinci ve ikinci kademe eğitim sonunda sınav yapılmakta ve başarılı olanlara belge verilmektedir.

2012 yılında yetişkinlere yönelik, 1. Kademe Okuma-Yazma kurslarına; 3.305 hükümlü ve 3.086 tutuklu olmak üzere toplam 6.391 hükümlü ve tutuklu katılmıştır. 2. Kademe Okuma-Yazma kurslarına; 4.789 hükümlü ve 2.359 tutuklu toplam 7.148 hükümlü ve tutuklu katılmıştır. Çocuk tutuklu ve hükümlülerde ise; 1.Kademe Okuma-Yazma Kurslarına katılan çocuk sayısı 474, 2.Kademe Okuma- Yazma Kurslarına katılan çocuk sayısı 268 tir. (2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013)

b. Açık İlköğretim Okulu: Açık ilköğretim okuluna; kapalı veya açık ceza infaz kurumlarında bulunan beş ayrı grup hükümlü ve tutuklu başvurabilmektedir. Bunlar; ikinci kademe eğitim belgesi olan, (eski sistemde) ilkokulu bitiren, ortaokul 1, 2 ve 3'üncü sınıflardan ayrılan, ilköğretim okulu 6, 7 ve 8'inci sınıflardan ayrılan, ortaokulu dışarıdan bitirme sınavlarına kayıtlı iken terk eden ve zorunlu eğitim çağı dışına çıkmış hükümlü ve tutukluların katılabilmektedir. Bu eğitimin süresi bir yıldır. Her yıl üç sınav yapılmaktadır.

2012 yılında yetişkin 4.841 hükümlü ve tutuklu açık öğretim ortaokuluna yeni kayıt yaptırmış, 3.322 hükümlü ve tutuklu mezun olmuş ve 9.119 hükümlü ve tutuklu açık öğretim ortaokuluna devam etmektedir. Çocuk hükümlü ve tutuklularda ise Açık İlköğretim Okuluna devam eden 256 çocuk vardır. (2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013)

c. Açık İlköğretim Lisesi: Açık ilköğretim lisesine; kapalı veya açık ceza infaz kurumlarında bulunan iki ayrı grup hükümlü ve tutuklu başvurabilmektedir. Bunlar; ortaokul veya ilköğretim mezunu hükümlü ve tutuklular ile ortaöğrenim kurumlarının ara sınıflarından ayrılan hükümlü ve tutuklulardır. Bu eğitimin süresi dört yıldır. Her yıl iki sınav yapılmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında 2012 yılında 6.101 hükümlü ve tutuklu açık öğretim lisesine yeni kayıt olmuş olup 3.429 kişi mezun olmuş ve 16.781 hükümlü ve tutuklu açık öğretim lisesine devam etmektedir. Çocuk hükümlü ve tutuklularda ise; Açık Öğretim Lisesine devam eden çocuk sayısı 593, örgün olarak lise eğitimine 544 çocuk devam etmektedir (2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013).

d. Açık Öğretim Fakültesi: Kapalı veya açık ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular Üniversite Yükseköğretime Giriş Sınavına (YGS) girerek, belirlenen puanı alması halinde Açık Öğretim Fakültesinde eğitim alabilmektedir. 2012 yılında ceza infaz kurumlarında 1.153 hükümlü ve tutuklu açık öğretim fakültesine yeni kayıt olmuş olup 360 hükümlü ve tutuklu mezun olmuş ve 3.256 hükümlü ve tutuklu açık öğretim fakültesine devam etmektedir(2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013). Bu Fakültenin sınavları il merkezlerinde bulunan ceza infaz kurumunda yapılmaktadır.

e. Yüksek öğretim: Kanunun 76'ncı maddesine göre; "Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda

bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.” Kurumlardaki merkezî eğitim basamaklarına ilişkin çalışmalar bu hüküm uyarınca yapılmaktadır (5275 CGTİHK, 2004: md.76).

Hükümlü ve tutuklular, üniversiteye giriş sınavları ile Açık Öğretim Fakültesi sınavlarına, kurumlara gönderilen komisyonlar aracılığı ile katılabilirler. Bu okullara devam ederken tutuklanan ya da hüküm giyenler de cezaevinde yüksek öğrenimlerine devam edebilirler. Ayrıca, bir yükseköğretim kurumuna devam eden öğrencinin tutuklanması ya da hüküm giymesi durumunda okul idarelerinin kabul etmesi koşuluyla, gerekli güvenlik önlemleri altında kapalı kurumlarda sınavlara katılması sağlanmaktadır.

Çeşitli nedenlerle ceza infaz kurumlarında okullarına devam edemeyen öğrencilerin müracaat etmeleri hâlinde öğrenim haklarının yitirilmemesi için girişimlerde bulunulmalıdır. Ekstern (dışarıdan) eğitimi kabul eden yüksek öğretim kurumları ile uzaktan öğretim kurumlarında öğretim görevlilerin eğitimlerine devam etmeleri sağlanmalıdır.

Eğitim evlerinde bulunan çocuklar yaş ve öğrenim durumlarına göre uygun eğitim ve öğretim faaliyetlerine yönlendirilmektedirler. Örgün eğitim kurumlarına devam edebilecek durumda olan çocuklar, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarına diğer yaşlıları gibi devam etme olanağına sahiptirler (Saldırım, 2011: 110).

Yukarıda bahsettiğimiz ceza infaz kurumlarındaki eğitim faaliyetleri uygulamaları, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (89) 12 sayılı Tavsiye Kararının 2’nci bendinde yer alan; *“Hükümlü ve tutuklulara sağlanan eğitim, dış dünyada benzer yaş gruplarına sağlanan eğitimle aynı olmalıdır ...”* hükmüyle uygunluk göstermektedir. Kapalı kurumda bulunmanın doğal sonucu olarak devamı imkânsız olan eğitim seçenekleri dışında, maddî ve manevî varlığını geliştirmek isteyen her hükümlü ve tutuklu bu olanaklardan yararlanabilir. Hükümlü ve tutukluların cezaevlerinde eğitim alması ile ilgili bu uygulama; Avrupa Cezaevi Kurallarının 66’ncı maddesinin (b) bendinde belirtildiği üzere, tahliye sonrası hükümlü veya tutuklunun toplumda yeniden yer edinmesi umutlarını kuvvetlendiren ve dış toplumla temasını kolaylaştıran bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (89) 12 sayılı Tavsiye Kararının 14’üncü bendinde yer alan *“Mümkün olan her durumda mahpusların cezaevi dışı eğitime katılmalarına imkân verilmelidir.”* hükmü de bu uygulamalarla aynı doğrultudadır.

Bu hükümler doğrultusunda 2012 yılı itibari ile ceza infaz kurumlarında 360 hükümlü ve tutuklu yükseköğretime yeni kayıt olmuş olup 41 hükümlü ve tutuklu mezun olmuş ve 1055 hükümlü ve tutuklu yükseköğretime devam etmektedir (2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013).

f. Uzaktan eğitim: Yüksek öğretim kurumlarının uzaktan eğitim programına devam eden hükümlü ve tutuklu öğrenciler, idare ve gözlem kurulunun kararı ile ceza infaz kurumlarında bu eğitimden yararlanabilmektedir (Kamer, 2012).

g. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan sınavlar: Üniversiteye giriş sınavlarına katılmak isteyen hükümlü ve tutuklulardan şartları tutanların en az %15'ini katılımı sağlanır. Kurum idaresi hükümlü ve tutukluların bu sınava katılması için gerekli teşvik edici ve özendirici olmak zorundadır (Saldırım, 2011: 109).

2012 yılında ÖSYM tarafından yapılan sınavlara ceza infaz kurumlarından ALES ilkbahar dönemindeki sınava 72, KPDS ilkbahar dönemindeki sınava 28, TUS ilkbahar dönemindeki sınava 1, ÜDS ilkbahar dönemindeki sınava 20, Yüksek Öğrenime Geçiş Sınavına 2.957, Lisans Yerleştirme Sınavına 635, Dikey Geçiş Sınavına 94, KPSS Lisans Sınavına 121, TUS sonbahar dönemindeki sınava 1, KPSS Orta Öğretim Önlisans Sınavına 1.068, ALES sonbahar dönemindeki sınava 67, ÜDS sonbahar dönemindeki sınava 9, KPDS ilkbahar dönemindeki sınava 15, hükümlü ve tutuklu katılımları sağlanmıştır. Bu şekilde ÖSYM'nin yaptığı sınavlara toplam 5.088 hükümlü veya tutuklu katılmıştır (2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu, 2013). Bu sınavların başvuru işlemleri görevli kurum öğretmenleri rehberliğinde ceza infaz kurumundan yapılmaktadır. Sınavlar ise Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından görevlendirilen gözetmenler tarafından ceza infaz kurumlarında yapılmaktadır.

4.4.2.2. Ceza infaz kurumlarında iş ve meslek eğitimi ile ilgili çalışmalar

Hükümlü ve tutuklarının ceza infaz kurumundan tahliye olmadan önce, yaşamlarını sürdürebilecekleri bir mesleki beceri ve yetenekler kazandırılmaları çağdaş infaz sisteminin temel koşullarındandır. Bu sebeptendir ki ceza infaz kurumlarında meslek eğitimi çalışmalarının bir kısmı, meslek kurslar aracılığı ile yerine getirilmektedir. Bu kurslar çeşitli kurum ve kuruluşların iş birliği ile açılmakta ve kurslar sonunda başarılı olanlara MEB onaylı sertifika verilmektedir. Meslek edindirme kursları açılırken, yöresel özellikler, tahliye sonrası bir iş girme, özel bir iş yeri açabilme, meslek kredisi alabilme gibi esaslar göz önünde tutulmaktadır (Saldırım, 2011: 100-101).

Mesleki rehabilitasyon, zorlayıcı değil, bir kolaylaştırıcı süreç olarak görülmelidir. Rehabilitasyon faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için ise, bu faaliyetlere bütün hükümlü ve tutukluların erişiminin sağlanarak takip edilmesi gerekir (Debra A. Harley, April/May/June 1996: 45-48).

Hükümlülere tahliye sonrasında iş bulmalarına yardımcı olacak nitelikte iş ve meslek edinmeleri için kurslar açılması kanunen öngörülmüştür. Kanunun 88'ni maddesine göre "Hükümlüler, İdarece belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilirler."

(5275 CGTHK, 2004: md.88). Kanuna göre ceza infaz kurumu idaresinin hükümlülere iş meslek kursları açması bir zorunluluktur.

Bu kapsamda Ceza infaz kurumlarında iş ve mesleki eğitim faaliyetleri hedefine ulaşması yönünde ceza infaz kurumlar ile milli eğitim ve İşkur müdürlükleri ile koordineli olarak iş ve meslek eğitim faaliyetler yürütülmektedir.

a. Milli Eğitim Müdürlükleri ile gerçekleştirilen iş ve meslek eğitim çalışmaları:

Milli eğitim müdürlüklerince gerçekleştirilen iş ve meslek eğitim kursları; 21.05.2010 tarihli ve 27587 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “*Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği*”, 03.07.2002 tarihli ve 24804 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “*Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*” ile 21/02/2000 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı İşbirliğinde Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerindeki Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Çeşitli Eğitim Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair İşbirliği Protokolü hükümleri kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Ceza infaz kurumlarında düzenlenecek iş ve meslek eğitim kursları, hükümlülerin ihtiyaçları belirlenerek milli eğitim müdürlüklerinin teklifi mülki amirin onayı ile açılmaktadır. Ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde açılan kurslarda kursiyer sayısı dikkate alınmamaktadır. Kursları tamamlayan hükümlü ve tutuklulara “*Kurs Bitirme Belgesi*”, kursları tamamlayamadan salıverilenlere ise “*Kursa Katılım Belgesi*” verilmektedir (Kamer, 2012).

b. İşkur müdürlükleri ile gerçekleştirilen iş ve meslek eğitim çalışmaları:

Hükümlü ve tutukluların, mesleki açıdan gelişmelerinin ve tahliyelerinden sonra istihdamlarının sağlanması konusunda İşkur müdürlükleri ile gerçekleştirilen iş ve meslek eğitim çalışmaları; 24 Temmuz 2002 tarihli Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşbirliği Protokolü kapsamında belirlenmiştir.

Bu Protokol’de meslek eğitimine katılan hükümlülere “*cep harçlığı*” adı altında cezaevinde çalışmaları hâlinde alacakları ücrete yakın miktarda nakit ödeme yapılır. Bu uygulama Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (89) 12 sayılı Tavsiye Kararının 5’inci bendinde yer alan “*Eğitim, cezaevi rejimi içinde çalışmaya göre daha kötü bir durumda olmayacak, hükümlü ve tutuklular eğitime katılmakla malî vb. hak kayıplarına uğramayacaklardır.*” hükmüne uygundur (Saldırım, 2011: 101).

Ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin ihtiyaçları göz önüne alınarak, işkur müdürlüklerince ceza infaz kurumlarında “*işgücü yetiştirme kursları*” açılmaktadır. Kursları tamamlayan hükümlü ve tutuklulara “*işgücü yetiştirme belgesi*” verilmektedir (Kamer, 2012).

4.4.3. Eğitimin hükümlü istihdamı açısından önemi

Mesleki becerilerin geliştirilmesi için her türlü eğitimin bilhassa mesleki eğitimin önemi büyüktür. Ülkelerin sanayileşerek kalkınmasında en önemli unsur; bilgi, iş ve beceri seviyesi yüksek, vasıflı insan gücünün ülkenin sanayi ya da her türlü üretim safhalarında kullanılması ile mümkündür. Yetiştirilmiş elemanların bilgi ve becerisi, sanayi ve ekonomide başarının temellerini oluşturur. Mesleki eğitimin genç, mesleki becerisi olmayan kişilere mesleki bir yol hazırlamak ve sanayi ve ekonomiye vasıflı eleman yetiştirmek gibi iki yönü vardır. Bu mesleki eğitim ve mesleki becerileri sayesinde kişi geçimini sağlayarak ekonomik özgürlüğüne kavuşur.

Tüm gelişmiş ülkelerde hem okul esnasında, okul sonrasında ve hem de hükümlülerin ceza infaz kurumlarındaki süreleri esnasında mesleki eğitim teşvik edilmektedir. Bushway'a göre bu ülkelerde hükümlülere verilen mesleki eğitim faaliyetleri üç grupta toplanmaktadır (Koçak ve Altun, 2010: 102).

- İnfaz kurumunda değerlendirilecek becerilerin kazandırılmasıdır.
- Süreli mesleki eğitim programları
- Hükümlülük sonrasında kısa sürede iş bulacakları becerilerin kazandırılması şeklinde olmaktadır.

Bushway çalışmasında, bu eğitimlere katılmayanların katılanlara göre tekrar ceza infaz kurumuna gelme oranlarının % 20 daha fazla olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, yaptığı saha çalışması sonuçlarına göre de eğitim programlarına katılanların büyük çoğunluğunun iş bulduklarını ve tekrar ceza infaz kurumuna gelmedikleri anlaşılmıştır.

Callan, hükümlülerin sosyal içerme yoluyla topluma kazandırılması hem birey, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu toplum açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Mesleki eğitim bu anlamda etkin bir araç olarak, hükümlü ve tutuklulara sağlayacağı kazanım ve faydayı şu şekilde sıralanabilir.

- Yeni iş olanakları,
- Moral ve özgüven duygusunda yükselme,
- Olgunlaşma ve hoşgörü kazanma,
- İşbirliği ve dayanışma,
- İş bilgisi ve deneyimin artması sonucu iş tatmini sağlama,
- İşgücü piyasasında değer artışı,
- Yaratıcılıkta gelişme.

Suç işleyerek hükümlü ya da tutuklu olan bireylerin (meslek sahibi olsun ya da olmasın) tahliye sonrası topluma kazandırılmaları amacıyla bir meslek ya da beceri sahibi olmaları ekonomik ve sosyal maliyetleri azaltmak için gerekli bir çalışmadır (Koçak ve Altun, 2010: 102).

Ülkemizde Koçak ve Altun (2010) tarafından gerçekleştirilen “Ceza İnfaz Kurumundaki Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Hükümlü İstihdamına Katkıları”, adlı çalışmada hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumunda geçirdikleri süre esnasında kendilerine sunulan mesleki eğitimin değerlendirilmesine ve bu arada hükümlülerin hem mesleki eğitimlere hem de hükümlülük sırasında ve sonrasında beklentilerinin ölçülmesine çalışılmıştır. Öncelikle, büyük bir çoğunluğun mesleki eğitimlere katıldıkları ve fayda elde ettikleri gözlemlenmiştir. Eğitim seviyesi oldukça düşük hükümlülerin katılımlarının yüksek olmasının, mesleki eğitim ile hükümlülük sonrasında hayata tutunma beklentilerinin arttığını göstermektedir. Ayrıca, hükümlülerin büyük bölümünün hükümlülük öncesinde işsiz olması, mesleki eğitime katılımları artırmıştır. İşsizlerin iş bulma beklentilerinin, mesleki eğitim ile arttığı dikkati çeken bir durum olmuştur.

4.5. Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülerin Çalıştırılması

Günümüzde hükümlü ve tutukluların rehabilite edilmesi, mesleki becerilerin kazandırılarak, verilen cezanın bitiminde kişinin topluma kazandırılması amacıyla hükümlü ve tutuklular çalıştırılmaktadır. Bu şekilde ceza alan kişinin rehabilite edilip, bir meslek öğrenmiş bir şekilde topluma geri dönmesi sağlanmaktadır.

Bu kapsamda, 1997 yılında Adalet Bakanlığı, Cezaevi İşyurtları Daire Başkanlığı kurulmuş ve açık cezaevlerinin etkin birer işletme şeklinde çalışması süreci başlamıştır (Görkem 2009: 111).

5275 sayılı CGTİHK’da hükümlülerin çalıştırılması; İyi halli hükümlüler, idare ve gözlem kurulu kararı ile kurum yönetimi tarafından durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilir. Çocuk hükümlüler, kendi yaşam alanları veya eğitsel amaçlar dışında çalıştırılmazlar. Hükümlü, yöneticilerin ve görevlilerin kişisel işlerinde çalıştırılmaz. (CGTİHK mad.31/1,2) Ceza İnfaz Kurumunda çalışma, kurum hekimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkânları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler, (CGTİHK mad.29/1) Şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca çocuk hükümlülerin çalıştırılması yalnızca meslek eğitimine yönelik olacağı, çocuk hükümlülerin çalıştırılmalarında 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. (CGTİHK mad.29/3,4) şeklinde

kanunda belirtilerek, bu çalışmaların genç ve çocuk hükümlüler sadece mesleki beceriler öğretmek ve bu becerilerini artırmak maksadı taşıması gerektiğinin altı çizilmiştir.

4.5.1. Kurum dışında çalıştırma

Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumlarında bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanmış hükümlüler, kurum dışındaki iş alanlarında, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ceza infaz kurumu görevlileri gözetiminde, kapalı ceza infaz kurumunda bulunanlar ise iç ve dış güvenlik görevlilerince alınacak tedbirler altında çalıştırılırlar. (CGTİHK mad.30/1,2)

Çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlülerin, kurum dışında çalıştırılmaları sırasında kurum görevlilerinin gözetimi ve muhafazası aranmaz. (CGTİHK mad.30/3)

İş alanlarına sahip kuruluşların hükümlü çalıştırmaları teşvik olunur. (CGTİHK mad.30/4) denilerek hükümlülerin kurum dışında çalıştırmaları ve meslek edindirilmeler teşvik olunmuş, dolayısıyla da hükümlüler sivil bir kuruluştaki çalıştırılarak dış dünya ile uyumları kolaylaştırılmaya çalışılmıştır.

4.5.2. Kurum hizmetinde çalıştırma

İyi hâlli hükümlüler, idare ve gözlem kurulu kararı ile, kurum yönetimi tarafından durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilir. Hekim, psikiyatri uzmanı, psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen ve benzeri mesleklere sahip olan hükümlülerden; iyi hâl gösterenler, idare ve gözlem kurulu kararıyla, kurumun servislerinde meslekleriyle ilgili görevlilere yardımcı veya eğitici olarak çalıştırılabilir. (ÇIKYİCGTİH TÜZÜK mad.99/1,3)

4.5.3. Kurum içinde ve kurum dışında çalıştırmada uygulanacak ilkeler

Kurum içerisinde ve kurum dışında hükümlülerin çalıştırılması ÇIKYİCGTİH TÜZÜK' ün 98. Maddesi ile belli kurallara bağlanmıştır. Bunlar;

1. Hükümlüler, kurumların içinde veya dışında iş yurduna ait atölye, tesis ve benzeri üniteler ile kurum dışındaki başka işyerlerinde çalıştırılabilirler. Bu çalışmalarına karşılık hükümlülere iş yurtları kurumu yüksek kurulunca belirlenen ücret ödenir. Açık kurumlardaki hükümlülerden iş temin edildiği halde çalışmayanlar, işi savsaklayanlar, boykot edenler, sürekli hastalığı sebebiyle çalışamayacak durumda olanlar ve iş düzenine uyum sağlayamayanlar, iş yurdu yönetim kurulu kararı ve infaz hakiminin onayı ile kapalı kurumlara iade edilirler.
2. Hükümlüler kurum dışında kendi işyerlerinde veya üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarına ait iş yerlerinde çalıştırılmazlar. Bu tür işyerlerinde çalıştığı tespit edilen hükümlüler birinci fıkra hükümlerine göre kapalı kuruma iade edilir. Gerekli

özeni göstermeyen idareciler hakkında da yasal işlem yapılır. Kurum dışında çalıştırılma işveren veya temsilcisi ile iş yurdu bulunan kurumlarda iş yurdu müdürü, iş yurdu bulunmayan kurumlarda ise mahalli Cumhuriyet başsavcısının imzaları ile düzenlenen protokol çerçevesinde gerçekleştirilir. Protokolde ücret, çalışma saatleri, ulaşım, iaae, güvenlik, protokolün süresi ve diğer hususlar düzenlenir. Hükümlülere verilecek ücret, onaltı yaştan büyükler için uygulanan asgari ücretten aşığı olamaz. Protokol, onay için İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığına gönderilir.

3. Hükümlüler en az iki kişiden oluşan ekipler halinde çalıştırılır.
4. Kurum dışında çalışan hükümlülerin çalışma güvenliğı işverence sağlanır. İş kazalarının ve meslek hastalıklarının yasal yükümlülüğünden işveren sorumludur.
5. Kurum dışında çalıştırılan hükümlülerin, çalıştıkları işyerlerinde gece barındırılmalarına izin verilmez. Çalışılan yer kurumlarına yakınsa, geceleri kurumlarına dönmeleri zorunludur. Kurumların bulunduğu yerin dışında bir işyerinde çalıştırılan hükümlülerin gece barındırılmaları, çalıştıkları yere en yakın açık kurumda, bulunmadığı takdirde kapalı kurumun hükümlü ve tutuklularla irtibatı olmayan bir bölümünde sağlanır

4.5.4. Ücret ve sosyal haklar

Çalışan hükümlülere ürettiklerinden elde edilen gelirden, çalışmaları karşılığı ücret ödenir ve bu hükümlüler sosyal haklardan yararlandırılırlar. Sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olanlar ile bunların hak sahiplerine yapılan her türlü yardım ve giderler, kendi mevzuatları çerçevesinde ilgili sosyal güvenlik kurumunca karşılanır. (CİK YİCĞTİH TÛZÛK mad.100/1,2)

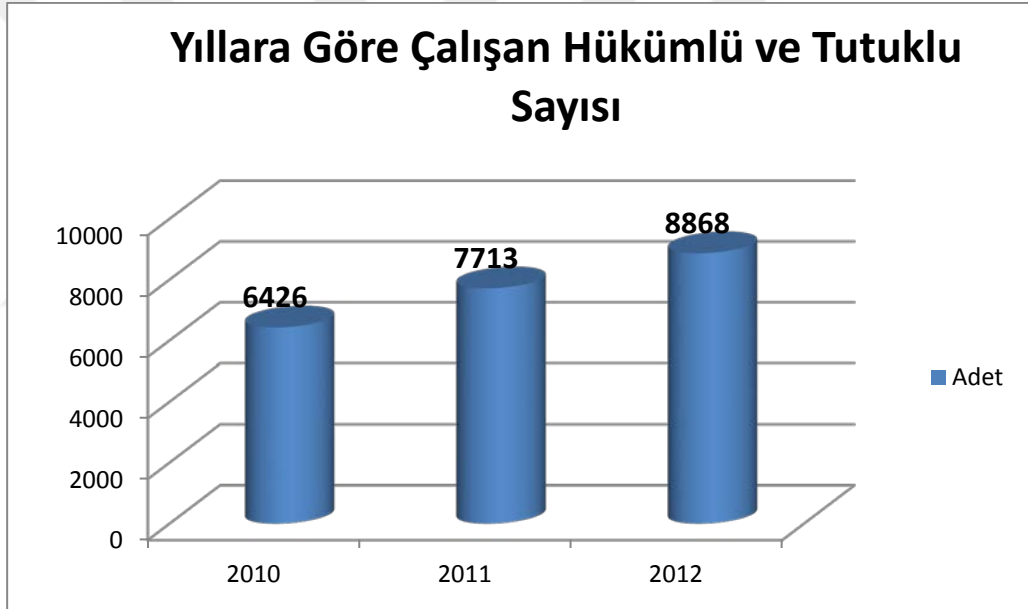
Çalıştırılma Kapsamında İş Yurtları

Çağdaş infaz uygulamalarında suçlunun ıslah edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması, onlara verilen eğitimin yanı sıra, hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında buldukları süre içerisinde varsa mevcut meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesiyle veya meslek ve sanat öğrenmelerini sağlamakla mümkün olmaktadır. Bu önemli amaca hizmet etmek düşüncesiyle İşyurtları 06.08.1997 tarihinde kurulmuş tur. Bu tarihte cezaevi işyurdu sayısı 155 tir. 4301 sayılı kuruluş Kanununda yer alan ve yukarıda değinilen amaçlara paralel olarak 2013 yılı itibariyle ÷lke genelinde 230 ceza infaz kurumumuz bünyesinde işyurdu faaliyetleri devam etmektedir. Öncelikli hedefi ıslah olan İşyurtları Kurumunun başlıca faaliyet amaçları şunlardır

- Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi,
- Herhangi bir meslek sahibi olmayan hükümlü ve tutuklulara bir mesleğın öğretilmesi,

- İşledikleri suç nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan bireylerin boş vakitlerinin değerlendirilmesi ve böylece atıl durumdaki insan gücünün ülke ekonomisine faydalı hale getirilmesi,
- Hükümlü ve tutuklulara işyurdu faaliyetlerine yaptıkları katkı nispetinde maddi destek sağlanması,
- Yeniden topluma kazandırılan bireylerin, tekrar suç işlemelerini önlemek ve işyurdu faaliyetleri vesilesiyle öğrendikleri meslekler doğrultusunda iş yapmalarını sağlayarak ekonomik anlamda bağımlılıklarının ortadan kaldırılması,

gibi amaçlar sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu faaliyet ve amaçlar doğrultusunda işyurtlarının kurulduğu 1997 yılında işyurdunda çalıştırılan hükümlü-tutuklu sayısı 3214 iken, 2011 yılında 17172 kişi sayısına ulaşmış, 2012 yılında ise bu sayı 27387 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır (AKBAŞ, 2013; Sesleniş, sayı:138).

Şekil 1: İşyurtlarında, Çalışan Hükümlü ve Tutuklu Sayısı

İşyurtlarında, 2010 yılında 6.426, 2011 yılında 7.713, 2012 yılında 8.868 hükümlü ve tutuklu sigortalı olarak sürekli çalışmış, bu sayı sigortalı olarak değişik zamanlarda çalışan hükümlü ve tutuklularla da 27.387 kişi olmuştur (İş Yurtları Kurumu Faaliyet Raporu, 2012).

Çalışan hükümlü ve tutuklulara 2010 yılında çıraklara 5,50 TL, kalfaya 5,75 TL, ustaya 6,00 TL, 2011 yılında çıraklara 5,75 TL, kalfaya 6,00 TL, ustaya 6,25 TL, 2012 yılında ise çıraklara 6,00 TL, kalfaya 6,25 TL, ustaya 6,50 TL olarak gündelik ödenmiştir (İş Yurtları Kurumu Faaliyet Raporu, 2012).

Bu çalışmaların karşılığında hükümlü ve tutuklulara 2010 yılında 6.638.606,45 TL, 2011 yılında 8.410.636,32 TL, 2012 yılında 9.117.982,44 TL toplam yevmiye ödenmiştir. Kurumumuz tarafından 2010 yılında 542.200,84 TL, 2011 yılında 799.540,22 TL, 2012 yılında 1.026.394,94 TL SGK işveren primi ödenmiştir (İş Yurtları Kurumu Faaliyet Raporu, 2012).

4.5.5. Hükümlülerin Çalıştırılmasındaki Amaç

Ceza evindeki yaşamı Othmani; *“kapatılma, bir yanda, bağımlılık yaratır: Belirli saatlerde yemek, yenir, uyunur, işenir, sorumluluk duygusundan tamamen yoksun bir yaşam sürdürülür. Bu sorumsuzlaşma, bu çocuklaştırılma, her türlü rehabilitasyon fikrinin, yeniden topluma kazandırmanın karşıtıdır. Hapiste yasaklama kararı dışında hiçbir karar verilmez; tek özgürlük, hayatta kalmanın tek yolu bu yasaları delmektir”* (Othmani,2003: 26) şeklinde tasvir etmiştir. Gerçektende hükümlülerin cezaevlerine kapatılıp boş bir şekilde, hiçbir faaliyette bulunmadan boş boş yatırılması, tahliye sonrası çalışmaya karşı isteksizlik duygusunun ve hükümlülerde *“tembellik ve sorumsuzluk”* duygusunun ortaya çıkmasında etkili olacağı gerçeğini unutmamak gerekir.

Anders Michel de hükümlülerin ceza İnfaz Kurumu içerisindeki atölyelerde veya iş kollarında, anlamlı değerler yaratan çalışmalarda, Ceza İnfaz Kurumunun Doğal olmayan ve hükümlünün ruhunu ve aklını yükleyen etkilerden kurtarması gerektiğini belirtmektedir (Demirbaş, 2013: 164).

Kızmaz'ın araştırmasında yer alan suçlu gurubuna göre de ceza infaz kurumunda kaldığı zaman zarfında herhangi bir iş ile meşgul olmayan hükümlülerin, salıverilme sonrasında tekrar suç işlemelerinde bir risk faktörü olduğu söylenebilir. Çünkü ceza infaz kurumundaki hükümlülük süresince bu kişiler ceza infaz kurumundaki faaliyetlere katılmadan zamanlarının önemli bir kısmını çalışma disiplininin yoksun biçimde geçirmeleri, bu kişilerdeki sorumluluk anlayışını yok ettiği daha da iyimser bir ifade ile de belirtilecek olursa azalttığı söylenebilir. Bu sebeptendir ki ceza infaz kurumundan salıverilen bu bireyler, yasal iş imkânları ile ekonomik ihtiyaçlarını karşılama eğilimini sergilemek yerine, suç işlemeye yönelmektedir (Kızmaz, 2006; 280).

CGTİHK' da hükümlülerin çalıştırılmasındaki amacı; hükümlülerin salıverilmelerinden sonra yaşamlarını sürdüreceği meslek ve sanatları öğrenmelerini sağlamak, çalışma ve üretme isteklerini geliştirmek veya güçlendirmektir. (CGTİHK mad.29/2) denilerek bu kanunda belirtilen amaç çerçevesinde hükümlülere tahliye sonrasında suca bulaşmadan yaşamlarını sürdürebilmeleri için mesleki becerilerinin artırılması, çalışma ve üretme isteğinin kazandırılarak artırılması gerekmektedir. Bunu sağlamanın tek yolu da ceza infaz kurumlarında meslek edindirme eğitimlerinin olması, bu öğrenilen mesleki becerilerinin geliştirilmesi için de uygulama ve üretme amaçlı iş atölyelerinin de açılması gerekir. Çünkü öğrenilen mesleki bilgi

ve beceriler uygulanmadığı zaman unutulur, unutuldukça da çalışma ve mesleği icra etme konusunda isteksizlik ortaya çıkar. Bu çalışma konusunda isteksizliğin önüne geçilebildiği zaman dolaylı olarak da suç ve suç işleme alışkanlığı da önlenmiş olur. Hükümlünün topluma faydalı bir birey olarak ceza infaz kurumundan ayrılması sağlanmış olur. Arzu edilen ya da ulaşılmak istenen hedef de budur.

4.6. Hükümlülerin Tahliye Öncesi Hazırlık Çalışmaları

Hükümlülerin tahliye edilmeden topluma uyumlarını kolaylaştıracak ve onların bu konuda zorlanmamaları için tüm çalışmaların yapılması gerekir. Bunu sağlamak için de kurumlardaki uzman personeller tarafından iş ve meslek danışmanlığı konusunda yardımcı olunması, ilgili kurumlara yönlendirilmesinin yapılması, denetim serbestlik şube müdürlükleriyle iletişime geçilmesi gibi çalışmaların yapılması gerekir (Saldırım, 2011: 128).

Ayrıca, kurumlar hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve koşullu salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunu ile karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak üzere kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar iş arama izini verilebilir.(Tüzük m.141)

Tablo 1: 2006-2010 Yılları Arasında İşyurtlarında Çalışıp Tahliye Olduktan Sonra İş Bulma Verileri

	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
İş yurtlarında çalışıp tahliye olan sigortalı tutuklu ve hükümlü sayısı	3.314	3.779	4.749	6.137	6.672	24.651
Tahliye olduğu yılda sigortalı olarak iş bulan tutuklu ve hükümlü sayısı	1.299	1.281	1.409	1.816	3.580	9.385
İŞ BULMA ORANI (%)	39,2	33,9	29,7	29,6	53,7	38,1

*2008-2009 Yılları arasındaki oransal düşüşün sebebi, global ekonomik kriz ve özel sektörün eski hükümlü çalıştırmasına ilişkin yasal zorunluluğun 5763 sayılı yasa ile kalkmasıdır.

*2010 yılında görülen artı, ülke ekonomisindeki büyümeye bağlı olarak istihdamda görülen artışın yansıması olup, İŞKUR verileri ile uyumludur.

*Yukarıdaki verilerde kayıt dışı çalışmalar dikkate alınmamıştır (İşyurtları Kurumu Daire Başkanlığı, 2012).

Yukarıda tablodaki verilerden de anlaşılacağı üzere, 5 yıllık dönemde işyurtlarında çalışarak tahliye olan toplam 24.651 kişiden, 9.385'i tahliye oldukları yılda sigortalı olarak değişik sektörlerde istihdam edilmiştir.

4.7. Yeni Bir Topluma Kazandırma Modeli Olarak Denetimli Serbestlik

Denetimli serbestlik, "Mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı" ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle denetimli serbestlik, hükümlülerin suç işlemesine neden olan davranışlarının düzeltilerek, tekrar suç işlemelerinin önlenmesi, ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülerin takip edilmesi, madde bağımlılarının rehabilitasyonu, mağdurların uğradıkları zararın giderilmesi ve bu yolla toplumun korunmasıdır (<http://www.cte-ds.adalet.gov.tr>, 19.12.2013).

Denetimli serbestlik, hapis cezasının dışında alternatif yaptırımlara mahkum edilen kişilerle, koşullu salıverilen, cezası kısmen yada tamamen ertelenen veya şartlı salıverilen kişilerin, düzenli olarak belirli bir merkezdeki kişilerin denetimi, gözetim ve tedavisine tabi olarak belirli yaptırımlara tabi tutulmasıdır. Bu sistem sayesinde denetime tabi tutulan kişiye, belirlenen deneme süresince, sosyal çevrelerinden koparılmadan topluma bağlı kalma şansı verilerek, toplumdaki düzeni sağlayan kurallara uyma istek ve arzularının ispat fırsatı verilmektedir.

Bu sistem, Anglo-Amerikan hukukunda doğmuş, buradan da Kara Avrupasına yayılmıştır. Kara Avrupasında ilk denetimli serbestlik uygulaması 1823 yılında Hollanda'da başlamış, İsviçre ve Fransa'da kurulan derneklerle devam etmiştir. Daha sonra ise İngiltere'de ilk olarak 1841'de genç suçluların tamamen yozlaşmayıp ıslah olabileceklerine bir umut olması ve bunların sorumluluklarını alacak kişilerin bulunması halinde hükmün ertelenmesi yoluna gidilmesi şeklinde hâkim *Mahew Hill* tarafından uygulanmıştır. Daha sonra *Edward William Cox*, ilk kez suç işleyen gençlere hapis cezasına alternatif olarak taahhüt altında hükmün ertelenmesi uygulanırken, bu denetim için de bir memur atanmıştır (Nursal-Ataç, 2006: 33,35,41).

4.8. Ülkemizde Denetimli Serbestlik Faaliyetleri

Ülkemizde denetimli serbestlik faaliyetleri, 22 Ocak 1965 tarihinde, Türkiye'nin de üye olduğu Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere tavsiye kararını kabul etmesiyle başlar. Bu kararın kabulü ile ulusal mevzuatımızda denetimli serbestlik hizmetlerine benzer düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Son olarak 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri ile koruma kurulları*" başlıklı 104. maddesi ile bu kurum yargı sistemimize dâhil edilmiştir. Böylelikle madde kullanımı, hırsızlık, dolandırıcılık, imar suçu ve yaralama gibi suçlardan, bir yıl veya daha az süreliğine mahkûm olan kişilerin hapis cezalarının denetimli serbestlik sistemi

içerisinde infazlarını yerine getirme imkânı doğmuştur. Ülkemizde kısa bir geçmişi olan denetimli serbestlik faaliyetleri konusunda önemli mesafeler kat edilmiştir(Müftüoğlu, 2009).

Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetleri, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir Daire Başkanlığı ve buna bağlı 133 Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü'nden oluşmaktadır. Şube müdürlüklerinde Sosyal Çalışmacı, Psikolog, Sosyolog ve Öğretmen uzman personel olarak Adalet Bakanlığı tarafından istihdam edilmektedir. Bu uzman personellerin çalışmalarını üç ana başlık altında toplamak mümkündür (Müftüoğlu, 2009);

- Sosyal Araştırma Raporu Hazırlamak; Soruşturma ve yargılanma aşamasında hazırlan bu rapor, hâkimin kişiyi tanınmasına yönelik ve özellikle denetimli serbestlik kararı verecekse, kişiye en uygun yükümlükleri içerecek ve kişiye katkısı olacak kararı verebilmesine yardımcı olacak bir rapordur. Sosyal Araştırma Raporu, şüpheli veya sanığın fiziksel yapısını, psikolojik durumunu, sosyal ve kültürel koşullarını içeren, kişiyi suça yönelme ve yöneltten sebepler açısından değerlendiren ve toplumla bütünleşmesi için gereken hizmet ve programların neler olabileceğini içeren bir rapordur.
- Her merkezin bünyesinde, kişilerin tekrar suça yönelmelerini önlemek ve psikososyal destek ve danışmanlık yoluyla kişinin suça yönelmesine neden olan toplumsal ve bireysel sorunların çözümlenmesi amacıyla, hakkında denetim tedbiri bulunan kişilerle birebir ilgilenen, onlara uygun “denetim planı” hazırlayan uzmanlar bulunmaktadır. Bu uzmanlar, aldıkları eğitimler sonucunda denetim planlarını oluşturarak, kişilerin topluma uyumunu sağlamak amacıyla periyodik olarak görüşmeler yaparlar. Bu uzmanlar denetim planının gidişatını belli zamanlarda mahkemelerine “denetim raporu” aracılığıyla gönderirler.
- Uzmanlar ayrıca mahkeme kararları gerektiriyorsa, kişiye devam edebileceği uygun bir eğitim kurumu bulma ve eğitime devamının sağlanması konusunda çalışır ve cezaevinden tahliye olmuş kişilere “Koruma Kurulları” aracılığıyla uygun meslek edinmelerine yardımcı olurlar.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009: 77).

5.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini Maltepe cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler oluşturmaktadır.

5.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada Cezaevi ve Denetimli serbestlik olmak üzere iki farklı anket kullanılmıştır.

5.3.1. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutuklulara uygulanan anket

Kullanılan anket cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların demografik özellikleri ile cezaevi ile ilgili özelliklerini içeren 19 tanımlayıcı sorudan ve meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarını içeren 23 maddeden oluşmaktadır.

Meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum ölçeğindeki 23 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.945$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı (açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.939>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı % 62.558 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre “*Meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum*” ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 2: Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
F1m (Özdeğer=10.526)	Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitim, Tahliye Sonrası Tekrar Suç İşleme Eğilimimi Azaltacak Düzeydedir.	0,741	19,048	0,870
	İş Ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Katıldığımda Mutlu Oluyorum.	0,733		
	Çalıştığım İşkolunda, İş Ortamı Sağlıklıldır.	0,727		
	Mesleki Eğitim Faaliyetlerinde Kullanılan Araç-gereç Sayısı Yeterlidir.	0,639		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitimlerle İlgili Tahliye Sonrası Çok Rahat İş Bulabilirim.	0,566		
	Hükümlülere Verilen İş Ve Meslek Eğitimleri Uzman Kişilerce Verilmektedir.	0,559		
	Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş Ve Meslek Eğitimlerinde Tahliye Sonrasında Yeniden Topluma Uyumla İlgili Bilgiler Verilmektedir.	0,535		
F2m (Özdeğer=1.429)	İş Ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Devlet Tarafından Yeterince Maddi Destek Verilmektedir.	0,781	18,716	0,910
	Ceza İnfaz Kurumunda İş Ve Mesleki Eğitimler Düzenleneceği Zaman Hükümlülerin Fikri Alınmaktadır.	0,714		
	İşkollarında Çalışan Hükümlülere, Yaptıkları İş Karşılığında Yeterli ücret Ödenmektedir.	0,695		
	Şimdiye Kadar Katıldığım Meslek Edindirme Kursları, Cezaevindeki Çalıştığım İş Kolundaki İş Verimimi Olumlu Yönde Etkilediğine İnanıyorum.	0,580		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Tüm Personel, Hükümlülere Meslek Edindirme Ve Topluma Kazandırma Konusunda Yeterli Eğitim Ve Bilinç Sahibi.	0,568		
	Meslek Edindirme Faaliyetleri Hedefine Ulaşıyor.	0,550		
	Mesleki Eğitimler Günün Koşulları Gözetilerek Seçilmiştir.	0,547		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Katıldığım Eğitim Programlarının, Kişilerarası İletişimimi Olumlu Yönde Etkilediğine İnanıyorum.	0,514		
	Ceza İnfaz Kurumunda Verilen İş Ve Meslek Eğitimlerini Yeterli Buluyorum.	0,505		
	F3m (Özdeğer=1.394)	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek Ve Mesleki Becerilerine Göre Eğitim Verilmektedir.		
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Kendilerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.		0,754		
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek Ve Mesleki Becerilerine Göre İş Yurtlarındaki İşlere Yerleştirilir.		0,727		
Hükümlülere Yeteneklerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.		0,699		
Hükümlülerin Mesleki Eğitim Kurslarına Ayrım Gözetilmeden Herkesin Katılmasına İmkân Tanınır.		0,675		
F4m (Özdeğer=1.039)	Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş Ve Meslek Eğitimleri Tüm Zamanımı Aldığından Kendime Vakit Ayıramıyorum.	0,768	8,092	0,790
	Hükümlüler İşledikleri Suç Göz Önünde Tutularak Farklı İşlerde Çalıştırılmaktadır.	0,566		
Toplam Varyans %62.558				

Meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum ölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Birinci faktörde yer alan maddeler f1m olarak

ele alınmıştır. F1m faktörünü oluşturan 7 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.870$ olarak, açıklanan varyans değeri %19.048 olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler f2m olarak ele alınmıştır. F2m faktörünü oluşturan 9 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.910$ olarak, açıklanan varyans değeri %18.716 olarak saptanmıştır. Üçüncü faktörde yer alan maddeler f3m olarak ele alınmıştır. F3m faktörünü oluşturan 5 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.878$ olarak, açıklanan varyans değeri %16.702 olarak saptanmıştır. Dördüncü faktörde yer alan maddeler f4m olarak ele alınmıştır. F4m faktörünü oluşturan 2 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.790$ olarak, açıklanan varyans değeri %8.092 olarak saptanmıştır. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

5.3.2. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutuklulara uygulanan anket

Kullanılan anket denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların demografik özellikleri ile cezaevi ile ilgili özelliklerini içeren 26 tanımlayıcı sorudan ve meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarını içeren 14 maddeden oluşmaktadır.

Meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum denetimli ölçekteki 14 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha = 0.926$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p = 0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO = 0.913 > 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %60.149 olan 2 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan α ve açıklanan varyans değerine göre “*Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum*” ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 3: Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Denetimli Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
F1m (Özdeğer=7.211)	Ceza İnfaz Kurumunda Verilen İş ve Meslek Eğitimlerini Yeterli Buluyorum.	0,789	31,427	0,877
	Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimlerinde Tahliye Sonrasında Yeniden Topluma Uyumla İlgili Bilgiler Verilmektedir.	0,775		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Tüm Personel, Hükümlülere Meslek Edindirme ve Topluma Kazandırma Konusunda Yeterli Eğitim ve Bilinç Sahibi.	0,767		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Meslek Edindirme Faaliyetleri Hedefine Ulaşıyor.	0,709		
	Ceza İnfaz Kurumunda İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Devlet Tarafından Yeterince Maddi Destek Verilmektedir.	0,685		
	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Verilen İş ve Meslek Eğitimleri Uzman Kişilerce Verilmektedir.	0,613		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitimlerle İlgili Tahliye Sonrası Çok Rahat İş Bulabildim.	0,560		
	Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitim, Tahliye Sonrası Tekrar Suç İşleme Eğilimimi Azalttı.	0,475		
F2m (Özdeğer=1.209)	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre Eğitim Verilmektedir.	0,826	28,722	0,896
	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Kendilerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	0,801		
	Hükümlülere Yeteneklerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	0,793		
	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre İş Yurtlarındaki İşlere Yerleştirilir.	0,724		
	Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Mesleki Eğitim Kurslarına Ayrım Gözetilmeden Herkesin Katılmasına İmkân Tanındı.	0,660		
	Ceza İnfaz Kurumunda İş ve Mesleki Eğitimler Düzenleneceği Zaman Hükümlülerin Fikri Alınmaktadır.	0,629		
Toplam Varyans %60.149				

Meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum denetimli ölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğın güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Birinci faktörde yer alan maddeler f1m olarak ele alınmıştır. F1m faktörünü oluşturan 8 maddenin güvenilirliği alpha= 0.877 olarak, açıklanan varyans değeri %31.427 olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler f2m olarak ele alınmıştır. F2m faktörünü oluşturan 6 maddenin güvenilirliği alpha= 0.896 olarak,

açıklanan varyans değeri %28.722 olarak saptanmıştır. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

5.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplararası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey ve LSD testleri kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan likert ölçekler için Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçekler için geçerlilik analizleri tekrar edilmiştir. Ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; (5) tamamen katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) hiç katılmıyorum şeklinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek sonuçları $5.00-1.00=4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır (<http://www.istatistikanaliz.com>)¹.

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Hiç Katılmıyorum	1	1,00 - 1,79	Çok düşük
	2	1,80 - 2,59	Düşük
	3	2,60 - 3,39	Orta
	4	3,40 - 4,19	Yüksek
Tamamen Katılıyorum	5	4,20 - 5,00	Çok yüksek

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

6. BULGULAR VE YORUMLAR

6.1. Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutuklulara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan hükümlü ve tutuklulardan ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

6.1.1. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların demografik özelliklere göre dağılımı

Tablo 4: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	6	2,3
	Erkek	260	97,7
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular cinsiyet değişkenine göre 6'sı (%2,3) Kadın, 260'ı (%97,7) Erkek olarak dağılmaktadır.

Tablo 5: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	25 Yaş ve Altı	91	34,2
	26-35 Yaş	84	31,6
	36-45 Yaş	57	21,4
	46-55 Yaş	24	9,0
	56 Yaş ve üstü	10	3,8
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular yaş değişkenine göre 91'i (%34,2) 25 yaş ve altı, 84'ü (%31,6) 26-35 yaş, 57'si (%21,4) 36-45 yaş, 24'ü (%9,0) 46-55 yaş, 10'u (%3,8) 56 yaş ve üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 6: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Medeni Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Medeni Durumu	Bekar	153	57,5
	Evli	98	36,8
	Dul	15	5,6
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular medeni durumu değişkenine göre 153'ü (%57,5) Bekar, 98'i (%36,8) Evli, 15'i (%5,6) Dul olarak dağılmaktadır.

Tablo 7: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Öğrenim Durumu	Okur-yazar	19	7,1
	İlkokul	70	26,3
	Ortaokul	80	30,1
	Lise ve Dengi Okul	80	30,1
	Üniversite	17	6,4
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular öğrenim durumu değişkenine göre 19'u (%7,1) Okur-yazar, 70'i (%26,3) İlkokul, 80'i (%30,1) Ortaokul, 80'i (%30,1) Lise ve dengi okul, 17'si (%6,4) Üniversite olarak dağılmaktadır.

Tablo 8: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu	Evet	239	89,8
	Hayır	27	10,2
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre 239'u (%89,8) Evet, 27'si (%10,2) Hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 9: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı ücretin Geçimine Yetme Durumu	Evet, Rahatlıkla Yetiyordu	100	41,8
	Zorlanıyordum, Ama İdare Ediyordu	78	32,6
	Hayır, Yetmiyordu	61	25,5
	Toplam	239	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önce çalıştığı işten aldığı ücretin geçimine yetme durumu değişkenine göre 100'ü (%41,8) Evet, rahatlıkla yetiyordu, 78'i (%32,6) Zorlanıyordum, ama idare ediyordu, 61'i (%25,5) Hayır, yetmiyordu olarak dağılmaktadır.

Tablo 10: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği	İşçi	117	49,0
	Esnaf	64	26,8
	Diğer	58	24,3
	Toplam	239	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği değişkenine göre 117'si (%49,0) İşçi, 64'ü (%26,8) Esnaf, 58'i (%24,3) Diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 11: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaşadığı Yer	Şehir	245	92,1
	Kasaba	3	1,1
	Belde	11	4,1
	Köy	5	1,9
	Mezra	2	0,8
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular yaşadığı yer değişkenine göre 245'i (%92,1) Şehir, 3'ü (%1,1) Kasaba, 11'i (%4,1) Belde, 5'i (%1,9) Köy, 2'si (%0,8) Mezra olarak dağılmaktadır.

6.1.2. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı

Tablo 12: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Hüküm Giydiği Suç Türü Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Hüküm Giydiği Suç Türü	Adam Öldürme	24	9,0
	Adan Öldürmeye Teşebbüs	15	5,6
	Yaralama	19	7,1
	Hırsızlık	18	6,8
	Gasp	74	27,8
	Cinsel Suç	25	9,4
	Uyuşturucu Madde Suçları	48	18,0
	Diğer	43	16,2
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular hüküm giydiği suç türü değişkenine göre 24'ü (%9,0) adam öldürme, 15'i (%5,6) adan öldürmeye teşebbüs, 19'u (%7,1) yaralama, 18'i (%6,8) hırsızlık, 74'ü (%27,8) gasp, 25'i (%9,4) cinsel suç, 48'i (%18,0) uyuşturucu madde suçları, 43'ü (%16,2) diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 13: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza Aldığı Süre Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza Aldığı Süre	Tutuklu Olanlar	88	33,1
	1 Yıl İle 5 Yıl Arası Cezası Olanlar	63	23,7
	5 Yıl İle 10 Yıl Arası Cezası Olanlar	55	20,7
	10 Yıl İle 20 Yıl Arası Cezası Olanlar	39	14,7
	20 Yıl ve Daha Fazla Yıl Cezası Olanlar	21	7,9
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza aldığı süre değişkenine göre 88'i (%33,1) tutuklu olanlar, 63'ü (%23,7) 1 yıl ile 5 yıl arası cezası olanlar, 55'i (%20,7) 5 yıl ile 10 yıl arası cezası olanlar, 39'u (%14,7) 10 yıl ile 20 yıl arası cezası olanlar, 21'i (%7,9) 20 yıl ve daha fazla yıl cezası olanlar olarak dağılmaktadır.

Tablo 14: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Geriye Kalan Hükümlü Veya Tutukluluk Süresi Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Geriye Kalan Hükümlü Veya Tutukluluk Süresi	Tutuklu Olanlar	88	33,1
	6 Ay ve Daha Az Cezası Olanlar	40	15,0
	6 Ay İle 1 Yıl Arası Cezası Olanlar	27	10,2
	1 Yıl İle 5 Yıl Arası Cezası Olanlar	75	28,2
	5 Yıl İle 10 Yıl Arası Cezası Olanlar	15	5,6
	10 Yıl İle 20 Yıl Arası Cezası Olanlar	21	7,9
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular geriye kalan hükümlü veya tutukluluk süresi değişkenine göre 88'i (%33,1) tutuklu olanlar, 40'ı (%15,0) 6 ay ve daha az cezası olanlar, 27'si (%10,2) 6 ay ile 1 yıl arası cezası olanlar, 75'i (%28,2) 1 yıl ile 5 yıl arası cezası olanlar, 15'i (%5,6) 5 yıl ile 10 yıl arası cezası olanlar, 21'i (%7,9) 10 yıl ile 20 yıl arası cezası olanlar olarak dağılmaktadır.

Tablo 15: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programları Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programları	Herhangi Bir Eğitim Programına Katılmayan	148	55,6
	Aşçılık	11	4,1
	Fırıncılık	11	4,1
	Tekstil	29	10,9
	Bilgisayar ve Yabancı Dil	26	9,8
	Berber, Kuaförlük	16	6,0
	Takı Tasarım	10	3,8
	Resim, Folyo, Tiyatro	15	5,6
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumunda katıldığı mesleki eğitim programları değişkenine göre 148'i (%55,6) Herhangi bir eğitim programına katılmayan, 11'i (%4,1) Aşçılık, 11'i (%4,1) Fırıncılık, 29'u (%10,9) Tekstil, 26'sı (%9,8) Bilgisayar ve Yabancı Dil, 16'sı (%6,0) Berber, Kuaförlük, 10'u (%3,8) Takı Tasarım, 15'i (%5,6) Resim, folyo, tiyatro olarak dağılmaktadır.

Tablo 16: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Çalıştığı İş Kolu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumunda Çalıştığı İş Kolu	Herhangi Bir İş Kolunda Çalışmayanlar	100	37,6
	Mutfak Veya Yemekhanede Çalışan	39	14,7
	Çay Ocağında Çalışan	11	4,1
	Kantin, Restoranda Çalışan	22	8,3
	Fırında Çalışan	14	5,3
	Araç-bakımda Çalışan	13	4,9
	Teknik İşlerde Çalışan	19	7,1
	Çamaşırhane, Fotoğrafhane, Berberde Çalışan	16	6,0
	Tekstil Terzide Çalışan	32	12,0
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumunda çalıştığı iş kolu değişkenine göre 100'ü (%37,6) Herhangi bir iş kolunda çalışmayanlar, 39'u (%14,7) Mutfak veya Yemekhanede çalışan, 11'i (%4,1) Çay ocağında çalışan, 22'si (%8,3) Kantin, Restoranda çalışan, 14'ü (%5,3) Fırında çalışan, 13'ü (%4,9) Araç-Bakımda çalışan, 19'u (%7,1) Teknik işlerde çalışan, 16'sı (%6,0) Çamaşırhane, Fotoğrafhane, Berberde çalışan, 32'si (%12,0) Tekstil Terzide çalışan olarak dağılmaktadır.

Tablo 17: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların İş Kolunu Tercih Etmesindeki Sebepler Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
İş Kolunu Tercih Etmesindeki Sebepler	Vakit Geçirmek	60	36,1
	Para Kazanmak	39	23,5
	Tahliye Sonrası Bu İşin Kolunda Çalışma Düşüncesi	34	20,5
	Ailemin Sosyal Güvencesi Olması	11	6,6
	Diğer	22	13,3
	Toplam	166	100,0

Hükümlü ve tutuklular iş kolunu tercih etmesindeki sebepler değişkenine göre 60'ı (%36,1) Vakit geçirmek, 39'u (%23,5) Para kazanmak, 34'ü (%20,5) Tahliye sonrası bu işin kolunda çalışma düşüncesi, 11'i (%6,6) Ailemin sosyal güvencesi olması, 22'si (%13,3) Diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 18: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli	Kitap Okuyarak	129	48,5
	Resim Yaparak	14	5,3
	Müzikle Uğraşarak	37	13,9
	Diğer	86	32,3
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular boş zamanlarını değerlendirme şekli değişkenine göre 129'u (%48,5) Kitap okuyarak, 14'ü (%5,3) Resim yaparak, 37'si (%13,9) Müzikle uğraşarak, 86'sı (%32,3) Diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 19: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Kütüphaneden Yararlanma Sıklığı Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Kütüphaneden Yararlanma Sıklığı	Hiç Yararlanmıyorum	104	39,1
	Her Gün Yararlanıyorum	20	7,5
	Haftada Bir Gün Yararlanıyorum	40	15,0
	Haftada 2-3 Gün Yararlanıyorum	12	4,5
	15 Günde Bir Yararlanıyorum	39	14,7
	Ayda Bir ve üstü Yararlanıyorum	51	19,2
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular kütüphaneden yararlanma sıklığı değişkenine göre 104'ü (%39,1) Hiç yararlanmıyorum, 20'si (%7,5) Her gün yararlanıyorum, 40'ı (%15,0) Haftada bir gün yararlanıyorum, 12'si (%4,5) Haftada 2-3 gün yararlanıyorum, 39'u (%14,7) 15 günde bir yararlanıyorum, 51'i (%19,2) Ayda bir ve üstü yararlanıyorum olarak dağılmaktadır.

Tablo 20: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programlarını Yeterli Bulma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programlarını Yeterli Bulma Durumu	Evet	112	42,1
	Hayır	154	57,9
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programlarını yeterli bulma durumu değişkenine göre 112'si (%42,1) Evet, 154'ü (%57,9) Hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 21: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları Veya İş Atölyeleri Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumlarındaki Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları Veya İş Atölyeleri	Kursların, Atölyelerin Yeterli Olduğunu Düşünenler	90	33,8
	Günün Koşullarına Uygun Her Türlü Mesleki Kurs Olabilir.	57	21,4
	Aşçılık	12	4,5
	Tiyatro, Folklor Kursu	13	4,9
	Araç Bakım Onarım Kursu	11	4,1
	Tekstil Kursu	28	10,5
	Takı Tasarım Kursu	18	6,8
	Mobilya Kursu	24	9,0
	Kalorifer ve Tesisat Kursu	13	4,9
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumlarındaki olmasını istediği iş ve mesleki eğitim programları veya iş atölyeleri değişkenine göre 90'ı (%33,8) Kursların, atölyelerin yeterli olduğunu düşünenler, 57'si (%21,4) Günün koşullarına uygun her türlü mesleki kurs olabilir., 12'si (%4,5) Aşçılık, 13'ü (%4,9) Tiyatro, Folklor kursu, 11'i (%4,1) Araç bakım onarım kursu, 28'i (%10,5) Tekstil kursu, 18'i (%6,8) Takı tasarım kursu, 24'ü (%9,0) Mobilya kursu, 13'ü (%4,9) Kalorifer ve tesisat kursu olarak dağılmaktadır.

Tablo 22: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişiklikler Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişiklikler	Değişiklik Olduğunu Hissetmiyorum	66	24,8
	Özgürlüğün Değerini Anladım	16	6,0
	Sakinleştim, Zararlı Her Şeyden Arındım	13	4,9
	Hatalarımı Anlayarak Bedenen ve Ruhun Olgunlaştım	71	26,7
	Umudumu Yitirdiğimi ve Hayata Küstüğümü Hissediyorum	12	4,5
	Psikolojim Bozuldu, Hiçbir Şey Öğrenmedim	32	12,0
	Adaletin Olmadığını, Adaletsiz Davranıldığımı Hissediyorum	11	4,1
	Sabrı Öğrendiğimi Hissediyorum	13	4,9
	Duygusallaştım	14	5,3
	Ailemin ve Kendimin Değerini Anladım ve Daha Çok Bağlandığımı Hissediyorum	18	6,8
	Toplam	266	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında kendisinde olduğunu hissettiği değişiklikler değişkenine göre 66'sı (%24,8) değişiklik olduğunu hissetmiyorum, 16'sı (%6,0) Özgürlüğün değerini anladım, 13'ü (%4,9) Sakinleştim, zararlı her şeyden arındım, 71'i (%26,7) Hatalarımı anlayarak bedenen ve ruhen olgunlaştım, 12'si (%4,5) Umudumu yitirdiğimi ve hayata küstüğümü hissediyorum, 32'si (%12,0) Psikolojim bozuldu, hiçbir şey öğrenmedim, 11'i (%4,1) Adaletin olmadığını, adaletsiz davranıldığımı hissediyorum, 13'ü (%4,9) Sabrı öğrendiğimi hissediyorum, 14'ü (%5,3) Duygusallaştım, 18'i (%6,8) Ailemin ve kendimin değerini anladım ve daha çok bağlandığımı hissediyorum olarak dağılmaktadır.

6.1.3. Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 20' de görülmektedir.

Tablo 23: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutumları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Hükümlülerin Mesleki Eğitim Kurslarına Ayrım Gözetilmeden Herkesin Katılmasına İmkan Tanınır.	35	13,2	26	9,8	48	18,0	63	23,7	94	35,3	3,580	1,394
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Kendilerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	36	13,5	42	15,8	37	13,9	75	28,2	76	28,6	3,420	1,397
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre Eğitim Verilmektedir.	47	17,7	57	21,4	48	18,0	66	24,8	48	18,0	3,040	1,377
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre İş Yurtlarındaki İşlere Yerleştirilir.	48	18,0	57	21,4	65	24,4	45	16,9	51	19,2	2,980	1,371
Hükümlülere Yeteneklerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	49	18,4	50	18,8	44	16,5	65	24,4	58	21,8	3,120	1,426
Ceza İnfaz Kurumunda İş ve Mesleki Eğitimler Düzenleneceği Zaman Hükümlülerin Fikri Alınmaktadır.	58	21,8	54	20,3	47	17,7	41	15,4	66	24,8	3,010	1,493
İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Devlet Tarafından Yeterince Maddi Destek Verilmektedir.	54	20,3	47	17,7	69	25,9	38	14,3	58	21,8	3,000	1,418
Şimdiye Kadar Katıldığım Meslek Edindirme Kursları, Cezaevindeki Çalıştığım İş Kolundaki İş Verimimi Olumlu Yönde Etkilediğine İnanıyorum.	25	9,4	44	16,5	66	24,8	62	23,3	69	25,9	3,400	1,288
Ceza İnfaz Kurumundaki Katıldığım Eğitim Programlarının, Kişilerarası İletişimimi Olumlu Yönde Etkilediğine İnanıyorum.	24	9,0	34	12,8	64	24,1	72	27,1	72	27,1	3,500	1,263
Meslek Edindirme Faaliyetleri Hedefine Ulaşıyor.	31	11,7	35	13,2	70	26,3	56	21,1	74	27,8	3,400	1,329
Mesleki Eğitimler Günün Koşulları Gözetilerek Seçilmiştir.	35	13,2	40	15,0	65	24,4	71	26,7	55	20,7	3,270	1,306
Hükümlüler İşledikleri Suç Göz Önünde Tutularak Farklı İşlerde Çalıştırılmaktadır.	55	20,7	53	19,9	56	21,1	55	20,7	47	17,7	2,950	1,394
Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimlerinde Tahliye Sonrasında Yeniden Topluma Uyumla İlgili Bilgiler Verilmektedir.	41	15,4	30	11,3	57	21,4	71	26,7	67	25,2	3,350	1,374
Hükümlülere Verilen İş ve Meslek Eğitimleri Uzman Kişilerce Verilmektedir.	43	16,2	27	10,2	48	18,0	69	25,9	79	29,7	3,430	1,421
Ceza İnfaz Kurumundaki Tüm Personel, Hükümlülere Meslek Edindirme ve Topluma Kazandırma Konusunda	48	18,0	34	12,8	55	20,7	60	22,6	69	25,9	3,260	1,434

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
Yeterli Eğitim ve Bilinç Sahibi.												
İşkollarında Çalışan Hükümlülere, Yaptıkları İş Karşılığında Yeterli ücret Ödenmektedir.	83	31,2	50	18,8	63	23,7	33	12,4	37	13,9	2,590	1,399
Ceza İnfaz Kurumunda Verilen İş ve Meslek Eğitimlerini Yeterli Buluyorum.	66	24,8	46	17,3	52	19,5	49	18,4	53	19,9	2,910	1,465
Çalıştığım İşkolunda, İş Ortamı Sağlıklardır.	33	12,4	16	6,0	53	19,9	80	30,1	84	31,6	3,620	1,318
Mesleki Eğitim Faaliyetlerinde Kullanılan Araç-gereç Sayısı Yeterlidir.	41	15,4	28	10,5	63	23,7	66	24,8	68	25,6	3,350	1,371
Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimleri Tüm Zamanımı Aldığından Kendime Vakit Ayıramıyorum.	64	24,1	59	22,2	51	19,2	40	15,0	52	19,5	2,840	1,449
Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitimlerle İlgili Tahliye Sonrası Çok Rahat İş Bulabilirim.	54	20,3	37	13,9	56	21,1	52	19,5	67	25,2	3,150	1,462
İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Katıldığımda Mutlu Oluyorum.	22	8,3	15	5,6	39	14,7	81	30,5	109	41,0	3,900	1,234
Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitim, Tahliye Sonrası Tekrar Suç İşleme Eğilimimi Azaltacak Düzeydedir.	42	15,8	20	7,5	40	15,0	59	22,2	105	39,5	3,620	1,460

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları ile ilgili ifadelerle verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanınır.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %13,2'si (n=35) hiç katılmıyorum, %9,8'i (n=26) katılmıyorum, %18,0'ı (n=48) kararsızım, %23,7'si (n=63) katılıyorum, %35,3'ü (n=94) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanınır.” ifadesine yüksek (3,580 ± 1,394) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %13,5'i (n=36) hiç katılmıyorum, %15,8'i (n=42) katılmıyorum, %13,9'u (n=37) kararsızım, %28,2'si (n=75) katılıyorum, %28,6'sı (n=76) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine yüksek (3,420 ± 1,397) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %17,7'si (n=47) hiç katılmıyorum, %21,4'ü (n=57) katılmıyorum, %18,0'ı (n=48) kararsızım, %24,8'i (n=66) katılıyorum, %18,0'ı (n=48) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.” ifadesine orta (3,040 ± 1,377) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %18,0'ı (n=48) hiç katılmıyorum, %21,4'ü (n=57) katılmıyorum, %24,4'ü (n=65) kararsızım, %16,9'u (n=45) katılıyorum, %19,2'si (n=51) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.” ifadesine orta (2,980 ± 1,371) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Hükümlülere yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %18,4'ü (n=49) hiç katılmıyorum, %18,8'i (n=50) katılmıyorum, %16,5'i (n=44) kararsızım, %24,4'ü (n=65) katılıyorum, %21,8'i (n=58) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “hükümlülere yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine orta (3,120 ± 1,426) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %21,8'i (n=58) hiç katılmıyorum, %20,3'ü (n=54) katılmıyorum, %17,7'si (n=47) kararsızım, %15,4'ü (n=41) katılıyorum, %24,8'i (n=66) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.” ifadesine orta (3,010 ± 1,493) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“İş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir. ” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %20,3'ü (n=54) hiç katılmıyorum, %17,7'si (n=47) katılmıyorum, %25,9'u (n=69) kararsızım, %14,3'ü (n=38) katılıyorum, %21,8'i (n=58) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “iş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir. ” ifadesine orta (3,000 ± 1,418) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Şimdiye kadar katıldığım meslek edindirme kursları, cezaevindeki çalıştığım iş kolundaki iş verimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %9,4'ü (n=25) hiç katılmıyorum, %16,5'i (n=44) katılmıyorum, %24,8'i (n=66) kararsızım, %23,3'ü (n=62) katılıyorum, %25,9'u (n=69) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “şimdiye kadar katıldığım meslek edindirme kursları, cezaevindeki çalıştığım iş kolundaki iş verimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.” ifadesine yüksek (3,400 ± 1,288) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki katıldığım eğitim programlarının, kişilerarası iletişimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %9,0'ı (n=24) hiç katılmıyorum, %12,8'i (n=34) katılmıyorum, %24,1'i (n=64) kararsızım, %27,1'i (n=72) katılıyorum, %27,1'i (n=72) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki katıldığım eğitim programlarının, kişilerarası iletişimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.” ifadesine yüksek (3,500 ± 1,263) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %11,7'si (n=31) hiç katılmıyorum, %13,2'si (n=35) katılmıyorum, %26,3'ü (n=70) kararsızım, %21,1'i (n=56) katılıyorum, %27,8'i (n=74) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.” ifadesine yüksek (3,400 ± 1,329) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Mesleki eğitimler günün koşulları gözetilerek seçilmiştir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %13,2'si (n=35) hiç katılmıyorum, %15,0'ı (n=40) katılmıyorum, %24,4'ü (n=65) kararsızım, %26,7'si (n=71) katılıyorum, %20,7'si (n=55) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “mesleki eğitimler günün koşulları gözetilerek seçilmiştir.” ifadesine orta (3,270 ± 1,306) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Hükümlüler işledikleri suç göz önünde tutularak farklı işlerde çalıştırılmaktadır.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %20,7'si (n=55) hiç katılmıyorum, %19,9'u (n=53) katılmıyorum, %21,1'i (n=56) kararsızım, %20,7'si (n=55) katılıyorum, %17,7'si (n=47) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “hükümlüler işledikleri suç göz önünde tutularak farklı işlerde çalıştırılmaktadır.” ifadesine orta (2,950 ± 1,394) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %15,4'ü (n=41) hiç katılmıyorum, %11,3'ü (n=30) katılmıyorum, %21,4'ü (n=57) kararsızım, %26,7'si (n=71) katılıyorum, %25,2'si (n=67) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.” ifadesine orta (3,350 ± 1,374) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Hükümlülere verilen iş ve meslek eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %16,2'si (n=43) hiç katılmıyorum, %10,2'si (n=27) katılmıyorum, %18,0'ı (n=48) kararsızım, %25,9'u (n=69) katılıyorum, %29,7'si (n=79)

tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “hükümlülere verilen iş ve meslek eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.” ifadesine yüksek ($3,430 \pm 1,421$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %18,0’i (n=48) hiç katılmıyorum, %12,8’i (n=34) katılmıyorum, %20,7’si (n=55) kararsızım, %22,6’sı (n=60) katılıyorum, %25,9’u (n=69) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.” ifadesine orta ($3,260 \pm 1,434$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“İşkollarında çalışan hükümlülere, yaptıkları iş karşılığında yeterli ücret ödenmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %31,2’si (n=83) hiç katılmıyorum, %18,8’i (n=50) katılmıyorum, %23,7’si (n=63) kararsızım, %12,4’ü (n=33) katılıyorum, %13,9’u (n=37) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “işkollarında çalışan hükümlülere, yaptıkları iş karşılığında yeterli ücret ödenmektedir.” ifadesine zayıf ($2,590 \pm 1,399$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda verilen iş ve meslek eğitimlerini yeterli buluyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %24,8’i (n=66) hiç katılmıyorum, %17,3’ü (n=46) katılmıyorum, %19,5’i (n=52) kararsızım, %18,4’ü (n=49) katılıyorum, %19,9’u (n=53) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda verilen iş ve meslek eğitimlerini yeterli buluyorum.” ifadesine orta ($2,910 \pm 1,465$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çalıştığım işkolunda, iş ortamı sağlıklıdır.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %12,4’ü (n=33) hiç katılmıyorum, %6,0’ı (n=16) katılmıyorum, %19,9’u (n=53) kararsızım, %30,1’i (n=80) katılıyorum, %31,6’sı (n=84) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “çalıştığım işkolunda, iş ortamı sağlıklıdır.” ifadesine yüksek ($3,620 \pm 1,318$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Mesleki eğitim faaliyetlerinde kullanılan araç-gereç sayısı yeterlidir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %15,4’ü (n=41) hiç katılmıyorum, %10,5’i (n=28) katılmıyorum, %23,7’si (n=63) kararsızım, %24,8’i (n=66) katılıyorum, %25,6’sı (n=68) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “mesleki eğitim faaliyetlerinde kullanılan araç-gereç sayısı yeterlidir.” ifadesine orta ($3,350 \pm 1,371$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimleri tüm zamanımı aldığından kendime vakit ayıramıyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %24,1'i (n=64) hiç katılmıyorum, %22,2'si (n=59) katılmıyorum, %19,2'si (n=51) kararsızım, %15,0'ı (n=40) katılıyorum, %19,5'i (n=52) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimleri tüm zamanımı aldığından kendime vakit ayıramıyorum.” ifadesine orta ($2,840 \pm 1,449$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabilirim.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %20,3'ü (n=54) hiç katılmıyorum, %13,9'u (n=37) katılmıyorum, %21,1'i (n=56) kararsızım, %19,5'i (n=52) katılıyorum, %25,2'si (n=67) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabilirim.” ifadesine orta ($3,150 \pm 1,462$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“İş ve mesleki eğitim faaliyetlerine katıldığımda mutlu oluyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %8,3'ü (n=22) hiç katılmıyorum, %5,6'sı (n=15) katılmıyorum, %14,7'si (n=39) kararsızım, %30,5'i (n=81) katılıyorum, %41,0'ı (n=109) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “iş ve mesleki eğitim faaliyetlerine katıldığımda mutlu oluyorum.” ifadesine yüksek ($3,900 \pm 1,234$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

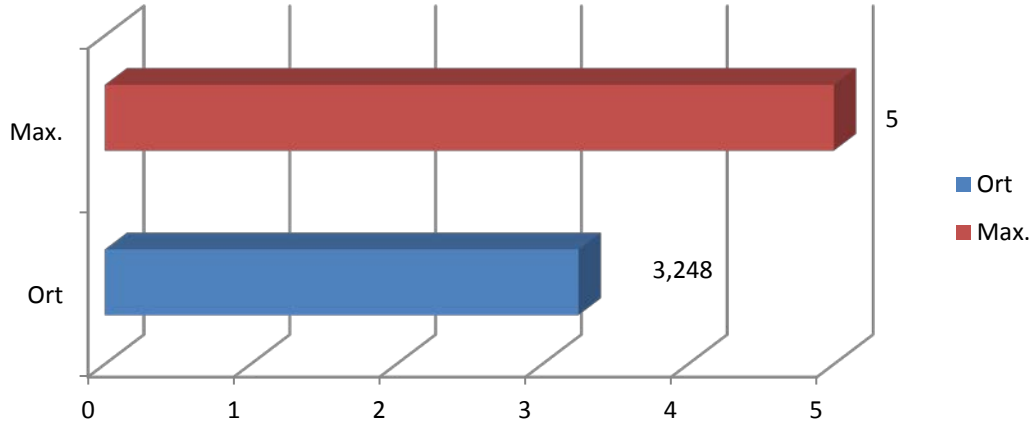
“Ceza infaz kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azaltacak düzeydedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %15,8'i (n=42) hiç katılmıyorum, %7,5'i (n=20) katılmıyorum, %15,0'ı (n=40) kararsızım, %22,2'si (n=59) katılıyorum, %39,5'i (n=105) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azaltacak düzeydedir.” ifadesine yüksek ($3,620 \pm 1,460$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

6.1.4. Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalaması

Tablo 24: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	266	3,248	0,930	1,000	5,000

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalamasının orta ($3,248 \pm 0,930$) düzeyde olduğu görülmektedir.

Şekil 2: Araştırmaya Katılan Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması

6.1.5. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin demografik özelliklere göre ortalamaları

Tablo 25: Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Kadın	6	3,101	1,048	779,500	0,998
	Erkek	260	3,251	0,929		

Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 26: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	25 Yaş ve Altı	91	3,507	0,830	3,505	0,008	1 > 2
	26-35 Yaş	84	3,064	0,904			
	36-45 Yaş	57	3,084	1,031			
	46-55 Yaş	24	3,163	1,030			
	56 Yaş ve üstü	10	3,574	0,652			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,505; p=0,008<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. 25 ve daha küçük yaşta olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,507 \pm 0,830$), 26-35 yaş aralığındaki cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,064 \pm 0,904$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 27: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Medeni Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Bekar	153	3,367	0,877	3,198	0,042	1 > 2
	Evli	98	3,065	0,990			
	Dul	15	3,226	0,918			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının medeni durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,198; p=0,042<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Medeni durumu bekar olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,367 \pm 0,877$), medeni durumu evli olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,065 \pm 0,990$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 28: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Okur-yazar	19	4,016	1,107	5,669	0,000	1 > 3
	İlkokul	70	3,406	0,904			1 > 4
	Ortaokul	80	3,208	0,867			1 > 5
	Lise ve Dengi Okul	80	3,018	0,827			
	Üniversite	17	3,005	1,090			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,669$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrenim durumu okur-yazar olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($4,016 \pm 1,107$), öğrenim durumu ortaokul olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,208 \pm 0,867$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu okur-yazar olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($4,016 \pm 1,107$), öğrenim durumu lise ve dengi okul olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,018 \pm 0,827$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu okur-yazar olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($4,016 \pm 1,107$), öğrenim durumu üniversite olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,005 \pm 1,090$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 29: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet	239	3,277	0,913	1,540	0,125
	Hayır	27	2,987	1,055		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 30: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet, Rahatlıkla Yetiyordu	100	3,274	0,871	0,685	0,505
	Zorlanıyordum, Ama İdare Ediyordu	78	3,360	0,927		
	Hayır, Yetmiyordu	61	3,177	0,965		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önce çalıştığı işten aldığı ücretin geçimine yetme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 31: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleğine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	İşçi	117	3,435	0,930	5,254	0,006	1 > 3
	Esnaf	64	3,268	0,859			
	Diğer	58	2,969	0,869			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,254$; $p=0,006<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği işçi olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,435 \pm 0,930$), ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği diğer mesleklerden olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,969 \pm 0,869$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 32: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Yere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Şehir	245	3,252	0,947	0,262	0,794
	Diğer	21	3,197	0,716		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

6.1.6. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özelliklerine göre ortalamaları

Tablo 33: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Hüküm Giydiği Suç Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Adam Öldürme	24	2,964	1,089	3,191	0,003	6 > 7
	Adan Öldürmeye Teşebbüs	15	3,293	0,988			
	Yaralama	19	3,032	0,743			
	Hırsızlık	18	3,703	1,017			
	Gasp	74	3,385	0,888			
	Cinsel Suç	25	3,727	0,534			
	Uyuşturucu Madde Suçları	48	2,996	0,982			
	Diğer	43	3,062	0,883			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının hüküm giydiği suç türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,191$; $p=0,003<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Hüküm giydiği suç türü cinsel suç olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,727 \pm 0,534$), hüküm giydiği suç türü uyuşturucu madde suçları olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,996 \pm 0,982$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 34: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza Aldığı Süreye Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Tutuklu Olanlar	88	3,532	0,874	3,950	0,004	1 > 5
	1 Yıl İle 5 Yıl Arası Cezası Olanlar	63	3,120	0,954			
	5 Yıl İle 10 Yıl Arası Cezası Olanlar	55	3,232	0,809			
	10 Yıl İle 20 Yıl Arası Cezası Olanlar	39	3,056	0,961			
	20 Yıl ve Daha Fazla Yıl Cezası Olanlar	21	2,839	1,068			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza aldığı süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,950$; $p=0,004<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sadece tutuklu olanların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,532 \pm 0,874$), ceza aldığı süre 20 yıl ve daha fazla yıl cezası olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,839 \pm 1,068$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 35: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Geriye Kalan Hükümlü Veya Tutukluluk Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Tutuklu Olanlar	88	3,532	0,874	3,261	0,007	1 > 6
	6 Ay ve Daha Az Cezası Olanlar	40	3,044	0,894			
	6 Ay İle 1 Yıl Arası Cezası Olanlar	27	3,074	0,957			
	1 Yıl İle 5 Yıl Arası Cezası Olanlar	75	3,227	0,888			
	5 Yıl İle 10 Yıl Arası Cezası Olanlar	15	3,136	0,963			
	10 Yıl İle 20 Yıl Arası Cezası Olanlar	21	2,826	1,071			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının geriye kalan hükümlü veya tutukluluk süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark

istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($F=3,261$; $p=0,007<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Geriye kalan hükümlü veya tutukluluk süresi olmayan, sadece tutuklu olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,532 \pm 0,874$), geriye kalan hükümlü veya tutukluluk süresi 10 yıl ile 20 yıl arası cezası olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,826 \pm 1,071$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 36: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitim Programlarına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Herhangi Bir Eğitim Programına Katılmayan	148	3,107	1,018	1,814	0,085
	Aşçılık	11	3,664	1,030		
	Fırıncılık	11	3,158	0,683		
	Tekstil	29	3,552	0,709		
	Bilgisayar ve Yabancı Dil	26	3,194	0,952		
	Berber, Kuaförlük	16	3,630	0,644		
	Takı Tasarım	10	3,491	0,700		
	Resim, Folyo, Tiyatro	15	3,336	0,497		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumunda katıldığı mesleki eğitim programları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 37: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumunda Çalıştığı İş Koluna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Herhangi Bir İş Kolunda Çalışmayanlar	100	3,482	0,847	2,283	0,022	1 > 3
	Mutfak Veya Yemekhanede Çalışan	39	3,338	1,003			1 > 6
	Çay Ocağında Çalışan	11	2,850	1,100			2 > 6
	Kantin, Restoranda Çalışan	22	3,245	0,890			1 > 8
	Fırında Çalışan	14	3,031	0,729			1 > 9
	Araç-bakımda Çalışan	13	2,682	0,799			
	Teknik İşlerde Çalışan	19	3,220	0,647			
	Çamaşırhane, Fotoğrafhane, Berberde Çalışan	16	2,954	1,174			
	Tekstil Terzide Çalışan	32	3,034	1,036			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumunda çalıştığı iş kolu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,283$; $p=0,022 < 0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Herhangi bir iş kolunda çalışmayan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,482 \pm 0,847$), Çay ocağında çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,850 \pm 1,100$) yüksek bulunmuştur. Herhangi bir iş kolunda çalışmayan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,482 \pm 0,847$), Araç-Bakımda çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,682 \pm 0,799$) yüksek bulunmuştur. Mutfak veya Yemekhanede çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,338 \pm 1,003$), Araç-Bakımda çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,682 \pm 0,799$) yüksek bulunmuştur. Herhangi bir iş kolunda çalışmayan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,482 \pm 0,847$), Çamaşırhane, Fotoğrafhane, Berberde çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,954 \pm 1,174$)

yüksek bulunmuştur. Herhangi bir iş kolunda çalışmayan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,482 \pm 0,847$), Tekstil Terzide çalışan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,034 \pm 1,036$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 38: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin İş Kolunu Tercih Etmesindeki Sebeplere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Vakit Geçirmek	60	3,065	0,974	3,154	0,016	3 > 5
	Para Kazanmak	39	3,048	0,856			
	Tahliye Sonrası Bu İşin Kolunda Çalışma Düşüncesi	34	3,499	0,925			
	Ailemin Sosyal Güvencesi Olması	11	3,289	1,109			
	Diğer	22	2,629	0,823			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının iş kolunu tercih etmesindeki sebepler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,154$; $p=0,016 < 0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. İş kolunu tercih etmesindeki sebep olarak tahliye sonrası tercih ettiği bu işin kolunda çalışma düşüncesi olan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,499 \pm 0,925$), iş kolunu tercih etmesindeki sebepler diğer sebeplerden dolayı iş kolunu seçen cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,629 \pm 0,823$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 39: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekline Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Kitap Okuyarak	129	3,308	0,867	1,136	0,335
	Resim Yaparak	14	3,528	1,077		
	Müzikle Uğraşarak	37	3,223	0,960		
	Diğer	86	3,122	0,981		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının boş zamanlarını değerlendirme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 40: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Kütüphaneden Yararlanma Sıklığı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Hiç Yararlanmıyorum	104	3,201	0,960	0,110	0,990
	Her Gün Yararlanıyorum	20	3,237	1,021		
	Haftada Bir Gün Yararlanıyorum	40	3,289	0,874		
	Haftada 2-3 Gün Yararlanıyorum	12	3,254	0,670		
	15 Günde Bir Yararlanıyorum	39	3,258	0,780		
	Ayda Bir ve üstü Yararlanıyorum	51	3,307	1,061		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının kütüphaneden yararlanma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 41: Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programlarını Yeterli Bulma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet	112	3,685	0,790	7,129	0,000
	Hayır	154	2,930	0,896		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programlarını yeterli bulma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=7.129$; $p=0.000<0,05$). Ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programlarını yeterli bulan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($x=3,685$), ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programlarını yeterli bulmayan cezaevinde

bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($x=2,930$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 42: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki Olmasını İstedığı İş ve Mesleki Eğitim Programları Veya İş Atölyelerine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Kursların, Atölyelerin Yeterli Olduğunu Düşünenler	90	3,377	0,923	1,479	0,165
	Günün Koşullarına Uygun Her Türü Mesleki Kurs Olabilir.	57	3,076	0,948		
	Aşçılık	12	3,417	1,229		
	Tiyatro, Folklor Kursu	13	3,278	0,813		
	Araç Bakım Onarım Kursu	11	2,747	0,700		
	Tekstil Kursu	28	3,391	1,184		
	Takı Tasarım Kursu	18	2,906	0,756		
	Mobilya Kursu	24	3,234	0,675		
	Kalorifer ve Tesisat Kursu	13	3,539	0,672		

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumlarındaki olmasını istediği iş ve mesleki eğitim programları veya iş atölyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 43: Cezaevinde Bulunan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişikliklere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Hiçbir Değişiklik Olduğunu Hissetmiyorum	66	3,381	0,926	2,605	0,007	1 > 6
	Özgürlüğün Değerini Anladım	16	3,139	0,674			
	Sakinleştim, Zararlı Her Şeyden Arındım	13	3,385	1,045			
	Hatalarımı Anlayarak Bedenen ve Ruhun Olgunlaştım	71	3,409	0,826			
	Umudumu Yitirdiğimi ve Hayata Küstüğümü Hissediyorum	12	3,062	1,236			
	Psikolojim Bozuldu, Hiçbir Şey Öğrenmedim	32	2,645	1,054			
	Adaletin Olmadığını, Adaletsiz Davranıldığını Hissediyorum	11	2,763	0,840			
	Sabri Öğrendiğimi Hissediyorum	13	3,291	0,715			
	Duygusallaştım	14	3,457	0,759			
	Ailemin ve Kendimin Değerini Anladım ve Daha Çok Bağlandığımı Hissediyorum	18	3,420	0,928			

Araştırmaya katılan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında kendisinde olduğunu hissettiği değişiklikler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,605$; $p=0,007 < 0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında kendisinde hiçbir değişiklik olduğunu hissetmeyen cezaevinde bulunan hükümlü ve

tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,381 \pm 0,926$), ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında psikolojisi bozulan, hiçbir şey öğrenemeyen cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,645 \pm 1,054$) yüksek bulunmuştur. Ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında hatalarını anlayarak beden ve ruhen olgunlaşan cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,409 \pm 0,826$), ceza infaz kurumlarında geçirdiği süre zarfında psikolojisi bozulan, hiçbir şey öğrenemeyen cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($2,645 \pm 1,054$) yüksek bulunmuştur.

6.2. Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutuklulara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutuklulardan ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

6.2.1. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların demografik özelliklere göre dağılımı

Tablo 44: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	11	5,6
	Erkek	185	94,4
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular cinsiyet değişkenine göre 11'i (%5,6) Kadın, 185'i (%94,4) Erkek olarak dağılmaktadır.

Tablo 45: Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	25 Yaş ve Altı	21	10,7
	26-35 Yaş	77	39,3
	36-45 Yaş	67	34,2
	46-55 Yaş	20	10,2
	56 Yaş ve üstü	11	5,6
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular yaş değişkenine göre 21'i (%10,7) 25 yaş ve altı, 77'si (%39,3) 26-35 yaş, 67'si (%34,2) 36-45 yaş, 20'si (%10,2) 46-55 yaş, 11'i (%5,6) 56 yaş ve üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 46: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Medeni Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Medeni Durumu	Bekar	61	31,1
	Evli	121	61,7
	Dul	14	7,1
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular medeni durumu değişkenine göre 61'i (%31,1) Bekar, 121'i (%61,7) Evli, 14'ü (%7,1) Dul olarak dağılmaktadır.

Tablo 47: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Öğrenim Durumu	Okur-yazar	22	11,2
	İlkokul	61	31,1
	Ortaokul	48	24,5
	Lise ve Dengi Okul	54	27,6
	Üniversite	11	5,6
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular öğrenim durumu değişkenine göre 22'si (%11,2) Okur-yazar, 61'i (%31,1) İlkokul, 48'i (%24,5) Ortaokul, 54'ü (%27,6) Lise ve dengi okul, 11'i (%5,6) Üniversite olarak dağılmaktadır.

Tablo 48: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu	Evet	175	89,3
	Hayır	21	10,7
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre 175'i (%89,3) Evet, 21'i (%10,7) Hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 49: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı ücretin Geçimine Yetme Durumu	Evet, Rahatlıkla Yetiyordu	81	46,3
	Zorlanıyordum, Ama İdare Ediyordu	63	36,0
	Hayır, Yetmiyordu	31	17,7
	Toplam	175	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önce çalıştığı işten aldığı ücretin geçimine yetme durumu değişkenine göre 81'i (%46,3) Evet, rahatlıkla yetiyordu, 63'ü (%36,0) Zorlanıyordum, ama idare ediyordu, 31'i (%17,7) Hayır, yetmiyordu olarak dağılmaktadır.

Tablo 50: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleği	İşçi	80	45,7
	Esnaf	46	26,3
	Diğer	49	28,0
	Toplam	175	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği değişkenine göre 80'i (%45,7) İşçi, 46'sı (%26,3) Esnaf, 49'u (%28,0) Diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 51: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaşadığı Yer	Şehir	173	88,3
	Kasaba-köy	11	5,6
	Belde	12	6,1
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular yaşadığı yer değişkenine göre 173'ü (%88,3) Şehir, 11'i (%5,6) Kasaba-Köy, 12'si (%6,1) Belde olarak dağılmaktadır.

Tablo 52: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların İkamet Ettiği Bireyler Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
İkamet Ettiği Bireyler	Tek Başına	24	12,2
	Eşiyle	14	7,1
	Eşi ve Çocuklarıyla	88	44,9
	Anne ve Babasıyla	50	25,5
	Anne, Baba, Eş ve Çocuklarıyla	20	10,2
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ikamet ettiği bireyler değişkenine göre 24'ü (%12,2) Tek başına, 14'ü (%7,1) Eşiyle, 88'i (%44,9) Eşi ve çocuklarıyla, 50'si (%25,5) Anne ve babasıyla, 20'si (%10,2) Anne, baba, eş ve çocuklarıyla olarak dağılmaktadır.

Tablo 53: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Yaşadığı Konutun Sahip Olduğu Birey Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaşadığı Konutun Sahip Olduğu Birey	Kendisine Ait	33	16,8
	Kira	97	49,5
	Anne ve Babasına Ait	56	28,6
	Eşine Ait	10	5,1
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular yaşadığı konutun sahip olduğu birey değişkenine göre 33'ü (%16,8) Kendisine ait, 97'si (%49,5) Kira, 56'sı (%28,6) Anne ve babasına ait, 10'u (%5,1) Eşine ait olarak dağılmaktadır.

Tablo 54: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Hüküm Giydiği Suç Türü Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Hüküm Giydiği Suç Türü	Adam Öldürme	11	5,6
	Adam Öldürmeye Teşebbüs	13	6,6
	Yaralama	34	17,3
	Hırsızlık	13	6,6
	Gasp	17	8,7
	Cinsel Suçlar	10	5,1
	Uyuşturucu Madde	41	20,9
	Diğer Suçlar	57	29,1
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular hüküm giydiği suç türü değişkenine göre 11'i (%5,6) adam öldürme, 13'ü (%6,6) adam öldürmeye teşebbüs, 34'ü (%17,3) yaralama, 13'ü (%6,6) hırsızlık, 17'si (%8,7) gasp, 10'u (%5,1) cinsel suçlar, 41'i (%20,9) uyuşturucu madde, 57'si (%29,1) diğer suçlar olarak dağılmaktadır.

Tablo 55: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Geriye Kalan Denetim Serbestlik Süresinin Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Geriye Kalan Denetim Serbestlik Süresinin Olma Durumu	1 Aydan Az Denetim Serbestlik Süresi Kalanlar	26	16,2
	1 Ay İle 3 Ay Arası Denetim Serbestlik Süresi Kalanlar	28	17,5
	3 Ay İle 6 Ay Arası Denetim Serbestlik Süresi Kalanlar	51	31,9
	6 Ay İle 9 Ay Arası Denetim Serbestlik Süresi Kalanlar	37	23,1
	9 Ay İle 1 Yıl Arası Denetim Serbestlik Süresi Kalanlar	18	11,2
	Toplam	160	100,0

Hükümlü ve tutuklular geriye kalan denetim serbestlik süresinin olma durumu değişkenine göre 26'sı (%16,2) 1 aydan az denetim serbestlik süresi kalanlar, 28'i (%17,5) 1 ay ile 3 ay arası denetim serbestlik süresi kalanlar, 51'i (%31,9) 3 ay ile 6 ay arası denetim serbestlik süresi kalanlar, 37'si (%23,1) 6 ay ile 9 ay arası denetim serbestlik süresi kalanlar, 18'i (%11,2) 9 ay ile 1 yıl arası denetim serbestlik süresi kalanlar olarak dağılmaktadır.

Tablo 56: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitimi Programları Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumunda Katıldığı Mesleki Eğitimi Programları	Herhangi Bir Mesleki Eğitim Programına Katılmayanlar	163	83,2
	Aşçılık	4	2,0
	Fırıncılık	3	1,5
	Tekstil	6	3,1
	Bilgisayar ve Yabancı Dil	8	4,1
	Berber ve Kuaförlük	4	2,0
	Teknik İşler (inşaat, Elektrik, Tesisat Vb.)	5	2,6
	Takı Tasarım	3	1,5
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumunda katıldığı mesleki eğitimi programları değişkenine göre 163'ü (%83,2) Herhangi bir mesleki eğitim programına katılmayanlar, 4'ü (%2,0) Aşçılık, 3'ü (%1,5) Fırıncılık, 6'sı (%3,1) Tekstil, 8'i (%4,1) Bilgisayar ve Yabancı Dil, 4'ü (%2,0) Berber ve Kuaförlük, 5'i (%2,6) Teknik işler (inşaat, elektrik, tesisat vb.), 3'ü (%1,5) Takı tasarım olarak dağılmaktadır.

Tablo 57: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Süre Zarfında Çalıştığı İş Kolları Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Süre Zarfında Çalıştığı İş Kolları	İş Kolarında Çalışmayanlar	121	61,7
	Mutfak ve Yemekhanede Çalışan	11	5,6
	Çay Ocağında Çalışan	5	2,6
	Kantin, Restoranda Çalışan	2	1,0
	Fırında Çalışan	9	4,6
	Araç Bakımında Çalışan	2	1,0
	Genel ve Çevre Temizliğinde Çalışan	27	13,8
	Teknik İşlerde (inşaat, Elektrik, Tesisat Vb.) Çalışan	10	5,1
	Mobilya ve Tekstilde Çalışan	9	4,6
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumunda bulunduğu süre zarfında çalıştığı iş kolları değişkenine göre 121'i (%61,7) İş kolarında çalışmayanlar, 11'i (%5,6) Mutfak ve yemekhanede çalışan, 5'i (%2,6) Çay ocağında çalışan, 2'si (%1,0) Kantin, Restoranda çalışan, 9'u (%4,6) Fırında çalışan, 2'si (%1,0) Araç bakımında çalışan, 27'si (%13,8) Genel ve çevre temizliğinde çalışan, 10'u (%5,1) Teknik işlerde (inşaat, elektrik, tesisat vb.) çalışan, 9'u (%4,6) Mobilya ve Tekstilde çalışan olarak dağılmaktadır.

Tablo 58: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programları Yeterli Bulma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programları Yeterli Bulma Durumu	Evet	141	71,9
	Hayır	55	28,1
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programları yeterli bulma durumu değişkenine göre 141'i (%71,9) Evet, 55'i (%28,1) Hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 59: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu	Hayır	29	14,8
	Evet	167	85,2
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra herhangi bir işte çalışma durumu değişkenine göre 29'u (%14,8) hayır, 167'si (%85,2) evet olarak dağılmaktadır.

Tablo 60: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Çalıştığı İşin Sigortalı Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Çalıştığı İşin Sigortalı Olma Durumu	Evet	140	83,8
	Hayır	27	16,2
	Toplam	167	100,0

Hükümlü ve tutuklular çalıştığı işin sigortalı olma durumu değişkenine göre 140'ı (%83,8) evet, 27'si (%16,2) hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 61: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Çalıştığı İşle İlgili Ceza İnfaz Kurumunda Mesleki Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Çalıştığı İşle İlgili Ceza İnfaz Kurumunda Mesleki Eğitim Alma Durumu	Evet	17	10,2
	Hayır	150	89,8
	Toplam	167	100,0

Hükümlü ve tutuklular çalıştığı işle ilgili ceza infaz kurumunda mesleki eğitim alma durumu değişkenine göre 17'si (%10,2) evet, 150'si (%89,8) hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 62: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra İnsanlarla İletişim Kurmakta Zorluk Yaşama Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra İnsanlarla İletişim Kurmakta Zorluk Yaşama Durumu	Hayır Yaşamadım	137	82,0
	Evet, Ailemle	18	10,8
	Evet, Akrabalarımle	3	1,8
	Evet, Arkadaşlarımla	4	2,4
	Evet, Yaşadığım Mahalle/köy/ilçe/il İle	5	3,0
	Toplam	167	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra insanlarla iletişim kurmakta zorluk yaşama durumu değişkenine göre 137'si (%82,0) Hayır yaşamadım, 18'i (%10,8) Evet, ailemle, 3'ü (%1,8) Evet, akrabalarımle, 4'ü (%2,4) Evet, arkadaşlarımla, 5'i (%3,0) Evet, yaşadığım mahalle/köy/ilçe/il ile olarak dağılmaktadır.

Tablo 63: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Yaşam Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Yaşam Durumu	Rahatlıkla Uyum Sağladım	99	50,5
	Benim İçin Hiç Kolay Değildi	21	10,7
	Sadece Bir Müddet Zorlandım	76	38,8
	Ama Şimdi İyiyim		
	Toplam	196	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra yaşam durumu değişkenine göre 99'u (%50,5) Rahatlıkla uyum sağladım, 21'i (%10,7) Benim için hiç kolay değildi, 76'sı (%38,8) Sadece bir müddet zorlandım ama şimdi iyiyim olarak dağılmaktadır.

Tablo 64. Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Sürede Katıldığı İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Kendisine Tahliye Olduktan Sonra Yardımcı Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Sürede Katıldığı İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Kendisine Tahliye Olduktan Sonra Yardımcı Olma Durumu	Evet Oldu	44	27,3
	Hayır Olmadı	117	72,7
	Toplam	161	100,0

Hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumunda bulunduğu sürede katıldığı iş ve mesleki eğitim faaliyetlerinin kendisine tahliye olduktan sonra yardımcı olma durumu değişkenine göre 44'ü (%27,3) Evet oldu, 117'si (%72,7) Hayır olmadı olarak dağılmaktadır.

Tablo 65: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Tahliye Olduğu (Bulunduğu) Ceza İnfaz Kurumlarında Tahliye Sonrası Yaşama Hazırlık İçin Yapılması Gerektiğini Düşündüğü Şeyler Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Tahliye Olduğu (bulunduğu) Ceza İnfaz Kurumlarında Tahliye Sonrası Yaşama Hazırlık İçin Yapılması Gerektiğini Düşündüğü Şeyler	Meslek Öğrenebilme ve Çalışma İmkanları Tanınarak Yeterli ücret Ödenmesi Gerekir.	30	44,8
	Sivil Hayatla Daha Yakınlaşma Sağlanması Gerekir.	4	6,0
	Rahat Bıraksınlar, Denetim Faaliyetlerinin Daha Hafif Olması Gerekir.	4	6,0
	Her Türlü Eğitim ve İş Faaliyetlerinin Olması Gerekir.	13	19,4
	İnsanlara İnsanca Davranılması Gerekir.	6	9,0
	Bireysel Destek Görüşmelerine Ağırlık Verilerek, Sahip Çıkılması Gerekir.	8	11,9
	Tahliye Sonrası İçin Maddi Destek Verilmesi Gerekir.	2	3,0
	Toplam	67	100,0

Hükümlü ve tutuklular tahliye olduğu (bulunduğu) ceza infaz kurumlarında tahliye sonrası yaşama hazırlık için yapılması gerektiğini düşündüğü şeyler değişkenine göre 30'u (%44,8) Meslek öğrenebilme ve çalışma imkanları tanınarak yeterli ücret ödenmesi gerekir., 4'ü (%6,0) Sivil hayatla daha yakınlaşma sağlanması gerekir., 4'ü (%6,0) Rahat bıraksınlar,

denetim faaliyetlerinin daha hafif olması gerekir., 13'ü (%19,4) Her türlü eğitim ve iş faaliyetlerinin olması gerekir., 6'sı (%9,0) İnsanlara insanca davranılması gerekir., 8'i (%11,9) Bireysel destek görüşmelerine ağırlık verilerek, sahip çıkılması gerekir., 2'si (%3,0) Tahliye sonrası için maddi destek verilmesi gerekir. olarak dağılmaktadır.

Tablo 66: Hükümlü ve Tutuklular Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğu Süre Zarfında Çalıştığı İş Kolunu Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımı

Tablolar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Vakit Geçirme	67	34,2
Para Kazanma	40	20,4
Tahliye Sonrası Bu İşin Kolunda Çalışma Düşüncesi	23	11,7
Ailesinin Sosyal Güvencesi Olması	29	14,8
Diğer	33	16,8

Hükümlü ve tutuklular Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında çalıştığı iş kolunu tercih etme sebeplerine göre dağılımı incelendiğinde, 67'si (% 34,2) vakit geçirme, 40'ı (% 20,4) para kazanma, 23'ü (% 11,7) tahliye sonrası bu işin kolunda çalışma düşüncesi, 29'u (% 14,8) ailesinin sosyal güvencesi olması, 33'ü (% 16,8) Diğer sebeplerden dolayı iş kolunu seçmişlerdir.

Tablo 67: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Olmasını İsteddiği İş ve Mesleki Eğitim Programları veya İş Atölyelerinin Dağılımı

Tablolar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Günün Koşullarına Uygun Her Türlü Mesleki Kurs Olabilir.	41	20,9
Aşçılık	3	1,5
Tiyatro, Folklor, Müzik Kursları	3	1,5
Araç Bakım Onarım Kursları	5	2,6
Tekstil, Kuaförlük Kursları	13	6,6
Takı Tasarım Kursları	3	1,5
Mobilya Kursları	11	5,6
Teknik İşler Kursları	9	4,6
Tarım Ve Hayvancılık Kursları	7	3,6

Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında olmasını istediği iş ve mesleki eğitim programları veya iş atölyelerinin dağılımı incelendiğinde, 41'inin (% 20,9) günün koşullarına uygun her türlü mesleki kurs, 3'ünün (% 1,5) aşçılık, 3'ünün (% 1,5) tiyatro, folklor, müzik kursları, 5'inin (% 2,6) araç bakım onarım kursları, 13'ünün (% 6,6) tekstil, kuaförlük kursları, 3'ünün (% 1,5) takı

tasarım kursları, 11'inin (% 5,6) mobilya kursları, 9'unun (% 4,6) teknik işler kursları, 7'sinin (% 3,6) tarım ve hayvancılık kurslarını istediği görülmektedir.

Tablo 68: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında Geçirdiği Süre Zarfında Kendisinde Olduğunu Hissettiği Değişikliklere Göre Dağılımı

Tablolar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Özgürlüğün Ve Ailenin Değerini Anlayan	25	12,8
Sakinleştim, Duygusallaştım, Olgunlaştım, Zararlı Şeylerden Arındım	22	11,2
Hatalarımı Anlayarak Bedenen Ve Ruhem Olgunlaştım, Pişman Oldum	29	14,8
İnsanları Daha İyi Tanıyarak Kendime Olan Güvenim Arttı	14	7,1
Hayattan Koptum, Psikolojim Bozuldu	12	6,1
Sabretmeyi Öğrendim	9	4,6
İnsanca Yaşamayı Öğrendim	3	1,5

Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında geçirdiği süre zarfında kendisinde olduğunu hissettiği değişikliklere göre dağılımı incelendiğinde, 25'inin (% 12,8) özgürlüğün ve ailenin değerini anladığı, 22'sinin (% 11,2) sakinleştiği, duygusallaştığı, olgunlaştığı, zararlı şeylerden arındığı, 29'unun (% 14,8) hatalarını anlayarak bedenen ve ruhen olgunlaştığı, pişman olduğu, 14'ünün (% 7,1) insanları daha iyi tanıyarak kendine olan güveninin arttığı, 12'sinin (% 6,1) hayattan koptuğu, psikolojisinin bozulduğu, 9'unun (% 4,6) sabretmeyi öğrendiği, 3'ünün (% 1,5) insanca yaşamayı öğrendiği görülmektedir.

Tablo 69: Hükümlü Ve Tutuklular Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Karşılaştığı Zorluklara Göre Dağılımı

Tablolar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra İş Bulmakta Zorlanma	95	48,5
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Ailesinin Kendisine Olan Tavrından Dolayı Zorluk Çekme	37	18,9
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Mahalle/köyde Yaşayanların Kendisine Karşı Olan Tavrından Dolayı Zorluk Çekme	30	15,3
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Akraba/arkadaşlarının Kendisine Karşı Olan Tavrından Dolayı Zorluk Çekme	29	14,8
Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Kendi İç Dünyasıyla, İnsanlarla İletişim Kurmakta Zorluk Çekme	56	28,6

Hükümlü ve tutuklular Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduktan sonra karşılaştığı zorluklara göre dağılımı incelendiğinde, 95'inin (% 48,5) iş bulmakta zorlandığı, 37'sinin (% 18,9) ailesinin kendisine olan tavrından dolayı zorluk çektiği, 30'unun (% 15,3)

mahalle/köyde yaşayanların kendisine karşı olan tavrından dolayı zorluk çektiği, 29'unun (% 14,8) akraba/arkadaşlarının kendisine karşı olan tavrından dolayı zorluk çektiği, 56'sının (% 28,6) kendi iç dünyasıyla, insanlarla iletişim kurmakta zorluk çektiği görülmektedir.

6.2.2. Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum” ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum” ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 70’de görülmektedir.

Tablo 70: Araştırmaya Katılan Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum” İle İlgili İfadelerine Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Mesleki Eğitim Kurslarına Ayrımcı Gözetilmeden Herkesin Katılmasına İmkân Tanındı.	13	6,6	19	9,7	54	27,6	44	22,4	66	33,7	3,670	1,223
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Kendilerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	12	6,1	20	10,2	53	27,0	61	31,1	50	25,5	3,600	1,153
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre Eğitim Verilmektedir.	14	7,1	21	10,7	60	30,6	58	29,6	43	21,9	3,480	1,157
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülerin Yetenek ve Mesleki Becerilerine Göre İş Yurtlarındaki İşlere Yerleştirilir.	19	9,7	30	15,3	62	31,6	50	25,5	35	17,9	3,270	1,203
Hükümlülere Yeteneklerini Geliştirme İmkânı Verilmektedir.	18	9,2	29	14,8	56	28,6	51	26,0	42	21,4	3,360	1,230
Ceza İnfaz Kurumunda İş ve Mesleki Eğitimler Düzenleneceği Zaman Hükümlülerin Fikri Alınmaktadır.	22	11,2	35	17,9	55	28,1	46	23,5	38	19,4	3,220	1,264
Ceza İnfaz Kurumunda İş ve Mesleki Eğitim Faaliyetlerine Devlet Tarafından Yeterince Maddi Destek Verilmektedir.	29	14,8	30	15,3	51	26,0	45	23,0	41	20,9	3,200	1,334
Ceza İnfaz Kurumundaki Meslek Edindirme Faaliyetleri Hedefine Ulaşıyor.	16	8,2	25	12,8	82	41,8	39	19,9	34	17,3	3,260	1,135
Ceza İnfaz Kurumundaki Tüm Personel, Hükümlülere Meslek Edindirme ve Toplum Kazandırma Konusunda Yeterli Eğitim ve Bilinç Sahibi.	20	10,2	32	16,3	63	32,1	46	23,5	35	17,9	3,220	1,216
Ceza İnfaz Kurumunda Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimlerinde Tahliye Sonrasında Yeniden Toplumla Uyumla İlgili Bilgiler Verilmektedir.	16	8,2	22	11,2	71	36,2	55	28,1	32	16,3	3,330	1,126
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlülere Verilen İş ve Meslek Eğitimleri Uzman Kişilerce Verilmektedir.	13	6,6	18	9,2	61	31,1	41	20,9	63	32,1	3,630	1,211
Ceza İnfaz Kurumunda Verilen İş ve Meslek Eğitimlerini Yeterli Buluyorum.	25	12,8	33	16,8	68	34,7	37	18,9	33	16,8	3,100	1,240
Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitimlerle İlgili Tahliye Sonrası Çok Rahat İş Bulabildim.	50	25,5	42	21,4	56	28,6	26	13,3	22	11,2	2,630	1,300
Ceza İnfaz Kurumundaki Aldığım Eğitim, Tahliye Sonrası Tekrar Suç İşleme Eğilimimi Azalttı.	15	7,7	13	6,6	58	29,6	43	21,9	67	34,2	3,680	1,225

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “*meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum*” ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Ceza infaz kurumunda hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanındı.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %6,6'sı (n=13) hiç katılmıyorum, %9,7'si (n=19) katılmıyorum, %27,6'sı (n=54) kararsızım, %22,4'ü (n=44) katılıyorum, %33,7'si (n=66) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanındı.” ifadesine yüksek (3,670 ± 1,223) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %6,1'i (n=12) hiç katılmıyorum, %10,2'si (n=20) katılmıyorum, %27,0'ı (n=53) kararsızım, %31,1'i (n=61) katılıyorum, %25,5'i (n=50) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine yüksek (3,600 ± 1,153) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %7,1'i (n=14) hiç katılmıyorum, %10,7'si (n=21) katılmıyorum, %30,6'sı (n=60) kararsızım, %29,6'sı (n=58) katılıyorum, %21,9'u (n=43) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.” ifadesine yüksek (3,480 ± 1,157) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %9,7'si (n=19) hiç katılmıyorum, %15,3'ü (n=30) katılmıyorum, %31,6'sı (n=62) kararsızım, %25,5'i (n=50) katılıyorum, %17,9'u (n=35) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.” ifadesine orta (3,270 ± 1,203) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Hükümlülere yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %9,2'si (n=18) hiç katılmıyorum, %14,8'i (n=29) katılmıyorum, %28,6'sı (n=56) kararsızım, %26,0'ı (n=51) katılıyorum, %21,4'ü (n=42) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “hükümlülere

yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.” ifadesine orta ($3,360 \pm 1,230$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %11,2'si (n=22) hiç katılmıyorum, %17,9'u (n=35) katılmıyorum, %28,1'i (n=55) kararsızım, %23,5'i (n=46) katılıyorum, %19,4'ü (n=38) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.” ifadesine orta ($3,220 \pm 1,264$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %14,8'i (n=29) hiç katılmıyorum, %15,3'ü (n=30) katılmıyorum, %26,0'ı (n=51) kararsızım, %23,0'ı (n=45) katılıyorum, %20,9'u (n=41) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda iş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir.” ifadesine orta ($3,200 \pm 1,334$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %8,2'si (n=16) hiç katılmıyorum, %12,8'i (n=25) katılmıyorum, %41,8'i (n=82) kararsızım, %19,9'u (n=39) katılıyorum, %17,3'ü (n=34) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.” ifadesine orta ($3,260 \pm 1,135$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %10,2'si (n=20) hiç katılmıyorum, %16,3'ü (n=32) katılmıyorum, %32,1'i (n=63) kararsızım, %23,5'i (n=46) katılıyorum, %17,9'u (n=35) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.” ifadesine orta ($3,220 \pm 1,216$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %8,2'si (n=16) hiç katılmıyorum, %11,2'si (n=22) katılmıyorum, %36,2'si (n=71) kararsızım, %28,1'i (n=55) katılıyorum, %16,3'ü (n=32) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda

düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.” ifadesine orta ($3,330 \pm 1,126$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda hükümlülere verilen iş ve meslek eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %6,6'sı (n=13) hiç katılmıyorum, %9,2'si (n=18) katılmıyorum, %31,1'i (n=61) kararsızım, %20,9'u (n=41) katılıyorum, %32,1'i (n=63) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda hükümlülere verilen iş ve meslek eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.” ifadesine yüksek ($3,630 \pm 1,211$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumunda verilen iş ve meslek eğitimlerini yeterli buluyorum.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %12,8'i (n=25) hiç katılmıyorum, %16,8'i (n=33) katılmıyorum, %34,7'si (n=68) kararsızım, %18,9'u (n=37) katılıyorum, %16,8'i (n=33) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumunda verilen iş ve meslek eğitimlerini yeterli buluyorum.” ifadesine orta ($3,100 \pm 1,240$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ceza infaz kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabildim.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %25,5'i (n=50) hiç katılmıyorum, %21,4'ü (n=42) katılmıyorum, %28,6'sı (n=56) kararsızım, %13,3'ü (n=26) katılıyorum, %11,2'si (n=22) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabildim.” ifadesine orta ($2,630 \pm 1,300$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

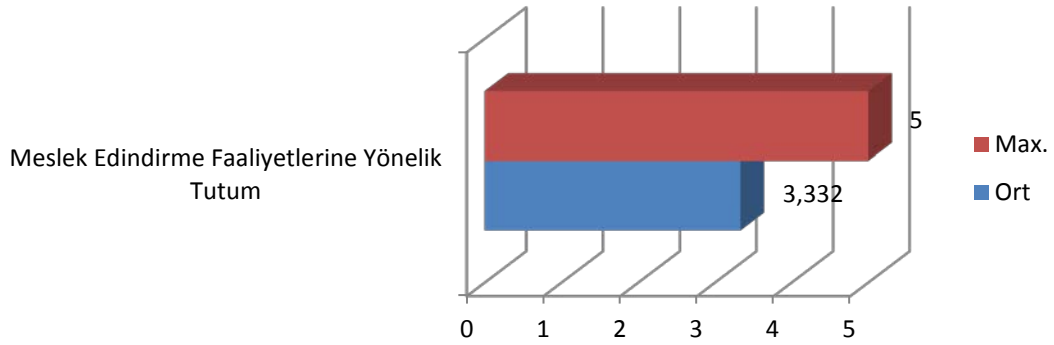
“Ceza infaz kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azalttı.” ifadesine hükümlü ve tutukluların, %7,7'si (n=15) hiç katılmıyorum, %6,6'sı (n=13) katılmıyorum, %29,6'sı (n=58) kararsızım, %21,9'u (n=43) katılıyorum, %34,2'si (n=67) tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların “ceza infaz kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azalttı.” ifadesine yüksek ($3,680 \pm 1,225$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

6.2.3. Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalaması

Tablo 71: Araştırmaya Katılan Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	196	3,332	0,868	1,000	5,000

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyi ortalamasının orta ($3,332 \pm 0,868$) düzeyde olduğu görülmektedir.

Şekil 3: Araştırmaya Katılan Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyi Ortalaması

6.2.4. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin demografik özelliklere göre ortalamaları

Tablo 72: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Kadın	11	3,507	1,060	0,685	0,494
	Erkek	185	3,322	0,858		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi

sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 73: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	25 Yaş ve Altı	21	3,371	0,510	1,942	0,105
	26-35 Yaş	77	3,206	0,921		
	36-45 Yaş	67	3,292	0,925		
	46-55 Yaş	20	3,671	0,760		
	56 Yaş ve üstü	11	3,766	0,640		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 74: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Medeni Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Bekar	61	3,327	0,871	1,718	0,182
	Evli	121	3,288	0,857		
	Dul	14	3,740	0,902		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının medeni durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 75: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Okur-yazar	22	3,601	0,767	2,159	0,075
	İlkokul	61	3,507	0,859		
	Ortaokul	48	3,122	0,900		
	Lise ve Dengi Okul	54	3,212	0,870		
	Üniversite	11	3,331	0,751		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 76: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet	175	3,339	0,888	0,334	0,739
	Hayır	21	3,272	0,699		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 77: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalıştığı İşten Aldığı Ücretin Geçimine Yetme Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet, Rahatlıkla Yetiyordu	81	3,426	0,922	1,340	0,265
	Zorlanıyordum, Ama İdare Ediyordu	63	3,336	0,794		
	Hayır, Yetmiyordu	31	3,120	0,965		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önce çalıştığı işten aldığı ücretin geçimine yetme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 78: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Mesleğe Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	İşçi	80	3,343	0,816	0,223	0,801
	Esnaf	46	3,273	0,996		
	Diğer	49	3,395	0,907		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumuna girmeden önceki mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 79: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Yere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Şehir	173	3,345	0,890	0,238	0,789
	Kasaba-köy	11	3,162	0,803		
	Belde	12	3,298	0,590		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 80: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin İkamet Ettiği Bireylere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Tek Başına	24	3,167	0,878	0,989	0,415
	Eşyle	14	3,281	1,090		
	Eşi ve Çocuklarıyla	88	3,334	0,798		
	Anne ve Babasıyla	50	3,503	0,940		
	Anne, Baba, Eş ve Çocuklarıyla	20	3,129	0,800		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ikamet ettiği bireyler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 81: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Yaşadığı Konutun Sahip Olduğu Bireye Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Kendisine Ait	33	3,175	0,910	0,484	0,694
	Kira	97	3,348	0,920		
	Anne ve Babasına Ait	56	3,372	0,774		
	Eşine Ait	10	3,464	0,752		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının yaşadığı konutun sahip olduğu birey değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

6.2.5. Denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum düzeyinin cezaevindeki mesleki eğitim ile özelliklere göre ortalamaları

Tablo 82: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Hüküm Giydiği Suç Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Adam Öldürme	11	3,390	0,685	2,467	0,019	2 > 3
	Adam Öldürmeye Teşebbüs	13	3,940	0,770			
	Yaralama	34	3,078	0,780			
	Hırsızlık	13	3,692	0,848			
	Gasp	17	3,294	0,508			
	Cinsel Suçlar	10	3,786	0,821			
	Uyuşturucu Madde	41	3,354	1,000			
	Diğer Suçlar	57	3,168	0,885			

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının hüküm giydiği suç türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,467$; $p=0,019<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Hüküm giydiği suç türü adam öldürmeye teşebbüs olan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ($3,940 \pm 0,770$), hüküm giydiği suç türü yaralama olan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanlarından ($3,078 \pm 0,780$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 83: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumlarındaki İş ve Mesleki Eğitim Programları Yeterli Bulma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet	141	3,351	0,889	0,478	0,633
	Hayır	55	3,284	0,818		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programları yeterli bulma durumu değişkenine göre

anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 84: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Ceza İnfaz Kurumundan Tahliye Olduktan Sonra Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Hayır	29	3,367	0,791	0,235	0,815
	Evet	167	3,326	0,883		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra herhangi bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 85: Denetimli Serbestlikten Faydalanan Hükümlü ve Tutukluların Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum Düzeyinin Çalıştığı İşin Sigortalı Olma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Meslek Edindirme Faaliyetlerine Yönelik Tutum	Evet	140	3,320	0,850	-0,200	0,842
	Hayır	27	3,357	1,054		

Araştırmaya katılan denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutum puanları ortalamalarının çalıştığı işin sigortalı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

7. SONUÇ

Ceza infaz kurumlarında bulunan ve denetimli serbestlikten faydalanan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını belirlemek ve katılımcıların demografik ve cezaevine ilişkin tanımlayıcı özelliklerine göre, meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmektedir.

Araştırma ceza infaz kurumlarında bulunan 266 hükümlü ve tutuklu ile denetimli serbestlikten faydalanan 196 hükümlü ve tutuklu olmak üzere toplam 462 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumları 5 üzerinden değerlendirilmiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular ortalama 3,248 puan alırlarken, denetimli serbestlikten faydalanan ortalama 3,332 puan almışlardır. Her iki grup katılımcılarında meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin ne olumlu ne olumsuz, orta düzeyde tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Demografik özellikler açısından hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları incelendiğinde ise denetimli serbestlikten faydalananların demografik özelliklerine göre meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarında farklılaşmaların olmadığı, ancak cezaevinde bulunanların demografik özellikleri açısından istatistiksel açıdan farklılaşmaların olduğu belirlenmiştir. Buna göre farklı demografik özelliklere sahip denetimli serbestlikten faydalananların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumları benzer düzeydeyken, cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumları bazı demografik özelliklerine farklılaşmaktadır. Aşağıda bu farklılaşmalara ilişkin sonuçlara yer verilmektedir:

Cezaevinde bulunan 20-25 yaş aralığındaki ve bekar olan hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları, daha büyük yaşlardaki ve evli olan hükümlü ve tutuklulardan daha olumludur. Genç ve bekar olan hükümlü ve tutukluların gelecek beklentilerinin meslek edindirme faaliyetlerine karşı daha olumlu tutum geliştirmelerinde etken olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada eğitim düzeyi yükseldikçe meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin olumlu tutumun azaldığı belirlenmiştir. Okur-yazar gurubunda bulunan hükümlü ve tutuklular, daha yüksek eğitim seviyesindekilerden meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin daha olumlu tutum içerisindedirler. Cezaevine girmeden önce belki sosyal yaşantılarında eğitim ve mesleki eğitim faaliyetleriyle ilgilenemeyenlerin, cezaevinde bu fırsatı değerlendirdikleri düşünülmektedir. Diğer taraftan meslek grupları içerisinde en olumlu

meslek eğitim faaliyetlerine ilişkin tutuma, cezaevine girmende önce işçi olarak çalışanların sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ele alınan değişkenlerden cezaevindeki hükümlü ve tutukluların cinsiyetlerine, cezaevine girmeden önce gelir getiren bir işte çalışma durumlarına, çalıştıkları işten aldıkları ücretin geçinmelerine yetme durumlarına ve yaşadıkları yerlere göre meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarında farklılaşmaların olmadığı belirlenmiştir. Başka bir ifade ile kadın ve erkek, cezaevine girmeden önce çalışan veya çalışmayan, çalıştıkları işten aldıkları ücret geçimlerine yeten veya yetmeyen ve köy veya şehirde yaşayan hükümlü ve tutuklular, meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin benzer tutumlara sahiptirler.

Araştırmada katılımcıların cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özellikleri açısından da meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumları sorgulanmıştır. Buna göre denetimli serbestlikten faydalanan katılımcıların hüküm giydiği suç türü dışındaki cezaevine ilişkin tanımlayıcı özellikleri açısından meslek edindirmeye yönelik tutumlarında farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların cezaeviyle ilgili tanımlayıcı özelliklerine göre meslek edindirmeye yönelik tutumlarında farklılaşmaların olduğu belirlenmiştir. Aşağıda bu farklılaşmalara ilişkin ulaşılan sonuçlara yer verilmektedir.

Araştırmaya katılanların hüküm giydikleri suç türüne göre meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarında farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklularda en olumlu tutuma cinsel suçlardan hüküm giyenler sahipken, denetimli serbestlikten faydalananlarda adam öldürmeye teşebbüs suçundan hüküm giyenler en olumlu tutuma sahiptirler.

Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların ceza aldıkları süreye göre meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarında istatistiksel olarak farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir. En olumlu tutuma tutuklu olanlar sahipken, alınan ceza yılı arttıkça meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumda giderek olumsuzlaşmaktadır. Buradan da uzun süre cezaevinde kalanların umutlarını yitirdikleri ve cezaevinden çıktıktan sonra yapacakları mesleği düşünmedikleri sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan hükümlü ve tutukluların, kalan hükümlü ve tutukluluk sürelerine göre meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarında farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir. En olumlu tutuma tutuklu olanlar sahipken, en olumsuz tutuma 10 ile 20 yıl arası cezası kalanlar sahiptir.

Araştırmaya katılan hükümlü ve tutukluların, ceza infaz kurumunda çalıştığı iş koluna göre meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarında farklılaşmalar olduğu

belirlenmiştir. Herhangi bir iş kolunda çalışmayanlar, diğer iş kollarında çalışanlara göre, meslek edindirmeye yönelik faaliyetlere ilişkin daha olumlu tutuma sahiptirler.

Araştırmaya katılan hükümlü ve tutukluların, eğitim aldığı iş kolu tercih sebebine göre meslek edindirme faaliyetlerine yönelik tutumlarında farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir. Tahliye sonrasında bu işi yapma düşüncesi, katılımcıların eğitim için tercih ettikleri iş kolunu seçmelerinde en önemli neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, meslek edindirme faaliyetlerini yeterli bulanların meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin daha olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumunda geçirdiği süre içerisinde hatalarını anlayarak ruhen ve bedenen olgunlaştığını hissedenler, psikolojilerinin bozulduğunu ve hiçbir şey öğrenmediğini düşünenlerden meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin daha olumlu tutuma sahiptirler

Araştırmada cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların, katıldıkları meslek edindirme programına, boş zamanlarını değerlendirme şekillerine, kütüphaneden yararlanma sıklıklarına, ceza infaz kurumlarındaki olmasını istediği iş ve mesleki eğitim programları veya iş atölyelerine göre meslek edindirme faaliyetlerine ilişkin tutumlarında farklılaşmaların olmadığı, diğer bir ifade ile benzer tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Hükümlülere ceza infaz kurumlarında belli bir program üzerinde mesleki eğitim çalışmaları (ceza infaz kurumunun içinde) verilmektedir. Bu eğitimler hükümlülerin kendilerini geliştirmeleri için çok yararlı olduğu aşikârdır. Ceza infaz kurumlarında hükümlüler için verilen eğitimlerin amacına ulaşabilmesi için, bu eğitimlerden faydalananların görüşleri dikkate alınarak, eğitim programları oluşturulmalıdır. Ayrıca hükümlülere sadece mesleki beceri kazandırılmakla kalınmamalı, onlara psikolojik, maddi ve manevi yönden de destek verilerek çalışma istekleri daha da artırılması onların dış dünyaya adaptasyonlarını kolaylaştıracaktır.

İstanbul Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan L1, L2, L3 ve Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları ile Açık Ceza İnfaz Kurumu bulunmaktadır. Araştırmamda Türkiye'nin yerli, yabancı ve genç hükümlü tutuklarının barındırıldığı bu kampüste çıkan sonuçların Türkiye'nin aynası olduğunu ve ülke geneline yakın sonuçların çıkacağı kanaatindeyim. Ama araştırma sonuçlarından genellemeye gidilebilmesi için yine de diğer ceza ve infaz kurumlarında bulunan ve denetimli serbestlikten faydalanan daha fazla hükümlü kişi üzerinde araştırmalar gerçekleştirilebilir.

EKLER

CEZA İNFAZ KURUMLARI “ön soru ve demografik özellikler”, “iş ve meslek programlarına ilişkin görüşleriniz”

Merhaba arkadaşlar;

“Hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerinin iş yaşamlarına etkisi: Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampusunda örnek çalışma” adlı yüksek lisans tezinin hazırlanması amacı ile bu anket çalışması yapılmaktadır.

Çalışmada; hükümlü ve tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında ne tür meslek ve becerilerinin kazandırılmaya çalışıldığına araştırılması, hükümlü ve tutukluların eğitim ve çalışılan işkolundaki memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi, tahliye sonrası Ceza infaz kurumunda edindiği veya icra ettiği mesleği ile ilgili çalışıp çalışmayacağı, araştırılarak bu faaliyetlerden memnuniyet ya da yetersizliklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma “ön soru ve demografik özellikler”, “iş ve meslek programlarına ilişkin görüşleriniz” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Araştırma sağlıklı yürütülmesi ve amacına ulaşması, sizlerin katkıları ile mümkündür. Bu nedenle **“Soruları dikkatle okumanız ve cevapsız soru bırakmamanız”** gerekmektedir

Verdiğiniz bilgiler araştırmanın amacı dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Bu nedenle isminizi yazmanıza gerek yoktur.

Şimdiden katkılarınızdan ve samimiyetinizden dolayı teşekkür ederim.

Mustafa SARIDİKEN
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı
İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖN SORU VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Aşağıdaki sorulara cevap verirken uygun olan yere (X) işareti koyunuz veya boşlukları doldurunuz.

1. Cinsiyetiniz

- Kadın
 Erkek

2. Yaşınız

- 25 ve altı
 26-35 arası
 36-45 arası
 46-55 arası
 56 ve üstü

3. Medeni durumunuz

- Bekâr
 Evli
 Dul

4. Öğrenim durumunuz

- Okuma-yazma bilmiyor
 Okur-yazar
 İlkokul
 Ortaokul
 Lise ve dengi okul
 Üniversite
 Diğer (lütfen belirtiniz).....

5. Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışıyor muydunuz?

Cevabınız ()Hayır ise 7. Soruya geçiniz.

- Evet () Hayır

6. En son çalıştığınız işten aldığınız ücret geçiminiz yetiyor muydu?

- Evet, rahatlıkla yetiyordu.
 Zorlanıyordum ama idare ediyordum.
 Hayır, yetmiyordu.
 Diğer (lütfen belirtiniz).....

7. Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önceki mesleğiniz nedir?

- Memur () işçi () Esnaf () Çiftçi
 Diğer (lütfen belirtiniz)

8. Hükümlü olmadan önce yaşadığınız yer neresidir?

- Şehir
 Kasaba
 Belde
 Köy
 Mezra

9. Hangi suçtan hüküm giydiniz?

- Adam öldürme.
 Adan öldürmeye teşebbüs.

- Yaralama
 hırsızlık
 Gasp
 Cinsel suç
 Uyuşturucu madde suçları
 Askeri suçlar
 Diğer (lütfen belirtiniz)

10. Ne kadar ceza aldınız?

.....

11. geriye kalan hükümlü veya tutukluluk süreniz nedir?

.....

12. Ceza İnfaz Kurumunda katıldığınız mesleki eğitim programlarını lütfen belirtiniz.

.....

.....

13. Ceza İnfaz Kurumunda çalıştığınız iş kolunu-kollarını- lütfen belirtiniz.

.....

.....

14. Bu iş kolunu tercih etmenizdeki sebepleri lütfen 1,2,3,4,5, diye sıralar mısınız.(ilk tercih sebebiniz 1, son tercih sebebiniz 5 olacak şekilde)

- Vakit geçirmek.
 Para kazanmak.
 Tahliye sonrası bu işin kolunda çalışma düşüncesi.
 Ailemin sosyal güvencesi olması.
 Diğer (lütfen belirtiniz)

15. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Kitap okuyarak Resim yaparak Müzikle uğraşarak Hobi odasında
 Diğer (lütfen belirtiniz)

16. Kütüphaneden ne sıklıkla yararlanabiliyorsunuz?

- Hiç yararlanmıyorum
 Her gün yararlanıyorum
 Haftada bir gün yararlanıyorum
 Haftada 2-3 gün yararlanıyorum
 15 günde bir yararlanıyorum
 Ayda bir ve üstü yararlanıyorum

17. Ceza İnfaz Kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programları yeterlimi?

- Evet Hayır

18. Ceza İnfaz Kurumlarındaki ne tür “iş ve mesleki eğitim programları” veya “iş atölyelerin” in olmasını istersiniz?

.....

.....

.....

.....

19. Ceza İnfaz Kurumlarında geçirdiğiniz süre zarfında kendinizde ne gibi değişiklikler olduğunu hissediyorsunuz? Lütfen kısaca açıklayınız.

İŞ VE MESLEK PROGRAMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

Aşağıda yer alan ifadelerin karşısında sizin bu ifadelere katılma dereceniz yer almaktadır. Katılma derecenize göre tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum ifadelerinden size en uygun olanını (X) işaretleyiniz.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1) Hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanınır.					
2) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.					
3) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.					
4) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.					
5) Hükümlülere yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.					
6) Ceza İnfaz Kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.					
7) İş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir.					
8) Şimdiye kadar katıldığım meslek edindirme kursları, cezaevindeki çalıştığım iş kolundaki iş verimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.					
9) Ceza İnfaz Kurumundaki katıldığım eğitim programlarının, kişilerarası iletişimimi olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.					
10) Meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.					
11) Mesleki eğitimler günün koşulları gözetilerek seçilmiştir..					
12) Hükümlüler işledikleri suç göz önünde tutularak farklı işlerde çalıştırılmaktadır. .					
13) Ceza İnfaz Kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.					
14) Hükümlülere verilen iş ve meslek eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.					
15) Ceza İnfaz Kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.					
16) İşkollarında çalışan hükümlülere, yaptıkları iş karşılığında yeterli ücret ödenmektedir.					

17) Ceza İnfaz Kurumunda verilen iş ve meslek eğitimlerini yeterli buluyorum.					
18) Çalıştığım işkolunda, iş ortamı sağlıklıdır.					
19) Mesleki eğitim faaliyetlerinde kullanılan araç-gereç sayısı yeterlidir.					
20) Ceza İnfaz Kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimleri tüm zamanımı aldığından kendime vakit ayıramıyorum.					
21) Ceza İnfaz Kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabilirim.					
22) İş ve mesleki eğitim faaliyetlerine katıldığımda mutlu oluyorum.					
23) Ceza İnfaz Kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azaltacak düzeydedir.					

**DENETİLİ SERBESLİK MÜDÜRLÜĞÜ “ön soru ve demografik özellikler”,
“iş ve meslek programlarına ilişkin görüşleriniz”**

Merhaba arkadaşlar;

“Hükümlü ve tutukluların meslek edindirme faaliyetlerinin iş yaşamlarına etkisi: Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampusunda örnek çalışma” adlı yüksek lisans tezinin hazırlanması amacı ile bu anket çalışması yapılmaktadır.

Çalışmada; hükümlü ve tutukluların Ceza İnfaz Kurumlarında ne tür meslek ve becerilerinin kazandırılmaya çalışıldığının araştırılması, hükümlü ve tutukluların eğitim ve çalışılan işkolundaki memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi, tahliye sonrası Ceza infaz kurumunda edindiği veya icra ettiği mesleği ile ilgili çalışıp çalışmadığı, araştırılarak bu faaliyetlerden memnuniyet ya da yetersizliklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma “ön soru ve demografik özellikler”, “iş ve meslek programlarına ilişkin görüşleriniz” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Araştırma sağlıklı yürütülmesi ve amacına ulaşması, sizlerin katkıları ile mümkündür. Bu nedenle **“Soruları dikkatle okumanız ve cevapsız soru bırakmamanız”** gerekmektedir.

Verdiğiniz bilgiler araştırmanın amacı dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Bu nedenle isminizi yazmanıza gerek yoktur.

Şimdiden bu çalışmaya katkılarınızdan ve samimiyetinizden dolayı teşekkür ederim.

Mustafa SARIDİKEN
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı
İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖN SORU VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Aşağıdaki sorulara cevap verirken uygun olan yere (X) işareti koyunuz veya boşlukları doldurunuz.

1. Cinsiyetiniz

- Kadın
 Erkek

2. Yaşınız

- 25 ve altı
 26-35 arası
 36-45 arası
 46-55 arası
 56 ve üstü

3. Medeni durumunuz

- Bekar
 Evli
 Dul

4. Öğrenim durumunuz

- Okuma-yazma bilmiyor
 Okur-yazar
 İlkokul
 Ortaokul
 Lise ve dengi okul
 Üniversite
 Diğer (lütfen belirtiniz).....

**5. Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önceki gelir getiren bir işte çalışıyor muydunuz?
(Cevabınız Hayır ise 7. Sorudan devam edin)**

- Evet Hayır

6. En son (Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önce) çalıştığınız işten aldığımız ücret geçiminiz yetiyor muydu?

- Evet, rahatlıkla yetiyordu.
 Zorlanıyordum ama idare ediyordum.
 Hayır, yetmiyordu.
 Diğer (lütfen belirtiniz).....

7. Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önceki mesleğiniz nedir?

- Memur işçi Esnaf Çiftçi
 Diğer (lütfen belirtiniz)

8. Yaşadığınız yer neresidir?

- Şehir
 Kasaba
 Belde
 Köy
 Mezra

9. Kimlerle ikamet etmektesiniz?

- Tek başıma Eşimle Eşim ve çocuklarımla Anne ve babamla
 Anne, baba, eş ve çocuklarımla

10. Yaşadığınız konut kime ait?

- Bana ait Kira Anne ve babama ait Eşime ait Eşimin ailesine ait

11. Hangi suçtan hüküm giydiniz?

- Adam öldürme.
 Adan öldürmeye teşebbüs.
 Yaralama
 hırsızlık
 Gasp
 Cinsel suç
 Uyuşturucu madde suçları
 Askeri suçlar
 Diğer (lütfen belirtiniz)

.....

12. Geriye kalan denetim serbestlik süreniz nedir?

.....
.....

13. Ceza İnfaz Kurumunda katıldığınız mesleki eğitimi programlarını lütfen belirtiniz.

.....
.....
.....

14. Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunuz süre zarfında çalıştığınız iş kollarını lütfen belirtiniz.

.....
.....
.....

15. Bu iş kolunu(Ceza İnfaz Kurumunda iken) tercih etmenizdeki sebepleri lütfen 1,2,3,4,5, diye sıralar mısınız.(ilk tercih sebebiniz 1, son tercih sebebiniz 5 olacak şekilde)

- Vakit geçirmek.
 Para kazanmak.
 Tahliye sonrası bu işin kolunda çalışma düşüncesi.
 Ailemin sosyal güvencesi olması.
 Diğer (lütfen belirtiniz)

.....

16. Ceza İnfaz Kurumlarındaki iş ve mesleki eğitim programları yeterli mi?

- Evet Hayır

17. Ceza İnfaz Kurumlarındaki ne tür “iş ve mesleki eğitim programları” veya “iş atölyelerin” in olmasını istersiniz?

.....
.....
.....

18. Ceza İnfaz Kurumlarında geçirdiğiniz süre zarfında kendinizde ne gibi değişiklikler olduğunu hissediyorsunuz? Lütfen kısaca açıklayınız.

.....
.....
.....

19. Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduktan sonra herhangi bir işte çalışıyor musunuz? (Cevabınız ()Hayır ise 24. Sorudan devam edin)

- Hayır
 Evet (lütfen çalıştığınız işi belirtiniz).....

20. Çalıştığınız iş sigortalı bir iş mi?

- Evet Hayır

21. Çalıştığınız işle ilgili Ceza İnfaz Kurumunda mesleki eğitim aldınız mı?

- Evet Hayır

22. Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduktan sonra insanlarla iletişim kurmakta zorluk yaşadınız mı?

- Hayır yaşamadım.
 Evet, ailemle
 Evet, akrabalarımle
 Evet, arkadaşlarımla
 Evet, yaşadığım mahalle/köy/ilçe/il ile

23. Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduktan sonra karşılaştığınız zorlukları 1,2,3,4,5, diye sıralar mısınız.(en çok zorlandığınız 1, en az zorlandığınız 5 olacak şekilde)

- İş bulmakta zorlandım.
 Ailemin bana olan tavrından dolayı zorluk çektim.
 Mahalle/köyde yaşayanları bana karşı olan tavrından dolayı zorluk çektim.
 Akraba/arkadaşlarımla bana karşı olan tavrından dolayı zorluk çektim.
 Kendi iç dünyamla, insanlarla iletişim kurmakta zorluk çektim.

24. Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduktan sonra yaşam sizin için nasıldı?

- Rahatlıkla uyum sağladım.
 Benim için hiç kolay değildi.
 Sadece bir müddet zorlandım ama şimdi iyiyim.

25. Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunuz sürede katıldığınız iş ve mesleki eğitim faaliyetleri size tahliye olduktan sonra yardımcı oldumu?

- Evet oldu. Hayır olmadı.

26. Tahliye olduğunuz (bulduğunuz) Ceza İnfaz Kurumlarında tahliye sonrası yaşama hazırlık için size neler yapılmalıdır?

.....
.....
.....

İŞ VE MESLEK PROGRAMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

Aşağıda yer alan ifadelerin karşısında sizin bu ifadelere katılma dereceniz yer almaktadır.

Katılma derecenize göre tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum ifadelerinden size en uygun olanını (X) işaretleyiniz.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülerin mesleki eğitim kurslarına ayırım gözetilmeden herkesin katılmasına imkan tanındı.					
2) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülere kendilerini geliştirme imkanı verilmektedir.					
3) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre eğitim verilmektedir.					
4) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülerin yetenek ve mesleki becerilerine göre iş yurtlarındaki işlere yerleştirilir.					
5) Hükümlülere yeteneklerini geliştirme imkanı verilmektedir.					
6) Ceza İnfaz Kurumunda iş ve mesleki eğitimler düzenleneceği zaman hükümlülerin fikri alınmaktadır.					
7) Ceza İnfaz Kurumunda iş ve mesleki eğitim faaliyetlerine devlet tarafından yeterince maddi destek verilmektedir.					
8) Ceza İnfaz Kurumundaki meslek edindirme faaliyetleri hedefine ulaşıyor.					
9) Ceza İnfaz Kurumundaki tüm personel, hükümlülere meslek edindirme ve topluma kazandırma konusunda yeterli eğitim ve bilinç sahibi.					
10) Ceza İnfaz Kurumunda düzenlenen iş ve meslek eğitimlerinde tahliye sonrasında yeniden topluma uyumla ilgili bilgiler verilmektedir.					
11) Ceza İnfaz Kurumunda hükümlülere verilen iş ve mesleki eğitimleri uzman kişilerce verilmektedir.					
12) Ceza İnfaz Kurumunda verilen iş ve mesleki eğitimlerini yeterli buluyorum.					
13) Ceza İnfaz Kurumundaki aldığım eğitimlerle ilgili tahliye sonrası çok rahat iş bulabildim.					
14) Ceza İnfaz Kurumundaki aldığım eğitim, tahliye sonrası tekrar suç işleme eğilimimi azalttı.					

KAYNAKÇA

- 2012 Yılı Birim Faaliyet Raporu (2013). *Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Destek Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.* http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2012_faliyet_raporu.pdf, Erişim:03.12.13
- Adalet Bakanlığı, (2012). *Ceza infaz kurumları ile tutuk evleri işyurtları kurumu daire başkanlığı.* ‘‘Cezaevinde Hayata Tutunanlar’’ Ağustos 2012, AN-CE Matbaası, Ankara.
- Adalet Bakanlığı, (2013). Ankara, <http://www.cte.adalet.gov.tr/>, Ceza İnfaz Kurumları, ET:20.07.2013.
- Akır, F. (2012). Kadın Cezaevleri Hakkında Öneriler. *Hukuk Gündemi*, (2), 97-101.
- Aktaş, T. (2013). Kar payı modeli ve işyurtlarına etkileri. *Sesleniş Dergisi (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yayınıdır)*, (138).
- Bahar, H.İ.(2010). *Hapishaneler sorunları ve çözüm arayışları.* Hapishane Kitabı (NASKALİ Emine Gürsoy-ALTUN Hilal Oytun), İstanbul.
- Ceza İnfaz Kurumları İle Tutukevleri İş Yurtları Kurumu Faaliyet Raporu 2012, <http://www.iydb.adalet.gov.tr/haberdosyalar/FaaliyetRaporu2012.pdf>, Erişim:20.12.13
- CGTİHK, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Yayımlandığı R.Gazete Tarihi: 29.12.2004 Sayı: 25685, Kanun Numarası: 5275
- Coyle, A. (2002). *Cezaevi yönetimine insan haklarını göz önüne alan bir yaklaşım, cezaevi görevlileri için elkitabı*, International Centre for Prison Studies (Uluslararası Cezaevi Araştırmaları Merkezi), <http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resources/downloads/turkish3.pdf>
- CTE ORD. PROF. DR. Sulhi Dönmezer Eğitim Merkezi (2009). İnfaz Mevzuatı Dersi. 168.Dönem Hizmet İçi Eğitim Ders Notları, İstanbul
- Çolak, H., Altun, U. (2006). Kısa süreli hapis cezaları, seçenekli yaptırımlar ve infaz rejimleri. *TBB Dergisi*, (67).
- Demirbaş, T.(2010). *Hürriyeti bağlayıcı cezalar ve cezaevlerinin evrimi.* Hapishane Kitabı (NASKALİ Emine Gürsoy-ALTUN Hilal Oytun), İstanbul, 2010.
- Demirbaş, T.(2013). *İnfaz hukuku.* Ankara.
- Elibal, İ. (2009). *Hükümlülerin açık cezaevlerindeki iş yurtlarında düzenlenen iş ve meslek eğitimi etkinliklerine yönelik görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erem, F. (1997). *Suç bilimi açısından adalet psikolojisi.* Ankara.

- Foucault, M. (2013). *Hapishanenin doğuşu*. çev. M. Ali Kılıçbay, 4.Baskı, Ankara: İmge Kitapevi.
- Gönen, Y.S.(2010). *Osmanlı imparatorluğunda hapishaneleri iyileştirme girişimi*. 1917 Yılı, Hapishane Kitabı (NASKALİ Emine Gürsoy-ALTUN Hilal Oytun), İstanbul.
- Görkem, H. (2009). *Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi kapsamında cezaevi hizmetlerinin özelleştirilmesi ve Türkiye’de uygulanabilirliği*. Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Harley, D. A. (1996). Vocational rehabilitation services for an offender population. *Journal of Rehabilitation*, 45-48
<http://infaz.nedir.com/> Erişim:29.05.2013
<http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/> , Erişim 19.12.2013
http://www.istatistikanaliz.com/faktor_analizi.asp
- Kamer, V. K. (2013). Mükerrer suçluluğa sosyolojik bakış eğitimi-III. *Adalet Dergisi*, (45), 1-16.
- Kamer, V.K. (2012). Ceza infaz kurumlarında eğitim çalışmaları. *Adalet Dergisi*, (44), 14-26.
- Kamer, V.K. (2012). İskandinav ülkelerinde bulunan ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin eğitimi-III. *Sesleniş Dergisi (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yayınıdır)*, Sayı 122
- Karaca, A. (2010). XIX yy da Osmanlı devletinde fahişe hatunlara uygulanan cezalar: hapis ve sürgün. Hapishane Kitabı (NASKALİ Emine Gürsoy-ALTUN Hilal Oytun), İstanbul.
- Karakaş Doğan, F. (2010). *Cezanın amacı ve hapis cezaları*. İstanbul: Legal Yayınları.
- Kızmaz, Z. (2006). *Cezaevi müdavimleri inatçı suçlular*. Ankara: Orion Yayınevi.
- Kızmaz, Z. (2007). Cezaevinin ve hapsedmenin suçu engellemedeki etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 44-69.
- Koçak, O., Altun, S., (2010). Ceza infaz kurumundaki mesleki eğitim faaliyetlerinin hükümlü istihdamına katkıları. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (1), 95-117.
- Kurt, M. (2007). *Cezaların infazı ve ceza infaz kurumlarının sorunları*. Ankara.
- Müftüoğlu, D. (2009). *Denetimli serbestlik sürecinde hükümlülerin uyumsal süreçlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [mynet.com,http://www.mynet.com/haber/foto-analiz/boylesini-gormediniz-925152-1-20](http://www.mynet.com/haber/foto-analiz/boylesini-gormediniz-925152-1-20),
Erişim: 01.01.2014
- Nursal, N. (2002). *Uluslararası cezaevi Standard kuralları ve ilgili sözleşmeler*. Ankara.
- Nursal, N., Ataç S. (2006). *Denetimli serbestlik yardım sistemi (probation)*. Ankara

- Othmani, A.(2003). *Hapishaneden çıkış-dünyadaki cezaevi sistemlerinde reform mücadelesi (BESSIS Sophie)*. İstanbul.
- Özbek, V. Ö. (2013), *İnfaz hukuku*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özbek, V. Ö. (2013). *İnfaz hukuku*. Ankara.
- Sağlam, M. Y. (1995). İnfaz ve infaz hukuku kavramları üzerine bir inceleme(1). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (4).
- Sağlam, Y. (2003). Türk infaz sisteminde ceza infaz kurumları. Ankara.
- Saldırım, M. (2011). *Hükümlü ve tutuklu eğitimin temelleri*. Ankara: Zigana Yayınları.
- Saldırım, M. (2010). *Cezaevleri eğitim kurumları haline nasıl gelir?, hapishane kitabı* (NASKALİ Emine Gürsoy-ALTUN Hilal Oytun), İstanbul.
- Schenck, L. (2005). *Nordic Prison Education A lifelong Learning Perspective*, Tema Nord, http://books.google.com.tr/books?id=gJqO_Lzj7xgC&pg=PA3&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false
- Şen, Ö. (2007). *Osmanlı'da mahkum olmak-Avrupalılaşıma sürecinde hapishaneler*. İstanbul.
- TCK, Türk Ceza Kanunu, Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 12.10.2004, Kanun Numarası: 5237
- Türker, M. (2001). *ABD'de infaz sisteminde insan haklarının gelişimi: 21. yüzyıla girerken cezaların infazı sempozyumu (21-22.01.2000)*. Ankara.
- TÜZÜK, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 6.4.2006, Kanun Numarası: 26131
- Yılmaz, B., Hazar, S. (2004). Cezaevlerinde beden eğitimi müfredat programının uygulanma düzeyi ve tutuklu ve hükümlülerin beden eğitimi faaliyetlerine katılımları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2-3), 143-154.